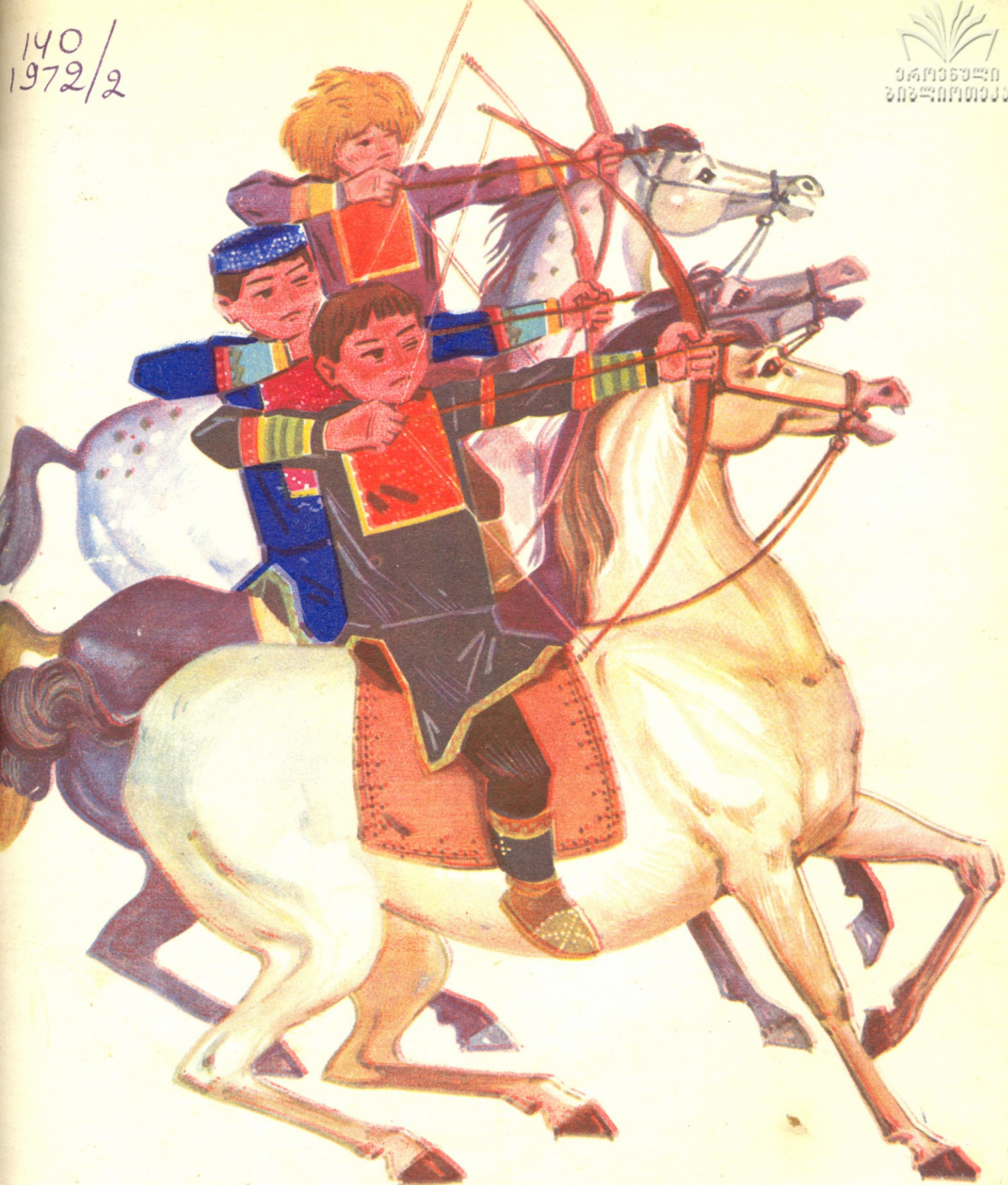

140 /
1972/2

საქართველო
ბავშვთა ჟურნალი

სამცხე

11
• 1972 •

ქალთა კავშირი

უბრალონი კომუნისტი

ჩვენი პიროვნება

პაპლინი ბაჰაიძი

კავშირების სარედაქციო

ბაჰიში ბაჰიძე

პირველი კავშირი

პაპლინი ბაჰიძე

ვინ თქვა, ენათ სხვადასხვაობა ამაინებს აზრებს თოქსი, გვიძებებს ძალს და გამბედაობას ან საუუნის ცეცხლი და სიბოი. ჩვენ ვუღმნი ერთი აზრი ტრიალებს, წინ მივგეგანებს მიზანი ერთი, სხვადასხვა ერის აღმართებს დაგნ ერთნაირად ვეფილავს მერტი. ჩვენ მივებობს ველთაღილი ძველად, მარად აღდეს სხვა ცეცხლი ან გრძობის, ჩვენ შევიერთო საბჭოთა ენამ, ენამ სიბართლი და ხალხთა ძმობის, სიდაც ვარ, ვედაღან, შეგნით თუ გარეთ, სულ სიყვარულის ვარ სიტყვის მოქმელი და თვეს ვაწმინთი მარად ელვარე ჩვენი დიდო მოსკოლო, კრებოლი, სხვადასხვა ერთა ტბილი სიბერეა მიმავად დღითა გზა და ხილი, ეს მებარბოზა არ დადრევეთ, ვიდრე შევად ბრუნვანებს ლენინი დიდი.

თარგმნ.: შიბინას ბარბახაძე

41.848

ჩვენი თუგაპირისალო

პირი პირბახაძი

თიღო ჩემი მგზნებარე, წრდილი გულიო მივყარბარ, შენ გაუთონის სიცოცხლე ჩემი, თურქმენისტანო, კვეთდა შენზე ძვირბასი, შენზე კარგი ვინა შეავს? ვედა სენის წამბოლი, ჩემო თურქმენისტანო.

კრებლის შუტი ვინაბებს გნას გაბიბოლა ხალხისკენ, მძები ძალას ვეძებებს — დღოლო რომ ვაბარო. ახლა შენ დამბნო არბო გუნს ახალბისებს. სულ წინ ვეალოს ამადა, ჩემო თურქმენისტანო. თხოუბებ ტობტი შენ ერთი მშვენიერი ტობი ხარ, მძმბნათ გული ვაბრებთ, თხოუბებებ მძის დარო, მშვეობისთვის მებმარბლებს მხარში ამოსდგომბარ, ცისბარტყელს მხვავთ ხარ, ჩემო თურქმენისტანო.

თარგმნ.: თურბი ბილიძე

კავშირი პირველი შორის

პაპლინი ბაჰიძე

დილო არბოი არბს შენი მედღარი მხარო ჩვენი ხაშობოლო მხარის მარტეხ ხბალი და ფარი. მღერბოლა ჩვენი ველის, ჩვენი შობისა და გარის, ჩვენ რუსთაველმა გვიბორბა: კავშირი გულთა შორის! იურის ერთობისი ვედა და აველასათვის ერთი, რომ მობარდვედებს ბურბუს გაკავებულო მერტი. ვერავინ დაამარტბოს მგრძნობი მიზანის სწობის, მარადღებს შიბანია კავშირი გულთა შორის! კავშირი გულთა შორის! როცა ველს იცნობს გული, რაა ამაზე უფრო მშვენიერი და სრული. გზა გვეწოდებს გამბარტვების არა ერთის და ორის, ვედალბების გადალბახებს კავშირი გულთა შორის! მარად სიცოცხლის უდაც და იბტორის მღერბის ამფოქებელი იყო კავშირი გულთა შორის! უძლეველია ციხე, ბიღეო არბის და ქორის, რაცო ავარ დიბდა კავშირბა გულთა შორის! დილო არბი! მძღუდა დუცი ტოლის და სწობის! კავშირი გულთა შორის! კავშირი გულთა შორის!

სილხმეოი სარედაქციო

ნიკოლოზ ბიბინიძი

ის ცისბარტყელი დრუბელი ბორცვებზე იდგა სულ ახლოს, გაშლილი ფრთებად, ისე, ვით ბიდი ზღარბულ ბიბებზე, მძა-მეგობრების შემბარებულბო. იკრისდერ წვიმის წვეთები თბილი სიბეფდუნ, ფთოლებზე ანამღერბები, თვარბული ფთოლს აბრბოდა ლბინი, აფრქვედა ცრებლბებს ბედნდებელი, დრუბლბებს სიბეხ სწეველია მწველი, მიიკრებდენ მერტილი მრების მწვერბალებს, შორით არავგი ნათელი ხელით თოქის უბნობად აღმბინებს. ვებბა-ქუბილი გარის სილბებოდა — იქ ცა მოლოტრო წვდისავით იწვა, და ნობისი ეკლბს დერი ზებოდა ჩვენს ორბეფეო სვარცე და დღამაწა. და შენი ცობა, შენი ზედილი ცისბარტყელის ფერს აღადრებო, იგი ჩვენს გულთა შორის დიდაც და მტკიცე ძმობის ხილს აწრებდა.

თარგმნ.: კოსტა ნადირბაძე

შენთვის უცხოა ბოლბა და შური, ლაღი და წუმბე, ჰობი მტრობის — გამღერბებს ხალხთა ოჩბი მძერი და ცისბარტყელი თავს ვაღვას ძმობის. წასელთა ძმობის მწვერბული ცაზე, — დიდბა შრბმასი! — ერთი რომ ვეჭვიო, სისხლად ვაშა იქუბებს წამბე, გადგარბუბუნებს სივარციებს ექოლ-გაქოლბობა ძაბილი ძაბილი, მზე დასდგობია მამულის ტაბრინბს, გახარბებს დიდი სიბაღლე ხალხის, და ხალხთა ძმობის სიბერეა ვიორბობ. და თოქის კაცი იქვე ძაბილი, შენიკრებობს ციხელი თავბარ, თოქის იფელი დღებს მახვილად, ან ზატში წყარბს შეზვდა ახვარბს.

შევი წყარო და ებღევი ლბენს, ისევ და ისევ წუბალს წყებობს, და მომბე ხალხის სულსა და ენას უკავივარდები გულის ძაბეტი. ი, ენა მძისა მძამ შევავაწარა, ვეძებოლა მომბის შობილბო ენა: თუქ ნოუკამბო სიბეფა სხვაგარად, აზრი კოცოლბობს ვეფერბინა ჩვენად. არა, არ არბს ის მარტო ენა, არ არბს მარტო ზვარა და სიტყვა: შეი იბნის მომბის სიტყბი და ლბენა, შეი ხალხთა ძმობის დიდბა თქვა. წასელთა ძმობის მწვერბული ცაზე, — დიდბა შრბმასი! — ერთი რომ ვეჭვიო, სისხლად ვაშა იქუბებს წამბე გადგარბუბუნებს სივარციებს ექოლ-შურად ქველთა საწრე სხვილი მდიდრბები მომბის შობილი ენიო... აი, ეს არბს დიდბების ფარის, და გამბარტვებს ეს არბს ჩვენი!

თარგმნ.: შიბინას ლბანინიძე

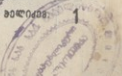

ნიკოლოზ ბიბინიძე

1978

საბჭოთა კავშირის კავშირების სარედაქციო
საბჭოთა კავშირის კავშირების სარედაქციო
საბჭოთა კავშირის კავშირების სარედაქციო

საბჭოთა კავშირის კავშირების სარედაქციო

კანკინებრა ქვიპშიობის კოვარი

ვითომბეჭეწულია, გუარავის ხეობაში მდებარე პატარა სოფელ გვერდისებში ყოველ ზაფხულს 150 „სული“ იზრდება. „ახალშობილი“ უმეტესობა 14-15 წლისა. ისინი საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან მიდიან და მშობარო სოფლებში აქვთ მშობიარეობა. მათი სიკეთის სიკეთის ხეობა ცნობილია იმდროინდელი სოფლის, ქანასილი მკვირთა, წიწვინი ტყეებით, ცივი, ანაკარა წყაროებით, საცურაო წყლებით. ამ მიდამოებში თავს იყენის მრავალი გზა: ჩრდილოეთიდან — ნე-

ვის, ძამასა და ტახის ხეობებით, აღმოსავლეთიდან წალის გზა მოემართება, სამხრეთიდან და სამხრეთ-დასავლეთიდან ახალშობისა და ბოვანოვის რაიონების გზები, წაღვერიდან აკარავთ ქალაქში. სამხრეთი გზით 17 კილომეტრია, ხოლო დაკურანიდან ტყის ბილიებით მანძილი 10 კილომეტრს არ აღემატება. ამ ნორჩ მშობაროქონებთათვის ლაშქრობები ეწყობა ახლო მდებარე მიდამოებში 2253 მ სიმაღლის მწვერვალ გურგვინაზე, აღმოს. ციხეზე, ნათვლირ ტყეებში.

ჩინლი ძველის — წმინდა ღვთისმშობლის ეკლესიის დასათავიერებლად და სხვ. მონაწილე ნორჩ სტუმრები არიან მკურნალის, წინების, ვარდევანის, ავიარვის და სხვა სოფლებისა. ბევრი წინაბრუნული ფურცლი იცხება ნორჩ მშობაროქონებში.

ნორჩ ტურისტები თავანთი ჯედავრებით უამსუღრურ ამ ზაფხულს აქ მკურნალ მოვიდნენ. მანამდე საქართველოს 40 რაიონისა და ქალაქის წარმომადგენლებმა მიიყარეს თავი.

მოკრე დღეებში დაიწყო შემოხმა ნორჩ მოგზაურთა XVII რეპუბლიკური შეკრებები. აირჩიეს ზეცუბის თვითმმართველობა, საველე გაზეთის — „მთის ბოლოთ“ რედაქცია. აქვე გამოვლინდნენ დიპლომატები, მთიკაცვეები, მომღერლები, სალიპურები, ფანტურები, გიტარები, ღიბები და მრავალი სხვა. მოხაზდა ქალაქი ციხეცხეთის განათვლილი ტახის საბრტის ამ სახეობამ მალურ ვაიკაზე ზაფხუბი. საველე გაზეთის რედაქციაში მიიღო რაზმებზე წერილი „სქავალბო არაბული“.

9 აგვისტო, დღის კლდეზე თოყის დაშპარებით ასლა ვისწავლეთ. ასლა პირველად შევედით წიღვერეთში, ამხანაგები. მიზნი ვიღვერეთში, თოყი მკვირთა და განსწავლეთ დაშპარებით დავიწყო ციხეცხეთის კლდეზე პირი ახალ, საინტერესო.

სო ტურისტული ღვთის დავიწველეთ. ზეცუბის მონაწილენი ვრავალდღე მეთვლიებლებმა კომპასით ორივე ტიპობისა და კარვის სწავლად ვამა-აკაცეთი. მანამდე ექიმი ნორჩ სინტრებს საველე პირიბებში მუდამისათვის წავიბინდა. ასე მზადდებოდა ჩვეუბნი ტურისტული ესტაბლიშმენტისათვის.

VII კლდეზე ნინი ცირკიტე 12 აგვისტოს ჩატარებულ ტურისტულ ესტაბლიშმენტის ანგ ალურის: დღის განმართა ტურისტული ესტაბლიშმენტისათვის კვლევა, რომელიც ვეწლა ჩავხვამი. მიიღო მონაწილეობა. ჩვენი ჩვეუბნიდან მივედით ეტაპის სტარტზე და ჩვენს დიპლომატობა დავდა. მან სწავლად ჩავეყო ზეცუბისათვის და წინ გავეთი. მისი მეთვლიკე ვიყო იყო, მგერამ დაიწვიანა. ვაუსწრო და ესტაბლიშმენტო ღვთისათვის ვაღასლა. ოღვე სწავლად დავშვა ციხეცხეთის მეთვლიკე აღრი ვაღასლა ესტაბლიშმენტისათვის.

ერთი შეხედული ვეწლეთ ჩრდილოეთი კლდეზე ციხე იყო სევერა ვაიკაზე მარჯვენ დაჯილა ციხეცხეთის და მონიჭებულად დავშვა. არც მერამ ნერავთი შეხედვითა ოთლი მონაწილე. მან კარვად დავიწველეთ მინარე ვაღასლის სიმაღლეზე, მეთვლიკე მისი მანძილი, მგერამ მეთვლიკე სტარტზე და ვეწლეთ ჩავერეთ და ვაგანსწავლეთ სიმაღლე 3 წუთით დაჯიარების სიმაღლე და ვეწვალა.

მეხუთე ტიპი კომპასით ორივე ტიპის იყო, ვაგამ მეთვლიკე აღრი მეთვლიკე ესტაბლიშმენტისათვის და სწავლად შეუდდა

საქვების აღმოჩინა პირველი ახმებეტი, მგერამ და დაიწყო მესამის ძეგლი, მესამე კი არსად ჩანდა. ორივე ტიპისა, ფრინაშვილი ამბობდნენ უწინ და ვიარათ. დრო კი ვაღასლა... ამასთანავე მეთვლიკე ვაწველეთ და ვაუსწრო კიდევ, ვაგამ წყალში ჩაიარა ამხანაგების ნაჯავრით და... ციხეცხეთი ვეწლეთ შეიკავა.

ამბობენ ნორჩ მოგზაურთა საველე გაზეთში მიიღვებულ მანამდე იმდროინდელი წერილი: ვითი სიხეობა: „10 აგვისტოს განმართა ზეცუბის ტურისტულ ორივეტი: მან ბაქს, კარვი უხდა და დავდა, ოსი კი ციხეცხეთის და წყალი აედუღებინა. ფრინაშვილი წინაშარ მონიჭავდით, ვამ და დაიწყო ორივეტი და პალობი ვაგამ. ზეცუბისათვის ადგილობრივ ვაგამ ვეწვერეთ. ისინი ორივე დავა. ზეცუბის მთავარმა მანამდე მიაღწია წამშობის ჩართი და ჩვენი საქვების ვეწვერეთ. სულ მალე ჩვენი მზად ვეწვერეთ. 2 წუთით და 3 წამი, ასეთი იყო ჩვენი შეხედი. ნასალი ვეწვერეთ ზეცუბის შეხედი მანამდე ოთლიმ ვამოცხადი: კარვის ვაწვალაში პირველი ადგილი ამბობენ ჩვეუბნი დაიკავა, ჩვენს სიხეობის სახელობით არა ქვიანა.“

მანამდე ციხეცხეთის ყოველი ღვთისათვის ვაღასლა საინტერესოა. ერთი დღე ვეწვერეთ კარვის უბნის ვაღასლაში — ადგილობრივი მასალი ამ ობ იმ რაიონისათვის დამახასიათებელი ისტორიული ძეგლის

მკვირთა ავგებს, ვინ თიხას ზელს, ვინ ვიწას მტკრებს, ვინ რივის ქვეს ამხარისებში, ვინ ვეწვერეთ ვეწლად სახელებს აწვერეს. აწვერეს რაიმე ორივეტილი არც ჩვეუბნი. ზელზედ ვეწვერეს სიღბლის ციხე-სამაგრის ვაღასლა, თამარ ვეწვერეს დროინდელი თაოლოგი ხილი აქარის წყალზე მახეცხეთის მასალი. ოღვედ ვეწველ II სიხეობის ვაღასლის სათავალალო ბურთი, ზესტაფონის რაიონში არსებული XII სტუდენტის ბუნის ციხე თამარის კომპით, ღვთისათვის XIII სტუდენტის რიის ციხე, სტაფონი კომპი, აწვერეს ვანტასციონი ციხე-სამაგრი, უფლისციხის ვამოცხადებით, ვეწვერეს ციხე-ღამახი, ტეფარის მთის მთავარი ზეცხეთის რაიონის ზინდა-ციხე, ვეწვერეს ციხე-სამაგრი, ვაგამისათვის მწვერვალის ციხე და ზეცუბის ფონზე ადამართული სამი ციხე: „ფონზედ“, „დაკარი“, „არ ვაწვერეს“, ძირული ხეობა მგერამ ვინის ვეწვერეს მანამდე სამართალიანად საცობრები კომპით; მტკრებს ტახის თიხის ღიბები, დაღვერთი სიმაღლე

სინტრები (მანამდე მანამდე) ვაღასლა სტარტისათვის: მანამდე ციხეცხეთის მანამდე ვეწვერეთ ვაღასლა ორივეტილი მანამდე. ამ სინტრების ვაგამ.

სოვრო ძეგლი სევასტოპოლში და სხვ.

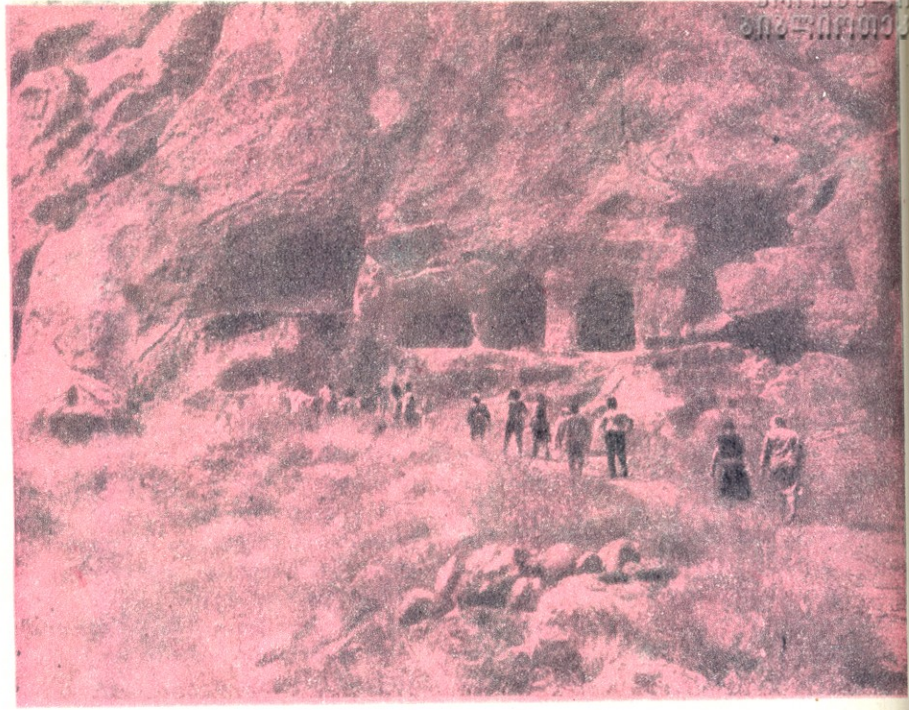
მშენებლობის დამთავრების შემდეგ ნორჩი ხუროთმოძღვრები ექსკურსიამძღოლებად იქცევიან და კონკურსის ჟიურის წინაშე მეგობრებს საფუძვლიან ცნობებს აწვდიან ამ ისტორიული ძეგლების შესახებ და ხალხური გადმოცემებისა თუ ისტორიული წყაროების ცოდნას ამჟღავნებენ.

პირველი დღიდანვე ამუშავდა ამინდის სამსახური. მეტეოსადგურის მთავარი დამკვირვებელი, თბილისის 139-ე სკოლის VII კლასის მოსწავლე მარინე მამულაიძე დღეში სამჯერ რადიოკვანძით გადასცემდა ცნობებს: ჰაერის ტემპერატურის, ჭარის მიმართულებისა და ძალის, ატმოსფერული წნეულების, ღრუბლიანობის შესახებ. ერთხელ ბანაკში ყველას ეგონა, გაავდრდებოდა. კარვების ირგვლივ საჩქაროდ ავლებდნენ თხრილებს, ამაგრებდნენ პალოებს, ჰკიმავენ თოკებს, ამ დროს ბანაკის რადიომ გამოაცხადა: წვიმის შიში ნუ გაქვთ! მართალია, მზე მორუხო ღრუბლებში დაიმალა, მაგრამ ეს წვიმის ღრუბლები არ არის, თანაც ბარომეტრი 641 მმ აჩვენებსო. მეორეჯერაც გამართლდა მეტეოროლოგთა ჯგუფის პროგნოზი: მზიან დღეს რადიომ ბანაკელებს წვიმის მოახლოება აუწყა: და მართლაც დასავლეთიდან წამოსულმა ღრუბლებმა ცა ერთბაშად დაფარა. მალე წვიმაც დაუშვა. ნორჩი მეტეოროლოგების ავტორიტეტი დიდად გაიზარდა. მას შემდეგ მათ სოფლიდანაც აკითხავდნენ, იქნება თუ არა ხვალ თიბვისათვის კარგი ამინდიო.

ჩვენი რესპუბლიკის ნორჩი ტურისტები მარტიდან ჩაბმული იყვნენ მოგზაურობაში — „1972 წლის გაზაფხულის გზებით“. ამ დროს შეგროვილი მდიდარი მხარეთმცოდნეობითი მასალებით წარსდგნენ ისინი ბანაკში მოწყობილ ტრადიციულ კონფერენციაზე.

კონფერენციის მონაწილეებმა ერთმანეთს გააცნეს თავიანთი მხარის ღირსშესანიშნაობანი, მოწინავე ადამიანები და ის მიღწევები, რომლითაც მათი რაიონები ეგებებიან საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის შექმნის 50 წლისთავს.

საინტერესო ნამუშევრებით გამოვიდნენ: ახმეტის — მანანა იმედაშვილი („ჩვენი ახმეტა“), ცხინვალის — ელზა მაისურაძე („ძეგლის ისტორია“), ხულოდან — გოჩა რიყვაძე („ჩემი სოფელი ოქტომბერი“), ლენტეხიდან — მედეა ხვისტიანი

(„ლენტეხის რაიონი“), ზესტაფონიდან — იზო ცქიტიშვილი („ჩემი სოფელი დილიკაური“), დუშეთიდან — იზა გოზიტაშვილი („მდინარე არაგვის ახალი სიკოცხლე“), ლანჩხუთიდან — ლამპირა თავაძე („ჩემი სოფელი ნიგვზიანი“), ორჯონიკიძის რაიონიდან — იზოლდა ხაჩიძე („ჩემი სოფელი ხევი“), ტყებუღიდან ვაჟა ვარდოსანიძე („ჩემი სოფელი მუხურა“) და სხვები.

* * *

აუწერელი იყო ბანაკელთა სიხარული, როცა შეიტყვეს, რომ მათ ესტუმრებოდნენ რუსეთიდან, უკრაინიდან, ყაზახეთიდან, ლატვიაიდან, ლიტვიაიდან, ესტონეთიდან მოწვეული ნორჩი მხარეთმცოდნეები.

იმდღევანდელი განწყობილება არის აღბეჭდილი თბილისის მე-18 საშუალო სკოლის მოსწავლე მარინე ჩიბირაშვილის დღიურში.

„დღეს ბანაკში განსაკუთრებული მღელვარება და ჩუმი ფუსფუსი იგრძნობოდა — სტუმრად ველოდით თანატოლებს მოძმე რესპუბლიკებიდან.“

ერთი ჯგუფი ყვავილების გვირგვინებს წნავდა, მეორე ჯგუფი ბანაკის ტერიტორიას ასუფთავებდა და ალაშქრებდა. ყველას თვალს გასიამოვნებდა. უცებ, გაისმა მანქანის საყვირის ხმა. მთელი ბანაკი წამოიშალა და ალაყაფისაკენ გაეშურა. ბანაკის ტერიტორიაზე სტუმრების ფეხის შემოდგმისთანავე მასპინძლებმა

მათ სიხარულით სავსე თვალები, ყვავილების თაიგულები და გვირგვინები შევაგებეთ. თვითონაც სიხარულს ველარ მალავდნენ — რუსულად და ქართულად გვეუბნებოდნენ მადლობას.

შეკრების მონაწილეთა სახელით მოსულთ მიესალმა თბილისის 54-ე საშუალო სკოლის მოსწავლე მარინე ქსოველი.

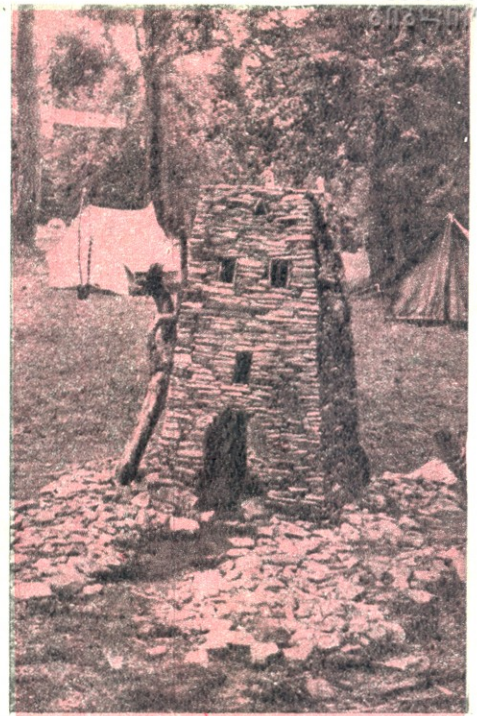
საკასუხო სიტყვებით გამოვიდნენ: კუბიშვილის პიონერთა სახლის დირექტორი, მირგოროდის გურამიშვილის სახელობის სკოლის პედაგოგი, სიმფეროპოლის და სევასტოპოლის ჯგუფების წარმომადგენელი მოსწავლეები.

შემდეგ ყველანი ხაზზე მოვეწყვეთ. ტაშის გრიალში აიწია შეკრების ალაში. შეღამებისას მეგობრობის კოცონი აკაშკაშდა. ერთად ცეკვავდნენ და მღეროდნენ. ესტონელი, რუსი, ლიტველი, ყაზახი, ლატვიელი, უკრაინელი და ქართველი ბავშვები. ლიტველებმა „სულიკო“ წამოიწყეს. პანგი ყველამ აიტაცა — ყველა თვის ენაზე მღეროდა „სულიკოს“.

მჯერა, რომ ნამდვილი მეგობრობა, რომელიც იმ კაშკაშა კოცონით აელვარდა, არასოდეს არ ჩაქრება...“

სტუმრად მყოფმა ნორჩმა მხარეთმცოდნეებმა შეკრების ყველა ღონისძიებაში მიიღეს მონაწილეობა, შეჯიბრებები იყო ეს, მხატვრული თვითმოქმედება თუ მხარეთმცოდნეობითი კონფერენცია.

მათ თავიანთი შთაბეჭდილებები დაგვიტოვეს სავსელე გაზეთებსა და შეკრების ჟურნალში. აი, რამდენიმე ნაწყვეტი ამ ჩანაწერებიდან:

„გირლანდებით, ყვავილებით, ალმებით და ფერადი ბუშტებით იყო მორთული მინდორი, სადაც ჩატარდა მეგობრობის კარნავალი.“

აქ თავი მოიყარეს ჩვენი თვალუწვდენელი სამშობლოს მოძმე რესპუბლიკების წარმომადგენლებმა. ზეიმი დაიწყო სიმღერით „მზიური წრე“. შემდეგ გაიმართა თვითმოქმედებითი საღამო. იყო ნაირფერ ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწყობილი გოგო-ბიჭების ცეკვა, სიმღერა, ლექსების კითხვა. კარნავალმა მოგვაჯადოვა.

სტუმართმოყვარე მასპინძლებმა და ჩვენ ერთმანეთს გავუცვალეთ სამახსოვრო ნიშნები, ალბომები. დიდხანს გვეხსომება მეგობრობის ეს ზეიმი. სულით და გულით გეუბნებით, ძვირფასო ქართველო მეგობრებო:

„დიდად გამადლობთ ასეთი თბილი მიღებისათვის, მხიარულად გატარებული დროისათვის, ქართულ მიწაზე ასეთი სტუმართმოყვარეობისათვის. მოუთმენლად გტოვებთ სიმფეროლოში. ჩვენი მისამართია: მე-5 საშუალო სკოლა. გალინა ბაიდა.“

„დასასრულს მიუახლოვდა საქართველოში ჩვენი ყოფნა. გვაგონდება თბილისის ღირსშესანიშნაობანი, ბორჯომის ხეობის სილამაზე; არასოდეს დაგვავიწყდება გვერდისუბნის ბანაკში მოწყობილი გულთბილი შეხ-

სურათებზე (მარცხნიდან მარჯვნივ): ნორჩი ტურისტები ვარძიის ციხე-ქალაქს ეწვივნენ; ამ გოგონამ ყველას დაასწრო ცეცხლის დანთება; ასურეთელმა პიონერებმა გულარების ციხის მაკეტი გააქეთეს.

ვედრა. რა დაგვავიწყებს მეგობრობის ზღაპრულ კარნავალს, კონფერენციას „ჩვენი მხარე“, ან შეჯიბრებებს, რომლებშიც ჩვენც მივიღეთ მონაწილეობა. შევეცდებით ვისწავლოთ თქვენგან, ვიყოთ სტუმრებისადმი ისეთივე ყურადღებიანი, როგორც თქვენ იყავით ჩვენდამი. გვეწვიეთ სევასტოპოლში, რომ ჩაგაბაროთ გამოცდა გულითადობასა და სტუმართმოყვარეობაში“.

სევასტოპოლელთა გჯუფის სახელით **ლიდია გოლოვანოვა**“.

„ჩვენ ჩამოვედით რუსეთის ფედერაციის ჩრდილო-დასავლეთიდან — ვოლოგდის მხარის ქალაქ ვიტეგრიდან. პირველად ვართ საქართველოში.“

რამდენი უძველესი ძეგლია! საკვირველია, როგორ შესძლეს მე-12 საუკუნეში ასეთი გამოქვაბული-ქალაქის — ვარძიის შექმნა! უსაზღვროდ მოგვხიბლა თქვენი ხალხის სტუმართმოყვარეობამ, სადაც კი ვიყავით, ყველგან გულლიად გვხვდებოდნენ. გვიხარია, რომ ქართველები ეგზომ პატივს სცემენ ალექსანდრე გრიბოედოვის ხსოვნას.

მეტისმეტად შეგვიყვარდა საქართველო; თან მიგვაქვს მისი ხატება და შინ ყველას ვუამბობთ საქართველოს ამბებს.

ვოლოგდის ოლქის ქ. ვიტეგრის დელეგაციის სახელით **ლუბოვ ნაუმოვა**“.

„დიდი მადლობა საქართველოს ნორჩ ტურისტთა სადგურის ხელმძღვანელობას. ძალიან მოგვეწონა აქაურობა. თავს ისე ვგრძნობდით, როგორც საკუთარ სახლში. ახლა გაცილებით უფრო მდიდრები ვართ: ჩვენ ხომ ბევრი მეგობარი შევიძინეთ!“

ესტონეთის დელეგაციის სახელით VIII კლასის მოსწავლე **ვალტერ ორაკი**“.

მართლაც, რა უნდა იყოს ადამიანისათვის მეგობარზე დიდი სიმდიდრე? მაშ, იხაროს იმ უკეთილშობილესმა გრძნობამ, გუჯარეთის თვალწარმატებულ ხეობაში აგიზგიზებულ კოცონთან რომ ჩაინერგა ჩვენი დიადი სამშობლოს სხვადასხვა ეროვნების შვილთა გულეში!

გზია ერისთავი.

საქართველოს სსრ ფიზიკური კულტურისა და სპორტის დამსახურებული მოღვაწე.

ველიკი
რეპერიოვილი

მშობლის კვება

მხატვარი
დომინიკი
ზარაფიშვილი.

მოთხრობა*

სახლის დაზღვევის ფულის ნაწილი იმ შავ დღეებში დაიხარჯა, დარჩენილი კი ძია იოსებმა და დარიკო დეი-დამ ახალი ტანსაცმელი, ფეხსაცმელი და სასკოლო სახელმძღვანელოები მიიყიდეს. პირველ სექტემბერს სკოლაში რომ წავედი, ვერაფერ იფიქრებდა — ობოლი არი-სო. დარიკო დეიდა იყო ჩემი პატრონი; მოდიოდა, პურს მიცხობდა, საჭმელს მიკეთებდა, თეთრეულს მირეცხავ-და, კარ-მიღამოს ალაგებდა, ასუფთავებდა... ბულულა-საც ვატყობდი, ძალიან უხაროდა, დედამისი მეც რომ მიწვევდა დედობას.

მაგრამ აი, ერთ დღეს დარიკო დეიდამ ფქვა:
— კაცო, რომ დავმდგარვარ და ერთხელ გასაკეთებელ საჭმელს ორჯერ ვაკეთებ, რატომ არავინ არაფერს მეუბნე-ბით, ან მე თვითონ რატომ ვერ მოვიფიქრე? შვილო, ლე-ვან, რაღა ცალკე გიცხო პური და გიკეთო საჭმელი, არა სჯობს, ერთად გავაკეთოთ და ერთად ვჭამოთ?
აბა რა უნდა მეტქვა?! რა უფლება მქონდა, მომეთხოვა, გინდა თუ არა, ცალკე გამიკეთე-მეთქი საჭმელი.
— კი, შვილო, ასე აჯობებს! — მითხრა დარიკო დეი-დამ და იმ დღიდან მათ მაგიდასთან ჩემთვისაც დაიდგა სკამი.

კაცმა მართალი უნდა ზქვას: დარიკო დეიდასა და იო-სებ ბიძიას ჩემთვის არაფერი ენანებოდათ, მაგრამ რა ვქნა, მე მათთან საჭმელი გემრიელად მაინც ველარ ვჭა-მე, მეგონა, სამადლო ლუქმას მთავაზობდნენ; ამიტომ, ვცდილობდი, ცოტა მეჭამა.

ერთი დღიღე დიდი ნატვრა მქონდა: ჩემი თავისთვის მევე მომეველო, სულ მუდამ სხვის სუფრაზე არ ვმჯდა-რიყავი.

ოქტომბერში ჩვენი სოფლის ბოლოს „ალაზანშენის“ მუშათა სასადილო გაიხსნა. აქებდნენ, იაფ, ნოყიერ

კერძებს ამზადებენო. სკოლიდან მომავალი, ვინ იცის, რამდენჯერ შევჩერებულვარ მშენებლობასთან და მიყურებია, შესვენების დროს მუშები ჩგუფ-ჩგუფად რომ მიდიოდნენ სასადილოსკენ. მათი ბედი შემწურებია — ნეტავი მეც ყოველდღე მქონდეს ფული და მათთან ერთად ვსადილობდე-მეთქი.

იმ ერთ ზაფხულში ოთხი დიდი შენობა წამოეჭიმათ. ალაზნის პირას ამონტაჟებდნენ ბეტონის ქარხანასაც. იქვე ახლოს ავტობარკი მოეწყობო; გზები მოესწორები-ნათ, ასფალტი დაეგოთ, ექსკავატორები დაეყენებინათ და არხის გათხრა დაეწყობო.

თვითსაცლელი მანქანები მიმოქროდნენ — ზოგს მიპ-ქონდა რაღაც, ზოგს მოჰქონდა... რამდენჯერაც მშენებ-ლობას გამოვუარე, იმდენჯერ დავინახე ის უფროსი, ბუ-ლულამ „ჩაჯანა“ რომ შეარქვა. მართლაც, ყოველთვის ვიდაცას უტატანებდა, მაგრამ ბოროტ კაცს მაინც არ ჰგავდა. ეტყობოდათ, რომ მუშებს ყვირილი არ სწყინ-დათ. არც ის კაცი სძულდათ.

ამიტომ გავბედე ერთ დღეს მასთან მისვლა, თორემ, ის რომ მკოლნოდა, რასაც მეტყობა, ახლოს არ გავეკარე-ბოდი.

არავის ურჩევია მასთან მისვლა. არც მე მიკითხავს ვინმესთვის რჩევა, თვითონ მოვიფიქრე. მერე მთელი ღა-მე ფიქრში გავათენე. ბოლოს მისვლა გადავწყვიტე და მე-ორე დღეს შუა გაკვეთილებიდან გავიპარე. მივედი მშე-ნებლობაზე, ვიწვრიალე, ვიწვრიალე, მერე დრო ვიხელთე და მორიდებით მივმართე:

— ბოდიში, პატივცემულო, შეიძლება ორი სიტყვა გითხრათ?

გაკვირვებულმა შემომხედა.

— რა გნებავს?

ვანიშნე, ცალკე მინდა გითხრათ-მეთქი.

— ცალკე ლაპარაკი ცუდადა მაქვს დაცდილი. ჩურჩუ-

ლით ცემენტს მთხოვენ ხოლმე. თუ შენც მაგ საქმეზე გამოგზავნა მამაშენმა, ნუ მეტყვი.

— არა, მე სხვა ამ მინდა გითხრათ.

— აბა, პე!

გვერდზე მივდექით და ყური მომივდო.

როგორც იმ ღამეს მოვიფიქრე, ისე დავიწყე:

— მე ამ სოფლიდან ვარ...

— ვიცი, გიცნობ. შენ არა ხარ, კვირაში ორჯერ-სამჯერ მთავარი ინჟინერივით რომ ჩამოივლი ხოლმე და მიმოწმებ ნამუშევარს?! ი კნაქა გოგო სადღაა, თანაშემწესავით რომ დაგყვება?

— სკოლაში დარჩა.

— აბა, გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმისო, სწრაფად თქვი, რა გინდა?

— თუ შეიძლება, თქვენთან მიმიღეთ სამუშაოდ.

გაკვირვებულმა შემომხედა. ამათვალ-ჩამათვალეირა და მკითხა:

— შენ აქ პიონერთა ბანაკი ხომ არ გგონია? აბა, ახლავე მოუსვი შინისაკენ და გაკვეთილებს მიხედ. ნაბოლარა წიწილასავით რომ გაგწვრილებია კისერი, ზედ უღელის დადგმას რა გაჩქარებს? ჯერ ისწავლე, მერე შენი ჯერიც დადგება. შენ წილ კალოს სხვა არ გალწავს, ნუ გეშინია!

გამომავდო.

გამოვდებო პქვია, აბა რა! შეტრიალდა და თავისი გზით წავიდა. ეს იყო და ეს. იმის შემდეგ იმ გზით სკოლაში არ წავსულვარ... არც ვინმესთვის მითქვამს ეს ამბავი, მაგრამ ერთ დღეს ბულულამ მითხრა:

— ლევან, იმ ჯაჯლანა კაცმა მკითხა შენზე, ის ბიჭი სად დაიკარგა, რატომ აღარ გამოგვიარაო.

— რა შენი საქმეა-თქო, რატომ არ უთხარი?

— რა იყო, ბიჭო? — გაოცდა ბულულა.

— არაფერი, ასე უნდა გეტქვა.

— დამაბარა — ჩემთან მოვიდესო.

— მოვიდესო?

— ჰო, საქმე მაქვსო.

— მატყუებ, ბულულა?

— არა, დედას გეფიცები. აუცილებლად უთხარი, ჩემთან მოვიდესო. ლეო; რა უნდა შენგან?

— რომ მოვალ, გეტყვი! — წამოვხტი და ქვევითვე დავეშვი.

შემოვირბინე სამშენებლო ობიექტები. თვალი ვერსად მოვკარი. მერე ალაზნის პირას ბეტონის ქარხნის მშენებლებთან გადავირბინე. არც იქ დამხვდა. უკანვე გამოტრიალდი და ჩვენსოფლელთა ბრიგადასთან მივედი. საერთო საცხოვრებელს აშენებდნენ. ყიღოს გარდა ყველა ხარაჩოზე ტრიალებდა. ყიღო მარტო იჯდა ბეტონის სარევეთან და, როცა ამწის ხორთუმი მის წინ ჩამოეშვებოდა, ხსნარით სავსე რკინის ხეიმირს, ან აგურით სავსე გობს გაატანდა, მერე კი ცარიელს ავსებდა.

ერთხანს შორიასლო ვიდექი, ვუყურებდი... მერე „ქარის ამოსაღებად“ რომ ჩამოვარდა, ვკითხე:

— ძია ყიღო, ის კაცი სად არის?

— აბა რომელი, კარგო?

— აი ის... („ჯაჯლანა კაცი-თქო,“ კინალამ წამომცდა) უფროსი, ძია ყიღო, უფროსი, არ ვიცი, რა პქვია.

— ჰო, ვიცი, ვისაც პქითხულობ, იმას ძმისწულო, გიორგი რქმევია. თავისი ძველი მეგობრები „ცუცას“ ეძახიან, მე კი — „დამიტატანე“ დავარქვი.

გამეღიმა.

— „დამიტატანე“ წელან მანქანები მოაგროვებ, ზედ მუშები დასხა და რკინიგზის სადგურში წავიდნენ. ხის მასალით დატვირთული ვაგონები ჩამომდგარა, გადმოტვირთოთო.

— აქ მოიტანენ?

— ჰო, მაშ! სადაც არის გამოჩნდებიან.

— ყიღო! ცოტა უფრო თხელი ხსნარი გამოგზავნე!

— დაიძახა ხარაჩოზე დამდგარმა სქელმა, გრძელულვამა კალატოზმა.

ყიღომ ხელი საფეთქელთან მხედრულად მიიტანა და უქასუხა:

— არის, გამოგზავნო უფრო თხელი ხსნარი!

მერე მოტრიალდა, ბეტონის სარევეში წყალი ჩაუმატა და ჩართო.

ვიჯექი და ვუყურებდი. ამწეს ხან ხსნარი აქმონდა კალატოზთან, ხან აგური. ძია ყიღო ხსნარის მომზადებას და აგურის ჩაწყობას ვერ აუდიოდა; სქელულვამა კალატოზი ძალიან სწრაფად აწყობდა აგურს. საოცრად გაწაფული მუშა იყო: ზოგჯერ მარჯვენა ხელით ქაფხას, მარცხენა ხელით — აგურს ააგდებდა მაღლა, „ჰოპ — დაიძახებდა და უცებ მარცხენა ხელში აღმოჩნდებოდა ქაფხა, მარჯვენაში — აგური. მერე ისევ „ჰოპ“ და პირუკუ ხდებოდა. თან ლიღინებდა:

გაზაფხული მისთვის მიყვარს,
ცხვარი გადის რილოზო;
ჩვენს მასპინძელს ვენაცვალე,
კიდევ წავა ღვინოზო.

— ხსნარი!

დამხმარე მუშებს მიჰქონდათ ხსნარი.

— აგური!

მიჰქონდათ აგური.

„მაგისთანა კალატოზი, ალბათ, ქვეყანაზე არსად არის, — ვფიქრობდი გულში, — ყველაზე მეტ ფულსაც, რა თქმა უნდა, მაგას გამოუწერენ. ნეტა მეც ასე შემეძლოს მუშაობა! ჩემი ხელით ავიშენებდი ღამაზსა და ყველაზე დიდ სახლს“.

იმ უღვამე კალატოზის ყურებაში ისე ვიყავი გართული, ვერც კი შევნიშნე, როდის მოგრიალდა ფიჭვის მასალით დატვირთული მანქანა. ძია ყიღომ მითხრა:

— აგერ „დამიტატანე“ მოვიდა.

მანქანა სადღურგლო სახელოსნოსთან რომ მიაყენეს, კაბინიდან „დამიტატანე“ გადმოხტა და კალატოზს დაუძახა:

— ვანო, ორი კაცი გამომიგზავნე, სწრაფად!

— ორი კი არა, ოთხი კაცი არ წაიყვანე? რა უყავი, გზაზე დაკარგე?

— ისინი იქ დარჩნენ, მანქანებს ტვირთავენ. მათ მოსვლას ვერ დაველოდებით.

კალატოზმა ჩვენსკენ გამოიხედა. ვიღრე რამეს იტყოდა, ძია ყიღო წამოდგა, მანქანისაკენ გაემართა.

— ლევან, შენც გამოჰყევი, — დამიძახა „ჯაჯლანა კაცი-მა“.

გამიკვირდა, ვინ ასწავლა ჩემი სახელი-მეთქი. წამოვხტი და ძია ყიღოს გავედევნე.

— უსაქმოდ გაჩერებულ კაცს ვერ იტანს! — ჩაილაპარაკა ყიღომ.

„მოფერმა და „ჯაჯლანა კაცი“ ძარის გვერდები გახსნეს, გვერდზე გახტნენ და მრგვალი ხეები გრიალით გადმოეშვა. რაც ზედ დარჩა, მე და ყიღომ გადმოვყარეთ.

— შენ ისევ სადგურში წახვალ. — უთხრა „მოფერს“.

— ყიღო თავის საქმეს მიხედავს. ლევანი კი აქ დარჩება. ყიღო რომ წავიდა, ჩემკენ მოიხედა.

— მაშ, შენ ჩვენთან გინდა მუშაობა?

— მინდოდა, მაგრამ...

— რა მაგრამ? აღარ გინდა?

— მინდა.

— მერე, სწავლა?

მხრები ავიჩეჩე.

— შენი სწავლის წლები ახლა!
 „ამისათვის დამიძახა? რომ მცოდნოდა, ფეხს არ მოვ-
 ლგამდი“.

— თუ სკოლაშიც ივლი, მიგიღებ სამუშაოზე.
 — როდისღა ვიმუშაო?
 — თუ საღამოს სკოლაში ისწავლი, შეძლებ.
 „უპ, მართლა, ეს არც კი გამხსენებია. გადავალ, რატო-
 მაც არ გადავალ“.

— დიახ, დიახ, ვისწავლი! — სიხარულით თვალები
 გამიბრწყინდა.
 — ოღონდ, მაჩანჩალა სამიანები არ დამანახო.
 — ვეცდები.
 — თუ ეცდები, ისწავლი კიდევ. ხელის შეწყობა ჩემ-
 ზე იყოს.
 — დიახ, ძალიან ვეცდები.
 — არა, ეგრე არა! პირდაპირ ვთქვათ, რომ ოთხიანებ-
 ზე დაბალ ნიშანს არ დამანახვებ. თუ ამის პირობას მომ-
 ცემ, მიგიღებ.
 — ტყუილი რომ გამომივიდეს?
 — ტყუილი ჭირივით მეჯავრება. კაცი სიტყვის პატრო-
 ნი უნდა იყოს, აკი გეუბნები, ხელს შეგიწყობ-მეთქი. თუ
 ოთხიანებზე ისწავლი, მაშინ ყოველი მეოთხედის ბოლოს
 პრემიასაც გამოგიწერ, თუ ხუთიანებზე — მაშინ ყოვე-
 ლი მეოთხედის ბოლოს ერთი თვის ხელფასით დაგაჯილ-
 ლოვებ.
 — პირობას გაძლევთ, ბეჯითად ვისწავლი...
 — მაინც, რაზე გინდა იმუშაო?
 — აბა რა ვიცი...
 — კარგი, სამმართველოს უფროსის სახელზე განცხა-
 დება დაწერე გუშინდელი რიცხვით, — გთხოვთ სამუ-
 შაოზე მიმილოთ-თქო, და დილაზე ჩამოიტანე. შენი სხვა
 საქმეებიც მოგვარე — პირველ რიგში საღამოს სკოლა-
 ში გადაიტანე საბუთები. გასაგებია?
 — დიახ!
 — მაშინ არ ვიცოდი შენი ოჯახური მდგომარეობა, თო-
 რემ ისეთი პასუხით არ გაგისტუმრებდი...
 სიხარულით ფრთებშესხმული შინისკენ გავფრინდი.

ბულულა თავიანთ აივანზე იდგა, დამინახა და გამოიქ-
 ცა. ნაგომურალში ჩვეულებრივ თამამად შემოვიდა, სკამ-
 ზე წამოსკუბდა; თვალბეჭეში შემომხედა და მკითხა:
 — რაო „ჯაჯღანა კაცი“?
 — ის „ჯაჯღანა კაცი“ არ არის!
 ბულულამ გრძელი და შავი წარბები მალა ასწია, წამ-
 წამები პეპელას ფრთებივით აახამხამა.
 — ერთხელ გაგულისებულმა კინალამ შეაგინე, და ახ-
 ლა „ჯაჯღანა კაცი“ არ არის?
 — ჯერ ერთი, ბოდიში მოიხადე — მე არასოდეს ვიგი-
 ნები, მეორეც, ის „ჯაჯღანა კაცი“ არ არის, არც „დამი-
 ტატანე“. ის არის ძია გიორგი.
 ისე შემომხედა, ვიგრძენი ვერაფერს მიხვდა.
 — იმ კაცთან მუშაობას ვიწყებ.
 — მუშაობას იწყებ?!
 — ჰო, ასე გადავწყვიტეთ მე და ძია გიორგიმ.
 — აი, თურმე რატომ მეკითხებოდა შენზე — რა ჰქვია,
 რა გვარია, ვისი შვილია, ვინ ჰყავსო. როგორღა ისწავლი?
 — საღამოს სკოლაში გადავალ.
 მოიღრუბლა ბულულა. მე კი შეგონა, გაუხარდებოდა.
 — რა იყო, მუშაობა ცუდია?
 — ცუდი არ არის, მაგრამ...
 — თუ გაკვეთილების მომზადება გამიჭირდება, დამეხ-
 მარე.
 — დახმარებას აღარ დაგამადლი...

არ მომჩვენებია, ბულულა მართლა დალონდ...
 — ლევან, რახან მიდიხარ, მარინეს ვეტყვი, ჩემთან
 გადმოვდეს.
 მარინე ძალიან კარგი გოგოა. ის და ბულულა ამხანა-
 გობენ, ტყუპებივით სულ ერთად დადიან.
 — გადმოვდეს, ოღონდ, თქვენი ამბავი რომ ვიცი, ჩურ-
 ჩულს არ მოიშლით და მასწავლებელი ისევ ცალ-ცალკე
 დაგსვამთ.
 ბულულას გაეღიმა.
 ერთად დაწვერეთ განცხადება. რვეულის ორი გვერდი
 გამოვიდა. როცა წაიკითხეთ, ბევრი რამ ზედმეტად მო-
 გვიჩვენა. ავდექით და გავანახვერეთ. გვეგონა ყველაფე-
 რი რიგზე იყო, მაგრამ, დილით რომ ჩავუტანე, ძია გიორ-
 გიმ გაიღიმა — ამოდენა ზღაპარი რად გინდოდა, მოკ-
 ლედ დაწერე: გთხოვთ სამუშაოზე მიმილოთ-თქო.
 იქვე ჩამოვჯექი, ჩანთა მუხლზე დავიდე და დაწვერე.
 — აი, ასე, — მომიწონა. განცხადება ჩიბები ჩაიღო.
 მანქანის კაბინაში ჩაჯდა და სადღაც წავიდა.
 სკოლაში ადრე მივედი, დირექტორს დერეფანში დავე-
 ლოდე.
 — მოდი, ლევან, — ხელი მომხვია და ისე წამიყვანა
 კაბინეტში.
 ყველაფერი მოვახსენე.
 ჩაფიქრდა.
 — ყველაფერი გასაგებია, იქნებ ჯობდა პროფტექნი-
 კურ სასწავლებელში შესულიყავი, რომელიმე პროფესი-
 ას ისწავლიდი. ჩაცმა უფასოა, ჭამაც...
 — საღამოს სკოლაში ვისწავლი!
 — კარგი, დამიტოვე განცხადება. პასუხს კლასის დამ-
 რიგებელი გეტყვის.
 შევექვს გაკვეთილი რომ დამთავრდა, დამრიგებელმა
 კლასში დამტოვა. ბევრი მელაპარაკა, საღამოს სკოლაში
 ნუ გადახვალ და ჩვენ, მასწავლებლები დაგეხმარებით.
 არ ექენი...
 — თუ საღამოს სკოლაში არ ვადამიყვანთ, მაშინ სუ-
 ლაც მივანებებ თავს სწავლას! — წამოვდექი და კარისა-
 კენ გავემართე.
 ეტყობა, შევეცოდე, დამიყვავა:
 — კარგი, ლევან, კარგი! რაკი არ იშლი, გადადი. ორ-
 შაბათს შეგიძლია საღამოს მოხვიდე. სწავლა შეიდ საათ-
 ზე იწყება.
 — ვიცი, მასწავლებლო. ნახვამდის!
 ეზოში რომ ჩავედი, ბულულა და მარინე დავინახე.
 ცაცხვის ქვეშ გრძელ სკამზე ისხდნენ და მელოდებოდ-
 ნენ.
 — რაო, ლევან?
 მოკლედ ვუთხარე.
 — მაშ, ორშაბათს იწყებ მუშაობას? — მკითხა მარი-
 ნემ.
 — ვიწყებ, ჩემი ადგილი კი შენთვის დამითმია.
 — სხვას თუ დაუთმობდი? — შემომხედა და ეშმაკუ-
 რად გაიღიმა.
 ვერაფერი ვთქვი, მგონი გავწითლდი.
 — ლევან, ხელფასს რომ აიღებ, მე და მარინეს რას
 გვიყიდი? — მკითხა ბულულამ.
 — რა უფრო გაგიხარდებათ?
 — მე... მე კი არა, ჩვენ ყველაფერი გაგიხარდება, რა-
 საც გვიყიდი, ხომ მარინე?
 მარინემ გადაიკისკისა:
 — რა თქმა უნდა!
 — მაშ ხელფასის ალებამდე ვიფიქრებ და კარგ რამეს
 მოვიფიქრებ. — შევპირდი.
 ბულულას ვთხოვე დიდი გზით წავიდეთ-მეთქი. მინდო-
 და ერთად გვევლო. მარინეც ჩვენთან იქნებოდა სოფლის

პოლომდე (იქ ცხოვრობდა). თან ვფიქრობდი: მშენებლობაზე შეიძლება ძია გიორგიც ვნახოთ, ვეტყვი — ორშაბათიდან სამუშაოზე მოვდივარ-მეთქი.

— ბულულა, გავყვით, ნუ ვაწყენინებთ, თორემ საჩუქარს აღარ გვიყიდის, — თქვა მარინემ.

— აბა ერთი ნუ გვიყიდის! — დამემუქრა.

სოფლის მთავარ შარაზე მივიღოდი და თვალს გვტაცებდა მწიფე ხილით დახუნძლული ხეხილი.

ბაღებში მდიდარი, გულუხვი შემოდგომა მხიარული ბერიკაცივით ღიღინებდა.

ორი დღის შემდეგ — ორშაბათს სამუშაოზე უნდა გამოცხადებულყავი. იმ შაბათისა და კვირის გასვლას აღარ დაადგა საშუელი. ორივე დღე ფიქრსა და ოცნებაში დავაღამე... ვავებდი და ვანგრევდი ბროლის კოშკებს, ვავებდი და ვანგრევდი... კვირა ღამე თითქმის უძილოდ გვათენე.

ვიწეკი ლოგინში, ბნელ ჰერს შევყურებდი და ხან ძია გიორგი მედგა თვალწინ, ხან უღვაშა კალატოზი, ხანაც წარმოვიდგენდი, მოლარე პირველ ხელფასს რომ გადმომითვისლიდა. რა ვიყილო პირველი ხელფასით?

„დედა რომ ცოცხალი მყავდეს, გავახარებდი: ლამაზსაკაბებს ვუყიდილი:“

მამა რომ ცოცხალი მყავდეს, მასაც შესაფერ საჩუქარს ვუყიდი, ან ცოტაოდენ ფულს ჩავუდებდი ჯიბეში. მაგრამ ეს ბედნიერება მეც მაკლდა და იმათაც.

„პირველი ხელფასით ბულულას ყვავილებით მოჩითულ კაბას ვუყიდი, დარიკო დეიდას კი თავშალს“, — გადავწყვიტე.

როცა ვფიქრობდი, დაზოგილი ფულით პირველად რა გავაკეთო-მეთქი, მაშინვე თვალწინ წარმომიდგებოდა ჩვენი დანგრეული სახლი და მშობლების მოუვლელი საფლავები.

„ჯერ საფლავებს მოვაწყობ — რკინის მოაჯირს შემოვაველებ, ყვავილებს დავრგავ. ამას რომ მოვრჩები, სახლის აშენებაზეც ვიფიქრებ“.

უფრო შორსაც მივყვებოდი ფიქრებს და ჩვენს ეზოში დანგრეული სახლისა და გომურის ნაცვლად ახალსა და მალალ სახლს ვხედავდი.

კარგად არც იყო გათენებული, თვალები რომ გავაჭყიტე. წამოვხტი, სამუშაო ტანსაცმელი ჩავიცვი. ნავახშმევს დეიდა დარიკომ პური და ყველი მომიტანა — დილით მშიერი არ წახვიდეო. ორიოდ ლუკმის მეტი ვერ შევჭამე. მაგიდის უჯრა გამოვწიე, შიგ ჩაფენილი ქაღალდის

ქვეშიდან მანეთიანი ამოვიღე. შესვენების დროს მეც უნდა შევსულიყავი მუშათა სასადილოში, ახლა უკვე მქონდა ამის უფლება.

ნაგომურალის კარი გამოვიკეტე. ჭიშკარი გამოვიხურე და მშენებლობისაკენ გავსწიე. — „ჯობია იქ მოვიცადო; ვიდრე დავავიანო“.

თამამი ნაბიჯებით მივიღოდი, მიხაროდა, ნამდვილად ძალიან მიხაროდა. ცოდვა გამხელილი სჯობს: მინდოდა ვინმე შემხვედროდა და ეკითხა სად მიგეჩქარებო, ან თუნდაც უბრალოდ ეთქვა, ასე აღრე სკოლაში რატომ მიდიხარო. მე კი ვეტყოდი: სკოლაში კი არა, სამუშაოდ მივდივარ-მეთქი. დედაბერი შემხვდა. ორად მოხრილი, ჯოხის ბჯენით სადღაც ზევით მიემართებოდა.

— დილა მშვიდობისა, ბებო!

— ღმერთმა დიდი დღე მოგცეს შვილო! — დამლოცა და გზა განაგრძო. იმან კი არა, კინაღამ მე ვკითხე, — ასე აღრე საითკენ მიგეჩქარება-მეთქი.

მშენებლობაზე ღამის დარაჯის მეტი არავინ შემხვედრია, დღისით აქ ერთი ორომტრიალია, ახლა კი სიჩუმე დასადგურებულისყო: ამწეც უძრავად იდგა; ბეტონსარევიც; არც თვითსაცლელი მანქანები დაჰქროდნენ. სადურგლო

სახელოსნოსთან დარაჯი — ტონე პაპა იჯდა ფიცრებზე.

— გამარჯობა, ტონე პაპა!

— ღმერთმა გაგიმარჯოს! ასე ადრე რამ მოგიყვანა, შვილო?

— აქ ვიწყებ მუშაობას.

— ჰოო? რა უჭირს, შვილო, კაცი მუშაობისთვისაა გაჩენილი. ცოტა პატარა კი ხარ ჯერა, მაგრამ არა გიჭირს რა! შრომაში უფრო კაი კაცი გაიზრდება. უჰ, შენ კარგი მშობლები გყავდა, პაპაის კაცო! მამა მაინც რომ შეგერჩენოდა, საამისოდ არ გაგიხდებოდა საქმე, მაგრამ რას იზამ?! მე უარესი დრო-ჟამი მაქვს გამოვლილი. არც დედა მახსოვს და არც მამა. ხან ვინ მაჭმევდა სამადლო ლუკმას და ხან ვინ. ობლის ბედი ძნელია...

ტონე პაპა თავის ობლობაზე და ბეჩაობაზე მიყვებოდა, მე კი მინდოდა მეკითხა, ძია გიორგი როდის მოვა-მეთქი. ისიც ძალიან მაინტერესებდა, რაზე მომიწევდა მუშაობა. ხანდახან გულში შიში გამკრავდა — ვაითუ ისეთ რამეზე დამაყენოს, მუშაობა ვერ შევძლო, მაშინ რა მეშველება-მეთქი.

მერე ყიდოც გამოჩნდა. ხელები ზურგზე ეწყო, ყანხასავით დიდი ნაბიჯებით ტატიტ მოდიოდა, აქეთ-იქით ირწეოდა, გეგონებოდათ, ფეხებს ძლივს ერევავო. ჯერ ბეტონის სარეფთან მივიდა, შეამოწმა, მერე ჩვენ მოგვესალმა და ჩამოჯდა. ჯიბიდან სიგარეტი ამოიღო, თავი მოუსრისა, მოუკიდა და ღრმა ნაფაზიც დაარტყა...

ამასობაში უღვაშა კალატოზი და ძია გიორგი გამოჩნდნენ. ისინი სოფლის ბოლოში დაქირავებულ ბინაში ცხოვრობდნენ. რალაცაზე ხმამაღლა ლაპარაკობდნენ.

ახლოს რომ მოვიდნენ, ფეხზე წამოვდექი, ყიდოც ამყვა.

— დილა მშვიდობისა!

— გაგიმარჯოთ!

— ტონე, წუხელ ხომ არაფერი მომხდარა? — ჰკითხა ძია გიორგიმ.

— არაფერი. აი ნახე, შვილო და ძმაო, აქაურობას კენჭიც არ აკლია.

— ლევან, მოხვედი? — ახლა მე შომიბრუნდა. — ვანო, — უღვაშა კალატოზი მოახედა, — აი ეს ბიჭია, მე რომ გითხარი.

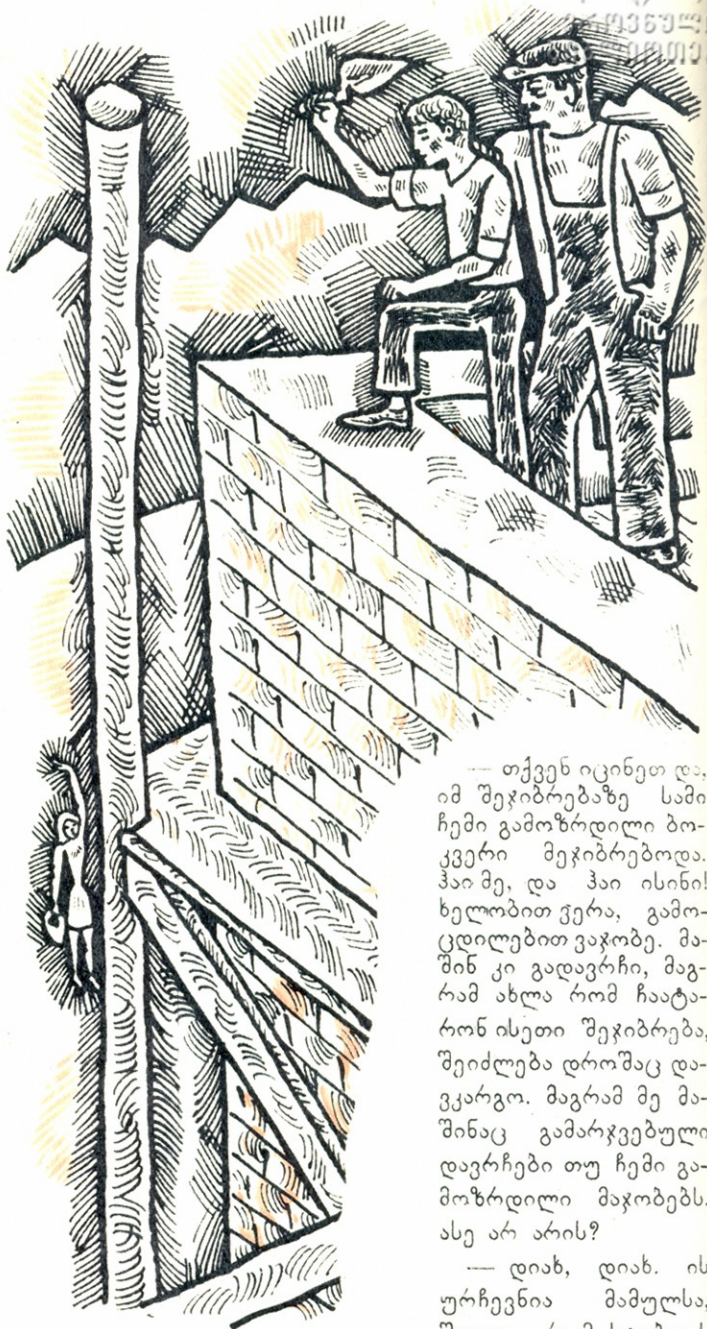
— ჰოო? კეთილი და პატიოსანი. — კალატოზმა ამხედ-დამხედა.

— ეს კი ძია ვანო გახლავს, კალატოზების შეჯიბრებაში სამჯერ გამარჯვებული, ჩემი ძველი მეგობარი და განთქმული თამადა... — ლევან, ძია ვანოს ვაბარებ შენს თავს. არ გინდა მისი ხელობა ისწავლო?

— მინდა! — ისე სწრაფად წამოვიძახე, თითქოს, თქმა რომ არ დამესწრო, ნანატრი ხელიდან გამისხლტებოდა. ძია ვანოს გაელიმა და ქოჩორი მომიჩეჩა.

— თუ არ იზარმაცებ, მაშინ შენგან ისეთ კალატოზს გამოვზრდი, რომ მასწავლებელს შეედავო — ხარაჩოდან ჩამოდი, შენი ნაშენი აღარ მომწონსო.

ტონე პაპამ და ყიდომ ჩაიხიბიხიეს.

— თქვენ იცინებთ და, იმ შეჯიბრებაზე სამი ჩემი გამოზრდილი ბოკვერი მეჯიბრებოდა. ჰაი მე, და ჰაი ისინი! ხელობით ვერა, გამოცდილებით ვაჯობ. მაშინ კი გადავრჩი, მაგრამ ახლა რომ ჩაატარონ ისეთი შეჯიბრება, შეიძლება დროშაც დავკარგო. მაგრამ მე მაშინაც გამარჯვებული დავრჩები თუ ჩემი გამოზრდილი მაჯობებს. ასე არ არის?

— დიახ, დიახ. ის ურჩევნია მამულსა, შვილი რომ სჯობდეს მამასაო! — დაუანდაზავა ტონე პაპამ.

მოგროვდნენ მუშები და ხელოსნები.

ძია გიორგი დავალებებს ანაწილებდა. ძია ვანომ კი თავისი მძიმე, ღონიერი მკლავი გადამხვია:

— წამოდი, ლევან, ხარაჩოებზე ავიდეთ. მზის ამოსვლას ამაღლებულნი შევხვდეთ.

„რა კარგი კაცი ყოფილა“, — გავიფიქრე სიხარულით. ახალი ნაშენები კედლების შიგნით ცემენტის ხსნარის, ფიჭვის ჩარჩოების, ჩამქრალი კირისა და გაჯის სუნი იდგა.

კიბეებს ნელა ავყევით... როგორც ციხის ქონგურიდან, ისე გადავიხედეთ ძირს. ეზოში დახვავებული აგური, ქვიშა და სხვა საშენი ჩანდა. მერე უფრო შორს, ალაზნისაკენ გავიხედე. მშენებარე ბეტონის ქარხნის ახლოს ალა-

ხანი მიიზღაზნებოდა თუისი ძველი გზით. იმან, აბა, რა იცოდა, როგორ ლაგამს ვუმზადებდით.

— ლევან, შეგიძლია ამ ნაშენებ კედელზე შედგე და გაიარო? — მკითხა ძია ვანომ.

— შეეძლებს! — ვთქვი და ზედ შედგომა დავაპირე.

— მოიცა. იმიტომ გკითხე, ზოგს სიმაღლის შიში აქვს. ეცხს თუ სიმაღლისა ეშინია, მისგან კარგი კალატოზი არასოდეს არ გამოვა.

ეს რომ გავიგონე, გამიხარდა — ოდნავაც არ მაშინებდა დიდი სიმაღლე.

ძია ვანომ ყიდოს დაუძახა:

— ძმაო ყიდულავ, აბა ჩართე შენი ღრიგინა. მოზილე, კარგად მოზილე, დღეს ობლის კვერის გამოცხოვას ვიწყებ.

ყიდომ ბეტონსარევი ჯერ ქვიშა ჩაყარა, მერე ცემენტი, შემდეგ წყალი მიუშვა და ჩართო. ძია ვანოს დამხმარე მუშები ჩვენკენ წამოვიდნენ, ამწეს მემანქანე კი თავის კომპიუტრასკენ აპყვა კიბეს.

ძია ვანომ შევეული აიღო და მკითხა:

— ლევან, იცი ეს რა არის?

— ვიცი, სკოლაში გვასწავლეს.

— გაქვს?

— არა.

— მაშინ, მე გაჩუქებ, — თქვა და ხან ერთ მხარეს ჩაპყიდა, ხან მეორე მხარეს. ამოწმებდა, ამ ორ დღეში ცვლილება ხომ არაფერი მომხდარაო.

დამხმარე მუშებმა აგური ნაშენ კედელთან ახლა გროვეს. ამწემ ცემენტის ხსნარი ამოიტანა. ძია ვანომ შრომაში ნაწრთობი ხელები მოიფშვინტა. თითქოს მართლა კვერის გამოსაცხოვად ემზადებო. მერე ერთი ქაფხა მე მომცა. მეორე თვითონ დაიჭირა და მითხრა:

— შენ აი აქეთ, მარჯვნივ დამიდექი.

ადგილი გადავიცვლე, კედელთან დავდექი და თუშეთის მთებიდან ამოწვერილმა მზემაც მომანათა თვალებში.

— ლევან, ლევან! — მომესმა შორიდან.

ქაფხიანი ხელი მოვიჩრდილე და გავიხედე. გზაზე სკოლაში მიმავალი ბულულა იდგა და ილიმებოდა. მარჯვენა ხელი მაღლა აეწია. ქაფხა დავანახე — ვანიშნე, უბრალო მუშა კი არ გეგონო, შენებას ვიწყებ-მეთქი. ხელებით მანიშნა — მიდი იმუშავე, მაჩვენე რა მუშაც ხარო.

ძია ვანო ჩვენ ვითომ ყურადღებას არ გვაქცევდა, მაგრამ რომ შევხედე, ელიმებოდა. მერე თავისი ბარაქიანი ქაფხა ამოჰკრა, ცემენტის ხსნარი აგურებზე გაფინა და ზემოდან აგურების დალაგება დაიწყო. მეც ამოვკარი ქაფხა, მეც გავშალე ხსნარი აგურებზე და ზემოდან ფრთხილად დავადე აგური. ახლა მეორე აგურისათვის ამოვილე ხსნარი, ძია ვანომ თავი მიანება საქმეს, მოვიდა და ჩემს პირველ დადებულ აგურს დახედა. „კარგია“, — მითხრა, მერე ცერი შემართა და ბულულას ანიშნა — აი ასეთი ბიჭია და ასე აშენებსო.

ბულულამ ისე გადაიკისკისა, ჩვენამდე მოაღწია მისმა წკრილა ხმამ.

ს ი მ მ ნ შ ა მ შ რ ი ა ნ ი

კაიზნი ხანი

ჟორნალსაც უშვართ თავიანთი კალაღები.

სვანური თქმა.

სადაც მწვერვალებს ლაქვარდი დაუჩხვერიათ შუბებით, სად მყინვარები ნათობენ საასპარეზოდ შუნების, სადაც ქარბუქი უფსკრულებს ჩაპყეფს, ჩასტირის, ჩასწივის,

სადაც ფრიალოს ქიმიდან თვალი ბრიალებს არწივის, — აიშლებიან დას-დასად ყორნები გლოვისფერანი, მოედებიან ხეგზუვებს ლეშის საძებრად ყველანი; სრამებს, ქარაფებს, ნაპრალებს გაფაცოცებით ზვერავენ... მოსწონდეს მათი ფრამფრაში — კაცნი ვერ ვნახე ვერაგინ.

— ყორნებო, მაინც კარგნი ხართ, როგორ ვთქვა თქვენი აუგი, — ბარს, დოვლათიანს, არჩიეთ მწირი წვერები ჭაუხის;

კლდენია თქვენი ტრფიალი, წინაპართ საბუღარები; ათასში ერთხელ ნადიმობთ, იკმარეთ ტაბლა ღარბი. ჩამოჯარდებით გორაზე, მთებისკენ იწყებთ ცქერასა. იცოდეთ, მე თქვენ აროდეს არ გაგხდით ტყეის წერასა.

ჩახჩქერი

ბნელი ქვესკნელის მკლავებს უცებ დაუსხლტა წყალი და გაზაფხულის მზეში გამოახილა თვალი.

— ჰოი, სიცოცხლევ ჭრელო, თურმე რარიგად შევნი!

ჰოი, ქვეყანავ ვრცელო, შენი ჭირიმი, შენი!

თავქვე დაეშვა ლალად ზღვასიხარულით მთვრალი... და, ჰა, სად იყო, სად არ, — წინ კლდე დაუხვდა სალი, ჩახავსებული ტანით. ავად მზირალი თვალით; თუ გადაევილე — ვაი, აღარ ჩავყვება ძვალიც.

ღიმით ჩაპხედა წყალმა ბებერ პიტალოს, აშარს: — ჩავილეწები? დაე! თავისუფლებას ვაშა!

ჩამოხლა და მიმოიხედა (არსად — ძე კაცის), და ღობის ძირას მიწის ღიმილად გაბადრულ ყვავილს ალერსიანად შეახო ხელი. იმ ობოლ ყვავილს ჰგავდა იმ დროს თვალებიც მისი — რატომღაც სველი... ...წამოიმართა, ჩაიფერთხა მუხლთან შარვალი

ბიჭი

და ორლობეში მარტოდ მავალი, უკმეხი მუდამ და ონავარი, ფიქრობდა ბიჭი.

უქმი

ციკლიდან — „ჩემი სოფალი“

ლოლო პალაქორია

ერთადერთი ადგილი, სადაც ბებია დადიოდა — ეკლესია იყო. მეც თან დავეყავი ხოლმე. როცა წამოვიზარდე და ჭკუაში ჩავვარდი, აღარ მივდევდი, მეჯავრებოდა ხატებზე მთხვევა. ერთ დღეს კი ისე გულით მთხოვა გამყვირო, უარი ვერ ვუთხარი — შემეცოდა, ასწელს მიტანებული იყო და მარტო სიარული უჭირდა. არ მიყვარდა ბებიას წლოვანებაზე ლაპარაკი, სევდა მაწვებოდა გულზე. მამა, ალბათ, ხვდებოდა ჩემს უჩუქარ წუხილს და ხშირად იტყუოდა: პაპაჩემმა ასოცი წელიწადი იცოცხლაო.

ბებიას დაბასმური ლეჩაქი ეხურა. ხავერდის ჩისტზე დიდი ფირუზის შუბლისქინძისთავი ეკეთა. გრძელ ფარჩის კაბაზე ხავერდის შავი მოსასხამი ჰქონდა მოვდებული. თეთრი ქალი იყო. ფიქრისას შუბლს შეიკრავდა და თავისი მწვანე თვალებით ერთ წერტილს მიაჩერდებოდა. ხშირად გამიყოლებია თვალი მისი მზერისათვის, მაგრამ ის „ერთი წერტილი“, ალბათ, ძალიან შორს თუ იყო — ვერასოდეს ვამჩნევდი. ხავერდოვანი ხმა ჰქონდა. გაჯავრებული არ მახსოვს, ყველას ღიმილით ელაპარაკებოდა, სული არავისთვის ეშურებოდა, ყველა პატივს სცემდა... თუ იმის კარგ ქალობაზე ვინმე სიტყვას ჩამოაგდებდა, ოდნავ იღიმებოდა და, როგორც სჩვეოდა, ისევ შორს რაღაც თავის სანუკვარს გასცქეროდა, მერე ხელს მეორე ხელზე ისე გულდაგულ გადაისვამდა, თითქოს ჟამთასვლის კვალი უნდა გადაიშოროსო და თან ამოიოხრებდა: — სიბერე ბედნიერებაა, შვილო, თუკი ღმერთი დაგაბერებს...

ერთხელ მეტანიასზე შევასწარი თვა-

ლი. კომოდის თავზე ხატები დაესვენებინა, სანთლები დაენტო. ხატებს ცოცხალი ადამიანებივით უელავდათ ცისფერი თვალები! ოთახში საკმეველის სუნი იდგა. ერთ კუთხეში გამხმარი ბზის ტოტი იღო ვერცხლის ლარნაკში.

ბებია მხურვალედ ლოცულობდა და ჩოქილი. მერე მძიმე-მძიმედ წამოიწია და წინასწარ გამოდებულ კომოდის უჯრებს წაატანა ხელი წამოსადგომად. შემებრალა მოხუცი, დავაპირე კიდევ მოხმარება, მაგრამ ბებიასაგან ვიცოდი, რომ ამ დროს სხვისი მიშველება არ შეიძლებოდა.

„ღმერთო, შეუნდე, მოუნათლავია, მაგრამ მაგისი ბრალი არ არის“ — მომესმა ბებიას ჩურჩული. მივხვდი, ჩემს თავს ავედრებდა ღმერთს, ძალიან სწუხდა, მოუნათლავი რომ ვიყავი...

ეკლესიაში წასასვლელად გავემზადეთ. დიდდამ სათვალის ზემოდან გაოცებით გადმოვხვდა.

— ისევ ეკლესიაში მიდიხარ? თავი დაუჭინე. ბებია გუმანით მიხვდა დიდდეაჩემის ნათქვამს (ყურთ აკლდა) და მოზოდიშებით გაეპასუხა:

— მარტო სიარული მგაჩინებდა!

დიდდემ ხელები გაშალა, — აქაოდა სხვა რა გზა არისო. მამაჩემსაც არ სიამოვნებდა ჩემი ეკლესიაში სიარული.

დიდდეაჩემიც ხანდაზმული გახლდათ, მაგრამ ის სულ სხვა გუნების ქალი იყო. სასადილო ოთახის ერთ კუთხეში მისი სავარძელი იდგა. მეტი წილი დრო იქ იჯდა და წიგნს კითხულობდა. დღენიდაც ვერცხლის ძეწკვზე დამაგრებული პენსე ეკეთა. ძეწკვის ბოლოზე პაწაწინა იალქნიანი ნავი ეკიდა. ძალიან მომწონდა ნავი. თვალი ზედ მრჩებოდა, მაგრამ დიდდას როგორ შევბედავდი ჩემი სურვილის გამხელას, თვითონ არაფერს იმჩნევდა, ბებიას კი ერთხელაც რომ დაეჭირა ჩემი მზერა ამ სათამაშოზე, უსათუოდ მაჩუქებდა.

დიდდას ბავშვების დატუქსვაც უყვარდა. თვალის ერთ ზედმეტ დახამხამებას არ შეგვარჩენდა: — შეაყარე კედელს ცერცვი! — დაგვიცაცხანებდა... ამ დროს ბებია ჩვენი ცოდვით იწვებოდა ხოლმე და აივანზე გადიოდა.

ეკლესიაში გრილოდა. სარკმელები-დან ირიბად შემოჭრილი მზის სხივი იასამნისფრად დაპნათოდა ყვითლად მოვლვარე კანკელებსა და შანდლებს. სისუფთავე და სიმყუდროვე სუფევდა ირგვლივ. ანთებული სანთლების ალი ღია კარბიდან შემოსულ ნიავის დაბერვაზე დროდადრო გვერდზე იხრებოდა. არ მსიამოვნებდა ასეთი სიჩუმე. შემცივდა კიდევც.

ბებია კი სრულ ნეტარებაში იყო: ცალმუხლზე ჩაჩოქილი მაცხოვრის ხატის წინაშე მხურვალედ ლოცულობდა და წამდაუწუმ პირჯვარს იწერდა. უცებ ეკლესიაში გამეფებული დუმილი ჩვენი სოფლის მღვდლის ხმამ დაარღვია.

— რა პასუხს აძლევთ ღმერთს, რასა ბედავთ? — თვალების ბრიალით უყვიროდა ეკლესიის კარებთან მომდგარ სამ ახალგაზრდას.

— ღმერთი არა გწამს, მამაო, ასე რომ დაგვეყვირო! — უთხრა ერთმა მათგანმა და ამხანაგებს ღიმილით გადახედა.

— ერთი ამათ დამიხედეთ, მე არ მწამს ღმერთი, თქვე მართლა უღმერთობო? აქედან გამეცალენით, თორემ იმ ღმერთს გეფიცებით, სისხლს დავღვრი. ხატების ადგილი ეკლესიაა, სად უნდა გავეზიდო?

— უჯრედის მდივანი ჩაიბარებს და ქალაქში მუზეუმს გადასცემს, არაფერი დაიკარგება! — დააიბედა მეორემ.

— მეც მუზეუმში ჩაბარებას მიიბრებთ, არა? — ხმა ჩაეხრინწა მღვდელს. ახალგაზრდებს გაეცინათ და წასვლისას უთხრეს:

— დღის ბოლისთვის გაცლილი იყოს! საქმე არ იცდის!

მოტრიალდნენ და თავაზიანად დაემშვიდობნენ.

— თუ კარგი ბიჭია ის უჯრედის მდივანი, აქ მობრძანდეს ერთი. მე ვიცი რასაც მოვასწენებ! — მიაძახა მღვდელმა და ხელები ზეცას ალაპყრო.

მოლოცველი ბებია მიგატოვებ და მღვდელს გაოცებით დაუწყებ ყურება.

— შენ არ შეგეშინდეს, შვილო, ქვეყანა იქცევა! ღმერთო შენ გვიშველე! — ჩაიბუტბუტა და თავზე ხელი გადამისვა. ბებიაჩემს ხელი წააშველა, გზაზე გამოაცილა და თავისი დარდი გაუზიარა. შიგ ყურში ჩაჰყვიროდა...

ბებია თითქოს უფრო დაპატარავდა, უმწოდ დაიწყო აქეთ-იქით ყურება, მერე ხელი ჩამკიდა და შინისაკენ წამოვიდა.

დიდედამ დაგვინახა თუ არა კიბეზე, წიგნი გადადო და შემოგვევება.

— რა მოგივიდათ, ბატონო, უქეიფოდ ხომ არ შეიქენით! — ხელი მოჰკიდა და აივანზე ასვლა უშველა.

— ეჰ, ნეტავ, სიკვდილი მენახა და ეს არ გამეგონა, თურმე ეკლესიას გა-

უქმებას უპირებენ. — ნიკაპი აუკანკალდა ბებიას.

— მაგისტვის იკლავ, ბატონო, თავს? რა გქნათ ახლა? ეკლესია კი არა, ხომ ხედავ ჩვენ აღარ ვარგვიართ. ეს ბალები იყვნენ კარგად და ეკლესია ეშმაკებსაც წაუღიათ.

დიდუდაჩემი მორწმუნე არ იყო, თუმცა იმათ სახლის ეზოში საგვარეულო ეკლესიაც კი მდგარა.

— ნუ იკადრებთ, მაგის თქმას! — მთლად ჩაიფერფლა ბებიაჩემი და ოდნავ გასაგონად ჩაიჩიფჩიფა: ღმერთო, შეუნდე...

იმ დღიდან ბებია ლოგინად ჩავარდა! ჩვენებს აღარ ჰქონდათ მისი გადარჩენის იმედი.

— რამ შეაყვარა ეს ღმერთი, ნეტავი? ღმერთი რომ იყოს, ჩემი შვილები მიწაში უნდა იყვნენ და მე კი მიწას ვამძიმებდი? — მიმოდიოდა ოთახში აღშფოთებული დიდუდა, ხან მამას მიუტრიალდებოდა, ხან დედას...

მზიანი დილა გათენდა. ეზოში მამას მონადირე ძაღლები ყვფდნენ, ლეკვები კი წკაფწკაფებდნენ. გალიაში იადონი დახტუნავდა. დიდუდას საგარძელში ხატურას ეძინა, ეტყობოდა მზე აცხუნებდა — ხან ერთ ყურს აათამაშებდა, ხან მეორეს. უჩვეულო ხმაური შემომესმა ქუჩიდან. აივანზე გავედი. ჩვენები ყველანი მოაჯირს მისდგომოდნენ და ეკლესიას გაჰყურებდნენ; ლაჟვარდისფერ ცაზე მკრთალად მოჩანდა მისი ცისფერი გუმბათი. მზის სხივებში ჯვარი ელვარებდა. გუმბათზე ვიღაც აბობლებულიყო, ჯვრისთვის ორჯა თოკი გამოედო და ზედ ასვლას ლამობდა. იმ კაცის თითო ფეხის დაცდენაზე გმინვა გადაურბენდა ხოლმე გალავანში თავშეყრილ ხალხს... ბებია კი იწვა და სიცოცხლეს ემშვიდობებოდა. ვარდები და ვუკრიფე და სასთუმალთან ვერცხლის ლარნაკში ჩავუდგი, მაგრამ ვედარ მიცნო. ვერც ვარდის სურნელებამ ასიამოვნა. ერთ საღამოს კი ჩემი ტკბილი ბებია იმ ქვეყნად წავიდა.

მალე ნაეკლესიარში ელექტრონის ძრავა დადგეს.

აკაშკაშდა სოფელი.

ჩვენ სახლშიც აინთო შუქი. თითქოს კედლებმა გაიწიეს, ჭერი ამალდა... ბებია რომ ცოცხალი ყოფილიყო, ალბათ გვეტყოდა: ეს სიკეთე ღმერთს დამუშაღლეთო!

მხატვარი
ოთარ ჩხარტიშვილი.

მყინვარმა თქვა

მყინვარმა თქვა:
რა დღეში ვარ,
თეთრად ვუმწერ გარემოს.
გაზაფხული
აქ,
ჩვენშია, ც
მოსულიყო ბარემო.
დალოცვილი —
აპრილს,
მაისს
ფარჩით მოსავს ქვეყანას.
რა იქნება,
ერთხელ მაინც
ამობრძანდეს ჩემთანაც?

მწვერვალზე

მთებს, დევგმირებს,
ბარის გუშაგთ,
ნისლში თავი
აღარ უჩანთ.
ზამთარია,
თუ ზაფხული,
დგანან თეთრად
მოკაზმულნი.
თეთრი ნისლით
თავს რომ ირთავს,
აქით — ეს მთა,
იქით — ის მთა,
მეზობლები
ერთი ხევის,
თავზე თეთრი
დროშის რხევით,
სიყვარულის
დიდის ნიშნად,
ნიშნად ძმობის
ძველის-ძველთა;
ესალმება
ეს მთა
იმ მთას,
ესალმება
იმ მთას
ეს მთა.

ღვთის წყალობა არ აკლდბიზ...
 ამ საღამოსაც ბედნიერი მოხუცი თავის მრავალრიცხოვან ოჯახთან ერთად სავახშომოდ იჯდა სუფრასთან საყვარელ მეუღლესა და ვაჟიშვილ მიხაის შორის. ხელმარცხნივ მიხაის უფროსი ვაჟი პეტერი მოკალათებულყო. იქვე მიხაის ცოლი იჯდა და აქეთ-იქით მოესხა ცხრა წლის კატიცა და ექვსი წლის ერჭიკა. სუფრის ბოლოს, მოსამსახურეები, პანი და ფერკო ისხდნენ.

პირველი თავი საჭმელი რომ შემოიტანეს, ყველანი ფეხზე წამოდგნენ და ლოცვა წარმოთქვეს, უმცროსებმა ხმა-მაღლა, უფროსებმა უხმოდ. შემდეგ ისევ დასხდნენ და ის-ის იყო ჭამას შეუდგნენ, რომ ჭიშკარი გაიღო და ძაღლმაც დაიყეფა.

— გამომხედეთ, თორემ დამგლიჯა! — შემოესმათ ბავშვის შეშინებული ხმა.

— ვინ უნდა იყოს? — იკითხა პერგოს რძალმა.

— პიშტაა, დედა, ჩემი ნათლიის ვაჟი, ვერ იცანით ხმაზე? — უთხრა კატიცამ.

— ჰო-ჰო, ის არის. გაიქეცი, პანი, კარი გაუღე.

პანი წამოხტა, ფერკოც უკან დაედევნა.

— რა ამბავი მოიტანე, პიშტა? — ჰკითხეს ერთხმად.

იმანაც სულმოუთქმელად დაიწყო:
 — დედა და მამა საღამს გითვლიან და გთხოვენ ვახშმად გვეწვიოთ, ღორი დაუკალით.

— რამდენი გამოვიდა? — ჰკითხა პერგოს რძალმა.

— ოთხმოცი ცენტნერი და ერთი ფუთი გამოვიდა, ნათლი!

— თუ ცენტნერი და რვა ფუთი?
 — სულ ერთი არ არის? — გაიცინა ბიჭმა. — კული უკვე შევაკნატუნე და მიიტყიპეს კიდევ სულწასულობისათვის. ახლაც მეწვის ხელი.

— ახია შენზე, ყველგან ცხვირის ჩაყოფა რომ გიყვარს. — შეაწყვეტინა პეტემ. — ჩემსავით წესიერად უნდა იქცეოდე.

— შენ არ იყავი, თაფლიანი და კარაქიანი ვერმიშეღი რომ მოიპარე? დაგავიწყდა?

— როდის?
 — ვითომ აღარ ახსოვს, აღდგომას!

— პიშტა, ვერმიშელს თაფლითა და კარაქით შობის დღეს ამზადებენ. — გაუსწორა კატიცამ.

— კარგით, კარგით, შვილო, — დაამშვიდა ბავშვები დედამ, — ამისათვის ნუ იჩხუბებთ, ორივენი ერთმანეთზე უკეთესები ხართ! პიშტიკა, შენ კი ნათლიდედას დიდი მადლობა მოახსენე მიპატივებისათვის, მაგრამ ვერ ვეწვევით.

— რას ზრძანებთ! უთქვენოდ შინ ვერ დავბრუნდები. მიბრძანეს, რომ თქვენს ბრწყინვალეობას გათენებამდე დაელოდე-

კაკა

ზანდორ კეხეუი

მხატვარი ჯამალ ლოლუა.

1978 წლის 1 იანვარს სრულდება 150 წელი ცნობილი უნგრელი პოეტის, უნგრეთის რევოლუციურ-დემოკრატიული ლიტერატურის ფუძემდებლის, ზანდორ კეხეუის დაბადებიდან.

პართიველი მკითხველი კარგად იცნობს კეხეუის ჩინებულ ლექსებს, მაგრამ მის მდიდარ, ლიტერატურულ მემკვიდრეობას რამდენიმე პროზაული ნაწარმოებიც ავსვენებს.

გთავაზობთ მონტაჟს „კაკა“.

ზამთრის ცივი საღამო იყო. ისე ჰყინავდა, რომ ცაზე აქა-იქ მოციმციმე ვარსკვლავებიც კი გათოშლიყვნენ. უკვე შუადამის ზარებმა დაჰკრეს და სოფლის შუკვებსა და ორღობებში ადამიანის ჭაჭანება აღარ იყო.

ამ სოფელში პეტერ პერგო უბედნიერეს კაცად ითვლებოდა. რომ იტყვიან,

ბიან და უთქვენოდ ვახშმად არ დასხდუ-
ბიან.

— რა ვქნათ, წავიდეთ? — იკითხა
მიხაის მეუღლემ.

— თქვენ წადით, შვილო, — უპა-
სუხა მოხუცმა პეტერმა, — დედაც წა-
მოვა, მე კი ამ ჩემს შვილიშვილებთან
დავრჩები.

— არა, შენ წადი, შინ მე დავრჩე-
ბი, — უპასუხა ბებიამ, — მე ხომ ამა-
წინათ ქორწილშიაც ვიყავი...

— არა, ქორწილში-ხომ ორივენი ვი-
ყავით, ალბათ აღარ გახსოვს, ჩემო
ძვირფასო.

მოხუცები დიდხანს დავობდნენ იმაზე,
თუ ვინ იყო ქორწილში, ბოლოს ისე გა-
დაწყვიტეს, რომ ბებია წასულიყო და
პაპა შინ დარჩენილიყო.

— შენ რატომ არ მოდიხარ? — წას-
ჩურჩულა პიმტამ კატიცას.

— მე ერჟი უნდა დავაძინო, აბა რა
ვქნა?..

— როგორ მიხდოდა რომ წამოსული-
ყავი, რამდენს ვიცეკვებდი! ჩვენთან
ხომ ბოშებიც იქნებოდა!

მიხაიმ და მისმა მეუღლემ ქურქები
ჩაიცვეს, ბებიასაც ჩააცვეს და ის-ის იყო
უნდა გასულიყვნენ, რომ პეტერმა შე-
აჩერა, თავისი თვალთ დარწმუნდა,
რომ ნამდვილად თბილად იყო ჩაცმული
მისი ძვირფასი მეუღლე.

ვახშმის შემდეგ ოჯახის უფროსმა
ბიბლია აიღო, სათვალე გაიკეთა და კი-
თხვას შეუდგა. კატიცამ და ერჟიმ თო-
კინები გამოიტანეს, პეტიმ კი იქვე ძირს
დაყრილი სიმინდის ტაროებით გართო-
ბა ამჯობინა. პანიმ ჭურჭელი გაიტანა
სამზარეულოში გასარეცხად, ფერკო სა-
ჯინიბოში გავიდა და ცხენებსა და ხა-
რებს წყალი დააღვინა. ამას რომ მორ-
ჩნენ, მოსამსახურეები თავიანთ ჩვეუ-
ლებრივ საქმიანობას შეუდგნენ. სიმინ-
დის რჩევა დაიწყეს.

— რატომ ილღით თვალებს კითხვით,
ბატონო? — დაარღვია სიჩუმე ბოლოს
ფერკომ.

— რა მითხარი, შვილო? — მოუბ-
რუნდა მოხუცი.

— თვალებს რატომ ილღით-მეთქი
კითხვით, ეს ასოები ისეთი წვრილია,
ძლივს მორჩანს.

— მართალი ხარ, შვილო, მაგრამ რა
ვქნა, ჯერ რომ არ მეძინება?

— იქნებ რამე გვიამბოთ? თვალსაც
დასვენებთ და აღარც ჩვენ ჩავთვლემს.

— გვიამბე რამე, პაპა, — სთხოვა
კატიცამაც და მაშინვე ყველა მის ირგ-
ვლივ მოკალათდა.

— რა გაეწყობა, გვიამბობთ, რკინი-
ცხვირა ჯადოქარზე...

ყველა სმენად გადაიქცა. მოხუცი არ
ჩქარობდა დაწყებას. თითქოს რაღაცას
იფიქრებდა.

— მოდით, იმას გვიამბობთ, მე და
თქვენმა ბებიათ როგორ ვიქორწინეთ.

ზღაპრები ბევრჯერ მოგისმენიათ, ეს კი
არ იცით, — უთხრა პაპამ.

— გვიამბეთ, გვიამბეთ, — დაეთანხ-
მნენ ყველანი.

მოხუცმა ჩემები გაიხადა, ჩიბუხი გა-
აბოლა, უმცროსი შვილიშვილი მუხლზე
დაისვა, დანარჩენები კი მის პირდაპირ
ჩამოსხდნენ.

— ეს ამბავი დიდი ხნის წინათ მოხ-
და, — დაიწყო მოხუცმა, — მაშინ ოც-
დათორი წლის ჭაბუკი ვიყავი, ახლა კი
სამოცს კარგა ხანია გადავამიჯე.

ამ დროს ვილაცამ ფანჯარაზე დააკა-
კუნა და მისუსტებული ხმით თავშესა-
ფარი ითხოვა:

— ღვთის გულისათვის, კარი გამი-
ღეთ, თორემ სიცივით ვკვდები!

— ვინა ხარ? — შეეპასუხა ფერკო.

— მოხუცი მათხოვარი ვარ.

— პანი, წადი, გაუღე კარი იმ უბე-
ღურს. — უთხრა პეტერმა...

პანიმ შემოიყვანა მათხოვარი, ჩა-
მოგლეჯილ-ჩამოფლეთილი ტანსაცმელი
ძლივს უფარავდა გაყინულ სხეულს, თავ-
შიშველა იყო, სიცვიოსაგან დახეთქილ
ფეხებზე კი თივა ჰქონდა დახვეული.
თვალებიდან ცრემლები სდიოდა, უღვა-
შები შეჰყინვოდა.

ოჯახის უფროსმა ღუმელთან დასვა
მათხოვარი და პანის მორჩენილი ვახშა-
მი მოატანინა. მათხოვარმა სიხარული-
საგან აღარ იცოდა რა ექნა, ჯერ გამთ-
ბარიყო, თუ საჭმელი ექნა. ეტყო-
ბოდა, რომ შიმშილსა და სიცვივს ერთ-
ნაირად შეეწუხებინა.

პეტერ პეტრომ ერთხანს უყურა ამ
უბედურ არსებას და შემდეგ თავისი ამ-
ბის მოყოლა დაიწყო. ყველა სულგანა-
ბული უსმენდა. მოხუცი მათხოვარი, ჭა-
მას რომ მორჩა, ისიც სმენად გადაიქცა.

— ჩემს ჯეელობაში მოჯამაგირედ ვი-
ყავი ერთ მდიდარ ბატონთან. კეთილი
კაცი იყო, ღმერთმა აცხოვოს. რომ იტყ-
ვიან, ჭიანჭველას ფეხს არ დააკარებდა,
მაგრამ ისეთი უზნეო და ყოვლად ნამუს-
გარეცხილი ვაჭიშვილი ჰყავდა, რომ
მისგან მთელ სოფელს მოსვენება ჰქონდა
დაკარგული. მისი შიშით ლამაზ ქალს
ვერსად გაველო. მსახურებიც დიდხანს
ვერ უჩერდებოდნენ, ყოველ სამ თვეში
ერთხელ იცვლებოდნენ. მეც ძალიან მიმ-
ძინდა მასთან მუშაობა, მაგრამ სხვა გზა
არ მქონდა, ბებიათქვენიც მას ემსახუ-
რებოდა, ჩვენ ერთმანეთი გვიყვარდა და
მაგისი გულიათვის იძულებული ვიყა-
ვი ბევრი რამ დამეთმო. ბებიათქვენი
ისეთი ლამაზი იყო, რომ თვალი უკე-
თესს ვერაფერს ნახავდა. თავშენახული
ქალი გახლდათ, ზედმეტ სიტყვასაც ვე-
რავინ უბედვდა, ბატონიშვილიც პატი-
ვისცემით ექცეოდა. მისი საქციელი, ცო-
ტა არ იყოს, აოცებდა ბებიათქვენს,
მაგრამ მიზეზს ვერა ხედებოდა. თურმე
ბატონიშვილს მოსწონდა ბებიათქვენი
იულჩა და ხელი სთხოვა. იულჩამ უა-

რით გაისტუმრა.

— ოღონდ მეგობრად მიმიღე, — ვე-
მეგობოდა ბატონიშვილი, — და ისეთ
წითელ ჩემებს გიყიდი, გრაფის მეუღ-
ლესაც თვალი ზედ რჩებოდესო. — ეს-
ვეწებოდა თურმე.

— ტყუილად ირჯებითო, — უპასუხა
იულჩამ. — თქვენ მდიდარი ხართ, მე
ღარიბი, აბა მე თქვენთან როგორ მო-
ვალო, მაგრამ თქვენი სწორიც რომ ვი-
ყო, მაინც ვერ თანაგვიგრძნობდით, მე
სხვა მიყვარსო.

— ის სხვა ვინ არის?

— არის ერთი!

— მითხარი, ვინ არის?

— არ გეტყვი!

ბატონიშვილი ბევრს ეცადა, მაგრამ
იულჩას სიტყვაც ვერ ათქმევინა. ბო-
ლოს თავი მიაწება, ვითომ აღარც აქ-
ცივდა ყურადღებას, მაგრამ ჩუმად კი
უთვალთვალებდა და სულ იმის ცდაში
იყო, როგორმე გაეგო.

ერთ საღამოს, ისე მახსოვს ის დღე.
თითქოს გუშინ ყოფილიყოს, იულჩა
ძროხას წველიდა. ის ძროხაც კი მახ-
სოვს, უკანა მარცხენა ფეხზე დამლა
ჰქონდა. მივებარე იულჩას და წავჩურ-
ჩულე:

— ჩემო ძვირფასო!

იულჩამ, ვითომ ვერ გავიგეო, ყუ-
რადღება არ მომაქცია. მხარზე ხელი
დაგკარი. მაშინ კი მოიხედა.

— ო, ეს თქვენა ხართ, პეტერ? რო-
გორ ვერ შეგინიშნეთ? — ეს ისე მითხრა,
თორემ რას ვერ შეგინიშნავდა, სად უნდა
ვყოფილიყავი, რომ ბებიათქვენს მე არ
დაგვენახე. ასე იციან ქალიშვილებმა, ამა-
ყები არიან. მართალს არ გამბობ, პანი?
ყველას ჩაეციანა.

— იცი, ახლა რაზე ვფიქრობ-მეთ-
ქი, — გვითხე იულჩას. არ ვიცით, მი-
პასუხა.

— როდის იქნება საკუთარი სახლი
გვქონდეს და შენ ჩვენს ძროხას წველი-
დე-მეთქი.

იულჩამ ამოიხსრა. მე ეს კეთილად
მენიშნა.

— კარგი გფო ხარ, იულჩა.

წველას რომ მორჩა და წასვლა დააპი-
რა, მე გზა გადავულობე.

იულჩა შეჩერდა, თავი მხარზე დამა-
დო. თურმე ბატონიშვილი გვითვალ-
თვალებდა.

— ახლა კი ვხედავ, ვინა გყვარებია,
ჩემო გოგონი! — მიმართა იულჩას და
ისე გაგიღიმა, რომ ორივეს თავზარი
დაგვეცა. მართლაც, დიდ ხანს არ გაუე-
ლია, რომ ბატონიშვილის რისხვა თავს
დაგვატყვდა.

ერთ მშვენიერ დღეს დამიძახა და მი-
ბრძანა სამყურა მოთიბე და მომიტანეო.
მაშინვე შეგუდექი საქმეს და ის იყო
ქვითი შემომქონდა, რომ გაცოფებული
მომვარდა ყვირილით:

— რას აკეთებ, შე არამზადავ?

— სამყურა მომაქვს.
— მერედა, ვინ დაგავალა?
— თქვენ არ მიბრძანეთ?
— შე გამოჩერებულხარ, მე თივის მოტანა გიბრძანებ!

— არა, ბატონო, ეგ არ გითქვამთ, ღმერთია მოწამე.
— ღმერთის ხსენებასაც მიბედავს ეს თავხელი! მე შენ გიჩვენებ სიერს!
— რა დაგიშავეთ, ბატონო, რაც ნაბრძანები მქონდა ის გააკეთეთ.

— ხმა ჩაიწყვიტე ახლავე, თორემ ვუბრძანებ ერთი კარგად გაგროზგონ. ბოლოს, ჩემი ლანძღვით გული რომ იჯერა, მსახურებს უბრძანა, კისერზე და ხელებზე ხუნდები დაადეთ და წავიდა. ვიჯერე სამზარეულოსთან და ყოველი წუთი საუკუნედ მეჩვენებოდა, ბრახი მახრჩობდა. იულჩამ აღარ იცოდა, რით ეშველნა ჩემთვის. ჯერ გავფითრდი, მერე კი სახე გამილურჯდა და თვალეში სისხლი მომაწვა. იულჩამ იმდენი იტირა, რომ ბოლოს გული წაუვიდა. მე მისი ნუგეშისცემმა და დამშვიდებაც კი არ შემეძლო, ხელები შეკრული მქონდა. სანამ ექვსი საათი არ გავიდოდა, ვერაფერი ვერ გამანთავისუფლებდა. გასაღები ბატონიშვილს ჰქონდა და სად წაეთრა არავინ იცოდა. ზუსტად ექვსი საათის შემდეგ დაბრუნდა და მაშინ აახსენებინა ხუნდები.

სალამოთი იულჩა ვნახე და ვუთხარი, უნდა წავიდე, ამ სახლში გაჩერება აღარ შემიძლია—მეთქი. მეც შენთან ერთად წამოვალო, სამუშაოს შოვნა ყველგან შეგვიძლიაო;

ორივენი მოხუც ბატონთან მივედი და მოგახსენეთ, რომ წასვლას ვაპირებდით. ბატონიშვილიც იქვე ყოფილიყო. ეს რომ გაიგონა, მამას აღარ აცალა, ისე მოგვახალა:

— შენ სადაც გნებავდეს იქ მიბრძანდი, იულჩას კი არ გავუშვებ!

— როგორ არ გამიშვებთ, თუკი მე წასვლა მინდა? — შეაწყვიტინა იულჩამ.

— გინდა თუ არა, მაგას არ დავეძებ, შენ ერთი წლით დაგიქირავებ, ფულიც წინასწარ მოგვცით.

— პეტერიც ხომ ერთი წლით დაიქირავებ, მაგას რატომღა უშვებთ? — ჰკითხა იულჩამ.

— ეგ არამზადა მე არ მჭირდება, რაც მალე მოშორდება აქაურობას, მით უკეთესია. ისე, თუ გინდა, ფული დამიბრუნე და შენც მიბრძანდი!

— აბა, ფულს როგორ დაგიბრუნებთ! — უპასუხა იულჩამ.

ბატონიშვილმა ძალიან კარგად იცოდა, იულჩა რომ ფულს ვერ დაუბრუნებდა და ეს განგებ უთხრა. მოხუც ბატონს შვილი ქვეყანას ერჩია, მის წინააღმდეგ რას წავიდოდა?! ჩვენ მეტი გზა არ გვქონდა, დროებით უნდა დაგმორებოდით ერთმანეთს. ამ ქვეყნად არავინ გამაჩნდა, არც მშობლები, არც ნათესავ-

ბი. ავიკიდე ჩემი გუდა-ნაბადი და მე-ზობელს მივადექი.

— ნუ გეშინია. ჩემო იულჩა, ჩემად შეგხედეთ ხოლმე ერთმანეთს, ეს წელი მალე გაივლის და ისევე ერთად ვიქნებით! — ვაიმედებდი რაც კი შემეძლო.

— აქედან ნუ წახვალ, თორემ შენი დარდი მოზინელებს.

— სად უნდა წავიდე? სხვა სოფელში ხელმწიფედაც რომ დამხვან, მაინც არ წავალ!

ასე გამოვეთხოვე ერთმანეთს. მეზობელი, ვისთანაც ჩემი ბარგი-ბარხანა მივიტანე, კეთილი მოხუცი იყო და ნება დამართო იმის ქოხში მეცხოვრა, სანამ სამუშაოს ვიშოვნიდი.

მთელი სოფელი შემოვირბინე, მაგრამ მუშახელი არავის სჭირდებოდა. ძალიან შეგწუხდი, თავს მხოლოდ იმით ვინუგეშებდი, რომ იულჩას ყოველდღე შეგხვდებოდი. მართლაც, ჩვენ ყოველ საღამოს ვხვდებოდით ერთმანეთს. საათობით ვიდებოდა ხოლმე ერთად, რა ბედნიერები ვიყავით! მისი თვალები ვარსკვლავებზე მეტად ბრწყინავდნენ. ეგეთი კი არ იყო, ახლა რომ არის თქვენი ბებიია. ეჰ, რა არის ახალგაზრდობა!

როცა ძალიან ციოდა, ჩემს ქურქს შემოვახვევდი ხოლმე იულჩას. ჩვენს ბედნიერებას საზღვარი არა ჰქონდა და ბევრჯერ შუალამე ისე გადავიდოდა, ვერც კი ვიგებდით. ერთხელ თურმე ბატონიშვილის ერთგულმა მსახურმა შეგვასწრო თვალი.

საშინელი მახეზღარა იყო, არავის დაინდობდა, ოღონდ თავისი ბატონისათვის ეამებინა. დაბეზლება ყველაზე დიდი ცოდვაა ამ ქვეყნად, თითქმის შურიანობას უტოლდება. ენატანია ადამიანი დედამიწას არ უნდა ამძიმებდეს.

მოხუცი ცოტა ხანს ჩავიქრდა და შემდეგ განაგრძო:

— დიახ, დაგვაბეზლა იმ მსახურმა და ბატონიშვილიც ერთ საღამოს თავს წამოგვადგა. გაბოროტებულმა ლანძღვა-გინება დაგვიწყო, განსაკუთრებით კი იულჩას არ ზოგავდა. ამ შუალამისას აქ რამ მოგიყვანაო, პატიოსან ქალიშვილს ეს არ შეჰფერისო და ვინ მოთვლის კიდევ რა არ უთხრა. იულჩამ უპასუხა, პეტერი ჩემი საქმროა და მალე კიდევ გაც დაგქორწინდებითო.

— დიახ, იულჩა ჩემი ცოლი გახდება, — ჩავერიე მეც.

— ამასაც ვნახავთ, როგორ გახდება შენი ცოლი! — სულ გადაირია ბატონიშვილი.

— რატომ, ბატონო, რა დაგვიშლის?

— მე დაგიშლით!

— თქვენ, ბატონო, რატომ?

— ეს შენი საქმე არ არის!

— მიფრთხილდით, ბატონო, მიფრ-

თხილდით, ახლა უკვე მეც აღარ დაგინდობთ. მე პატიოსანი კაცი ვარ, ბევრის დათმობაც შემიძლია, მაგრამ როცა შეურაცხყოფას მომაყენებენ, აღარავის შევარჩენ, ჩემი ხანჯალი ტირიფის ტოტისაგან გამოთლილი არ გვეგონო!

ბატონიშვილი ჩემმა სიტყვებმა სულ გააცოფა.

— ხმა ჩაიწყვიტე, შე არამზადავ, თორემ შემომაკვდები! შენი ბუდი, ჯოხი თან რომ არა მაქვს, თორემ ძვლებს დაგამტვრევდი!

— ჩემსას მოგართმევთ და დამარტყით, თუ სინდისი გაგიჭრით. — ვუპასუხე მე.

— იცოდე, ჩემს ძაღლებს დავაფლეთინებ შენს თავს. — თქვა და დაუსტვინა. ძაღლები ყუფით გამოქანდნენ, იულჩა გაფთრდა, მკვდრისფერი დაედო. სამშინი არაფერია—მეთქი, დავამშვიდე.

— აბა, ეცით! — მომისია ძაღლები ბატონიშვილმა. ისინიც გამოქანდნენ ჩემსკენ, მაგრამ როგორც კი მიცნეს, ყუფა შეწყვიტეს და ხელების ლოკვა დამიწყეს. აღარ იცოდნენ რა ექნათ, თავდახრილები ფეხებზე მეხვეოდნენ, თითქოს პატივებას მიხვდნენ.

— აი, ხედავთ, ბატონო, ძაღლებს თქვენზე მეტი გონიერება აღმოაჩნდათ. გრცხვენოდეთ! ახლა რა ხასიათზე დადგებით, ისინი თქვენ რომ მოგისიოთ? ამათ კარგისა და ავის გარჩევა იციან, ჩემგან უფრო მეტი კარგი მოაგონდებთ და, რომ მოვინდომო, ნაფლეთებად გაქცევინ!

— აბა, ეცით! — მივუთითე ძაღლებს ბატონიშვილზე. შეშინებული ბატონიშვილი ღობეზე გადახტა. მე ძაღლები შევარჩეე.

— ახლა რას იტყვით, ბატონო? გჯერათ ჩემი? ღობეზე კი ტყუილად გადახტით, მე მხოლოდ შეშინება მინდოდა თქვენი, თორემ ღობის იქითაც მოგწვდებოდნენ, რომ მომენდომებინა. ასე რომ, მიფრთხილდით და გზიდან ჩამომეცალეთ, თუ თქვენი თავისათვის სიკეთე გინდათ.

გამოვეშვიდობე იულჩას და შინ წამოვედი. განრისხებული ბატონიშვილი დიფხანს ბობოქრობდა. ბოლოს, ჩემი ლანძღვით გული რომ იჯერა, დამეშუქრა, მაცალე, სამაგიერო თუ არ გადაგიხადო.

მართალი გითხრათ, მერე ვინანე, ბატონიშვილი ასე რომ გავაცოფე. დარბს მდიდართან როდის გასვლია მართალი? მაგრამ რაღა ეშველებოდა, რაც მოხდა, მოხდა. რაღა თქმა უნდა, ბატონიშვილი არ მაპატიებდა ასეთ ურჩობას და არც დააყოვნა შურისძიება. საჩივარი შეიტანა ჩემზე, ლოთობს, აქეთ-იქით დაწანწალებს უსაქმურად და სო-

11844

ფელს აწუხებხო. მაგას მარტო ჯარი თუ გამოასწორებხო.

ამის შემდეგ დიდხანს არ გაუვლია, ჯარში წასაყვანად მომაკითხეს. თივის ზვინში დაევიმალე. მთელი სახლი გაჩხრიკეს, სად არ მეძებეს, მაგრამ ვერ მომაგნეს. გაუნძრევლად ვიწექი, სუნთქვა შევრული. სახლის პატრონმაც არ გამცა, შინ აღარ დაბრუნებულაო. რაღა უნდა ექნათ, წასვლა დააპირეს. ამ დროს ერთმა თივის ზვინი შენიშნა, აქ ხომ არ იქნებაო, სთქვა და ფიწალი მთელი ძალით ჩაპკრა თივას, ბედზე, სულ ერთი გოჯით ამცდა საფეთქელზე. ძარღვებში სისხლი გამიჩერდა და გონება დაეკარგე. გონს რომ მოვედი უკვე წასულიყვნენ.

იულჩასთან განშორება არ მინდოდა, თორემ ჯარში წასვლას როგორ შევუშინდებოდი? ის ჩემს დაშორებას ვერ გადაიტანდა და დარდს გადაჰყვებოდა.

მე გავხდებოდი მკვლეელი ადამიანისა, რომლისთვისაც მზად ვიყავი, საკუთარი სიცოცხლეც შემიწირა.

გვიან ღამით გამოვედი და სახლის პატრონს გამოვეთხოვე.

— ვინ იცის, იქნებ ვეღარც კი გნახოთ. იულჩას უთხარით არ დამივიწყოს. როგორც კი სამუშაოს ვიშოვნო, მაშინვე დავბრუნდები. მადლობელი ვარ მასპინძლობისათვის! ღმერთმა მოგიზღოთ სამაგიერო თქვენი სიკეთისათვის! — ხელი ჩამოვართვი და გზას გაუდევქი. უცებ ვიღაც მომავალი დავინახე.

— ღმერთო ჩემო, იულჩა! სად მიდიხარ?

— შენთან. თვითონ საით გაგიწევია?

— ჯერ მეც არ ვიცი, აქ კი აღარ მეცხოვრება, დღეს ჩემს წასაყვანად მოვიდნენ.

— ვიცი, დავინახე, მეგონა გული გამისკდებოდა შიშისაგან. ერთი სული

მქონდა, როდის წავიდოდნენ. შინ ვიწევედი, შენ რომ ვერ დაგინახე მათ შორის, საკუთარ თვლებს აღარ ვუჯერებდი. ვილაცას შევეკითხე, ხომ არ დაიჭირეს-მეთქი, მიპასუხა, ვერ იპოვესო, და გულზე მომეშვა...

— ჩემო ძვირფასო, შევძლებ კი დაგიფასო ეგ ერთგულება?

— მე არაფერი არ მინდა, ოღონდ შენ კარგად იყავი! ახლა სად მიდიხარ?

— ჯერ არ ვიცი, მაგრამ აქედან კი უნდა წავიდე.

— მე უნდა დამტოვო?

— დროებით უნდა დავშორდე.

— როგორ?.. მეც შენთან ერთად წამოვალ!

— არა, იულჩა, ეგ არ შეიძლება.

— მე უშენოდ ვერ გავძლებ.

— ყური მიგდე, იულჩა, თითონაც არ ვიცი სად მივდივარ, სად გამითენდება და სად დამილამდება. თანაც სამთარი მოახლოებულია და ყინვებიც დაიწყება. ფული მე არა მაქვს და სახლი, აბა, როგორ წავიყვანო.

იულჩამ აღარ მაცალა:

— მე მინდა შენი გაჭირვება და შიმშილი გავიზიარო.

ჩვენ ერთად წავედით, მაგრამ ჯერ სოფლის ბოლოს არ ვიყავით გასულები, რომ მოსამართლის ცოლი შემოგვხვდა. იულჩა იცნო და გამოელაპარაკა:

— ოჰო, ვისთან ერთად დასეირნობ, ქალიშვილო, ამ შუალამისას? სულ დაკარგეს სინდისი ამ ახალგაზრდებმა!

— ხმა არ გასცე, — ჩაფურჩულე იულჩას, — ვითომ არ გაგიგია, თორემ ხომ იცი რა ჭორიგანაა, ხვალ მთელ სოფელს მოსდებს. — ფეხს აუჩქარეთ და, ვიდრე სოფელი თვალდან არ მოგვეფარა, არ შეგვისვენია. მთავარი გვიდან გადაუხვიეთ, იმის შიშით, რომ კიდევ ვინმე არ გადაგყროდა. ღამის გათევას მახლობელ სოფელში ვაპირებდით, მაგრამ სიბნელეში გზა დაგვებნა, ძაღლის ყეფაც კი არ ისმოდა, რომ მის ხმას მიეყოლოდით. რაღა უნდა გვექნა, ღამე მდინარის პირას გავათენეთ. იულჩას ჩემი ქურქიც შემოვახვიე, რომ არ შესცივროდა.

ჩვენი მთავარი საზრუნავი ახლა ის იყო, საით წავსულიყავით. ქვეყანაზე არავინ გაგვანდა, არც ნათესავი, არც

მეგობარი. მართალია, იულჩას მამა ცოცხალი ჰყავდა, მაგრამ ის არ მიგვიღებდა, შვილს დასანახადაც ვერ იტანდა. იულჩას დედა მის მშობიარობას გადაპყობია, ამის გამო მამას საშინლად შესძულებია შვილი და პატარაობიდანვე მოსამსახურედ დაუყენებია სხვის ოჯახში. ამის შემდეგ აღარც უნახავს და არც მისი ამბავი უკითხავს. აბა, ასეთი მამის რა იმედი უნდა გვექონოდა. გადავწყვიტეთ ახლომახლო სოფლები შემოგვევლო და რაიმე სამუშაო გვემოგვინა.

დილიდან საღამომდე დავხეტიალობდით სოფლიდან სოფელში, მაგრამ ვისთანაც არ მივედით, ყველა უარით გვისტუმრებდა, ზოგი ეჭვის თვალთაც კი გვიყურებდა.

მოსაღამოვდა, ერთ სოფელში რომ შევედით. არც ისე გვიან იყო, მაგრამ შემოდგომის მიწურულზე ხომ ადრე ღამდება. სოფლის ბოლოს მაღალი ხეები მოჩანდა, მეორე მხარეს კი მთვარის შუქზე ლელით გარშემორტყმული გუბურა ბრწყინავდა. სოფლის შუაგულში ერთ სახლთან შევიჩერდით. საჯინიბოს ღია კარიდან ცეცხლის შუქი გამოდიოდა, მის უკან ცხვრის ფარეხიდან კი ზანზალაკების წკარუნი ისმოდა. მე და იულჩა საჯინიბოში შევედით. ცეცხლის პირას ექვსი თუ შვიდი კაცი იჯდა: მოხუცი მეთამბაქოე, მისი ორი ვაჟი, ქალიშვილი და ორი-სამი ბეტიარი. უმცროსი ვაჟი ცეცხლს აჩაღებდა და ის-ის იყო თივა დააყარა. წამით ჩამობნეულა ირგვლივ, მაგრამ მალე ალი ავარდა და იქაურობა გაანათა. ჩვენ თვალში მოვავლეთ იქ მსხდომი, შებოლილ ჭერს, რომლის ძელებზეც ცელი, ფოცხი და ფიწალი ეკიდა, და შუა კედელთან მდგარ კარადას, რომელზედაც კონჩხო და წყლის ამოსაღები ლერწმის

ღერო შემოეწყობო. მარჯვნივ, ბაგასთან ორი წაბლა ცხენი თივას ახრამუნებდა, მარცხნივ რამდენიმე ძროხა იცოხნებოდა. იქვე ახლოს, დიდი, თეთრი ნაგაზი იჯდა, ჩვენ რომ დავგინახა, მაშინვე ყეფა ატეხა.

— გაჩერდი, ჩიბა, — შეაჩერა ქალიშვილმა.

— საღამო მშვიდობისა! — მივესალმე. იქ მსხდომი და ქუდი მოვიხადე.

— კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება! — მიპასუხა ოჯახის უფროსმა.

— თუ შეიძლება, დამე გაგვათენებინეთ, — მივმართე გაუბედავად.

— სტუმარი ღვთისაა, შვილო, მობრძანდით! ახლოს მოდით ცეცხლთან, შეციებულები იქნებით.

ცეცხლის პირას ჩამოვსხედით და მოკლედ ვუამბე ჩვენი ამბავი, ოღონდ იულჩა რომ ჩემი საცოლვე იყო, დავუმაღლე, ჩემს დად გაავაცანი.

ქალიშვილმა სუფრა გაშალა, მოიტანა რაც კი გააჩნდათ და ჭამას შევუდექით. ვახშმის შემდეგ მოხუცმა დაკვრა დაიწყო, ჩვენ სულგანაბული ვუსმენდით. ისეთი სვედიანი ჰანგი იყო, გვეგონა, ვილაცის უხილავი ხელი ჩვენი გულების სიმეებს არხვედა.

უცებ ეზოდან იარაღის ქლარუნი მოგვესმა და ხმის ამოდებაც კი ვერ მოვასწარით, რომ შეიარაღებული კაცები შემოცვივდნენ.

— აი, თურმე სად ბრძანდება! — დაიყვირა ერთმა და ჩემზე მიუთითა, — არც ესენი იქნებიან კეთილი სულები, შეიპყარით! — ორმა ბეტიარმა მოასწრო სიბნელეში მიმალვა, ერთს კი ჩემსავით ხელ-ფეხი შეუკრეს.

იულჩას თავზარი დაეცა, მივარდა შემოსულებს და ცდილობდა გავეთავისუფლებინე, მაგრამ, აბა, რას გახდე-

ბოდა!

— თავი დაანებე, იულჩა, — შევეხვეწე მე, — ახლა უკვე ვეღარაფერს მიშველი! — მაგრამ იულჩა არ მოეშვა, სანამ ერთმა ჯარისკაცმა ხელი არა ჰკრა და უგრძობლად არ დაეცა. ამის დანახვაზე ისეთი ტკივილი ვიგრძენი, თითქოს დანა დაერტყათ ჩემთვის გულში. თავისუფალი რომ ვყოფილიყავი, ალბათ მოვკლავდი იმ არამზადს, მაგრამ ხელფეხი შეკრული მქონდა და განძრევა არ შემიძლო. თვალებიდან ცრემლები მცვიოდა. ვთხოვე, ცოტა ხანს მოეცადათ, ვიდრე იულჩა გონს მოვიდოდა, რომ გამოვთხოვებოდი, მაგრამ არ მაცალეს.

ჩემთან ერთად ის ახალგაზრდაც წამოიყვანეს, მას ლასლო ჰორგაი ერქვა. ორივეს ჯარისკაცის ფარაჯა ჩავვაყვეს და საზღვარგარეთ გავგვზავნეს ნაპოლეონის წინააღმდეგ საბრძოლველად. სულ მალე წინა ხაზზე გავვიშვეს. ჰორგაი ისე დამიმეგობრდა, რომ უჩემოდ ვეღარ სძლებდა. ჩინებული ახალგაზრდა იყო, რაც კი ფული დააგროვა, უკლებლივ სულ თავისი სოფლის მღვდელს გაუგზავნა, რომ მისი მშობლების საფლავზე ძველი დაედგა. ეშინოდა, როცა დაებრუნდები, საფლავებს ვეღარ ვიპოვიო. მაგრამ ამო გამოდგა მისი შიში, ვეღარ დაბრუნდა სამშობლოში ის უბედური, მალე ერთ-ერთ ბრძოლაში დაიღუპა. ჩემს გვერდით იყო, რომ ესროლეს. რას დამბარებ-მეთქი სამშობლოში, ვითხებ:

— რაღა დამრჩენია სამშობლოში? მშობლები მყავდა და ისინიც დამეხოცნენ, ახლა მეც მათთან მივდივარ და ვეტყვი, რომ, როგორც იქნა, მოველ ბოლო ჩემს ძაღლურ ცხოვრებას, ბედნიერი ვარ, რომ დავისვენებ!

ამ სიტყვებთან ერთად სულიც დალია.

ამიერიდან სულ მარტოდმარტო დავრჩი. საცოდავი ლასლო ჩემი გულის მესაიდუმლე იყო. რამდენჯერ საათობით მილაპარაკებია მასთან იულჩაზე, ახლა კი ხმის გამცემიც აღარავინ მყავდა. აღარავისთვის შემიძლო გულის დარდი გამეზიარებინა და ამით ოდნავ მაინც შემეხუბრებინა განშორებით გამოწვეული სულიერი ტანჯვა. ჩემი ერთადერთი ნუგეში ახლა წერილები იყო, რომლებსაც ამხანაგებს ვაწერიებდი და იულჩას ვუგზავნიდი, მაგრამ პასუხი არ მიმიღია. ხშირად ვიცვლიდით ხოლმე ადგილს და წერილები ჩემამდე ვეღარ აღწევდა. საღამომობით დავჯდებოდი ხოლმე ცეცხლის პირას და ათასი ფიქრი მიტრიალებდა თავში:

„ნეტავ რა დავმართა იულჩას, ცოცხალია თუ არა, ხომ არ გათხოვდა?“ ამის გაფიქრებაც კი თავზარს მცემდა, სიკვდილს ვნატობდი. მაგრამ გადიოდა დრო და ჩემი ნაღველიც თან მიქონდა.

გულის ერთ-ერთ იდუმალ კუნჭულში მიმალული იმედის ნაპერწკალიც კი თითქოს ჰქრებოდა.

ჯარში ოთხი წელი ვიყავი. ბოლოს მარცხენა ხელში დავიჭერი და გამანთავისუფლეს. ომში ფულიც ადვილად ვიმოვე და სამშობლოში დაბრუნებისას უკვე ხუთასი ფორინტი მქონდა. ამ ფულით ცხოვრება არ გამიჭირდებოდა.

ჩემი ფიქრები მაინც იულჩას დასტრიალებდა, თუმცა იმედი აღარ მქონდა. ბედსშეგუებული დავადექი გზას. პირველად იმ სოფელში მივედი, სადაც მე და იულჩა ერთად ვემსახურებოდით ბატონს. იქ არავინ არაფერი იცოდა, მითხრეს, იულჩა აქ აღარ დაბრუნებულაო. მაშინვე იქით გამიწია გულმა, სადაც იულჩა ჯარში წასვლის წინ დავტოვე.

ზაფხულის მშვენიერი საღამო იყო. სოფელში შევედი. გულს ბაგა-ბუგი გაჰქონდა, ფეხები მიკანკალეზდა, თვალთ დამიბნელდა და ნაბიჯის გადადგმა მიჭირდა. აღარც კი მახსოვს, როგორ აღმოჩნდი იმ სახლთან, სადაც იულჩა მეგულეობდა. ეზოში რომ შევედი, უცებ ვიღაცა მომეპარა უკანიდან და, როგორც კი შემოვბრუნდი, გულში ჩამეკრა.

— პეტერ, ძვირფასო, პეტერ!
ეს იულჩა იყო. მე რომ შევსულვარ, თურმე ბოსტანს რწყავდა, მაშინვე მიცნო და ჩემსკენ გამოიქცა. მე გადავეხვიე და დიდხანს ვტიროდი. ოპ, რომ იცოდეთ, რა ტკბილია სიხარულის ცრემლები! იმ დამეს არ დაგვიძინია, ლაპარაკში დავგათენდა. მე მოვეუყევი ჩემი ამბავი, რაც ამ ოთხი წლის განმავლობაში გადამხდა, იულჩამაც თავისი მიაზბო.

მოსუც მეთამბაქოეს ის თავის ოჯახში დაუტოვებია და მზრუნველობა არ დაუკლია; უთქვამს, სადაც ოთხი სული ვცხოვრობთ, იქ მეხუთეც იყოსო. მაგრამ მოხუცი მალე გარდაცვლილა, ქალიშვილი გათხოვილა და იულჩა მარტო დარჩენილა ოჯახში მის ორ ვაჟიშვილთან ერთად. უფროს ვაჟს იულჩასათვის უთხოვია, ცოლად გამომყევით. იულჩას უარი უთქვამს. ის კაცი მალე მომკვდა. მთელი ქონება იულჩასათვის დაუტოვებია და უთხოვია მისი უმცროსი ძმის, მარცისათვის პატრონობა გაეწია.

— როგორც ხედავ, აქ მე ვარ ბატონპატრონი, ახლა კი, ჩემთან ერთად შენც იქნები, პეტერ! — დაამთავრა იულჩამ თავისი ამბავი.

— არა, — ვუპასუხე მე, — ეს ყველაფერი მარცის დაუტოვოთ, ჩვენ კი წავიდეთ. საკმაო სიმდიდრე დავაგროვე და ვიცხოვროთ ტკბილად. დღეის შემდეგ უკვე ვეღარაფერი დავგავშორებს!

სამი კვირის შემდეგ ჯვარი დავიწერეთ. როგორც იქნა ასრულდა ჩვენი ოცნება და ჩვენზე ბედნიერი აღარავინ

გვეგონა ამ ქვეყნად. იულჩა სულ უფრო და უფრო მშვენიდებოდა.

გადიოდა დრო, ჩვენი ქონება უფრო და უფრო იზრდებოდა. მარცისც დავაჟაკადა, ცოლი შევრთეთ, მთელი ქონება მას დავუტოვეთ და აქ გადმოვსახლდით. მალე ვაჟიშვილიც შეგვეძინა, მიხაი.

ამან სიხარული გაგვიორკეცა. მე ვმუშაობდი, იულჩა კი ბავშვის აღზრდას და ოჯახის მოვლას უნდებოდა. ჩვენს გარჯას უნაყოფოდ არ ჩაუვლია, მამათქვენი, შვილო, უპატიოსნეს კაცად გავზარდეთ და კარგი ოჯახიც შექმნა.

ამ დროს კარი გაიღო და მიხაი შე-

მოვიდა. უკან მოჰყვენ ცოლი და დე-
და. ერუის უკვე პაპის მუხლებზე ეძინა,
კატიცამ აიყვანა და ლოგინში ჩააწვი-
ნა. პანი და ფერკოც დასაძინებლად წა-
ვიდნენ.

პაპამ ვაჟიშვილი და რძალი მოიხმო
და სთხოვა, მოხუცი მათხოვრისთვის
ღუმელთან ახლოს დაეკოთ ლოგინი.

— პაპა, რა დაემართა შემდეგ იმ ბო-
როტ ბატონიშვილს, შენ და ბებიას ამ-
დენი უბედურება რომ დაგატეხათ თავ-
ზე? — ჰკითხა კატიცამ.

— არ ვიცი, მის შესახებ, მართალი
გითხრათ, აღარაფერი მსმენია. — უპა-
სუხა პაპამ.

— მე ვიცი, მე გეტყვით, — ჩაერია
ლაპარაკში მოხუცი მათხოვარი.

— თქვენ? თქვენ რა იცით? — ჰკი-
თხა პაპამ. ახლალა მიაქციეს ყურადღე-
ბა მათხოვარს, რომელიც მთელი ეს
დრო თურმე პაპის ნაამბობს ყურს უგ-
დებდა. აი, რა სთქვა მან:

— მამის სიკვდილის შემდეგ ბატო-
ნიშვილმა მთელი ქონება გაანიავა. ვინ
მოთვლის, რამდენი უბედურება გადახ-
და თავს. ბოლოს იქამდე მივიდა, რომ
ახლა დგას თქვენს წინაშე ჩამოგლე-
ჯილ-ჩამოფლეთილი ტანსაცმლით, ში-
შველი ფეხებით, რომლებზეც თივა
დაუხვევია და არ იცის, როგორ მოინა-
ნოს თავისი ავკაცობა, თუმცა მონანი-
ება რალას უშველის!

განცვიფრებული პაპა ერთხანს შესც-
ქეროდა გაუბედურებულ ბატონიშვილს,
მერე შემობრუნდა და ჩაილაპარაკა:

— ღმერთო დიდებულო, დაგელო-
ცოს სამართალი!

უნგრულიდან თარგმნა ლილი მანისუჩაძემ.

ნუსხი ქველი

სახელგანთქმული ქართველი მოჭიდა-
ვე ნესტორ ივანეს ძე ესებუა დაიბადა
1863 წელს სენაკის მაზრის სოფელ ქვა-
ლონში. მისი მშობლიური სოფელი
ერთ დროს მარტო სამეგრელოში კი
არა, თითქმის მთელ საქართველოში
იყო ცნობილი ფალავნებით. ნესტორ
ესებუაც ყმაწვილობიდანვე თავის მე-
ზობელ ფალავნებთან იზრდებოდა. ბუ-
ნებით ნიჭიერი, სხარტი და ღონიერი
ჭაბუკი მათგან სწავლობდა ჭიდაობის
ილეთებს.

XIX საუკუნის 80-იან წლებში ნეს-
ტორ ესებუა ბათუმში ცხოვრობდა. ამ
დროს მან შეიტყო სახელგანთქმული
ფალავნის კულა გლდანელის უძლევე-
ლობის ამბავი და განიზრახა ბედი
ეცადა მასთან ჭიდაობაში.

1884 წელს კულა გლდანელი თავი-
სი დასით ბათუმში ჩავიდა. კავკასიის
ფალავანი აინუნში არავის ავდებდა.
მაგრამ, აი საჭიდაო სარბიელზე გამოჩ-
ნდა ნესტორ ესებუა, რომელმაც თავს
იდო კულა გლდანელთან შერკინება.
გლდანელისა და ესებუას ჭიდაობა
ფრიად დაძაბული აღმოჩნდა. გლდა-
ნელმა, რომელსაც საქართველოში ორ-
მოცამდე ფალავანი ჰყავდა დამარცხე-
ბული, ესებუასთან შეხვედრისას იგრძ-
ნო ძლიერი მეტოქის ძალა.

დიდი პოეტი აკაკი წერეთელი, რო-
მელიც შეუნელებელი ყურადღებით
ადევნებდა თვალს ქართული სპორტის
ამბებს, წერდა: „ამას წინად ხმა გავარ-

და, რომ ბათუმში ვიდაც ცხოვრობდა,
მეგრელობა ესებუამ დაამარცხა გლდანე-
ლით. ბევრს არ ეჯერა ეს ამბავი და
მართლა რომ ძნელი დასაჯერებელიც
იყო“.

ესებუა ხალხის თვალში ერთბაშად
ამაღლდა, მისმა სახელმა დაიქუხა. ხმა
დაირხა: საქართველოში დაიბადა ძლი-
ერი ფალავანი, რომელიც გლდანელს
ტოლს არ უდებსო.

გლდანელისა და ესებუას შემდეგი
შეხვედრა მოეწყო თბილისში, 1886
წლის 31 აგვისტოს, კვირა დღეს. ეს მე-
ტად საინტერესო ორთაბრძოლა ესე-
ბუას გამარჯვებით დამთავრდა. თითქ-
მის მთელი კავკასიის პრესა გამოეხმაუ-
რა ამ ამბავს. აკაკიმ საგანგებოდ და-
წერა წერილი „გლდანელი და ესებუა“,
რომელშიც წერდა: „ჯავრზე მოსულმა
ესებუამ კვირას ხელმეორედ გამოითხო-
ვა გლდანელი და გაიმართა ჭიდაობა.
დიდძალი ხალხი დაესწრო. გამოვიდა
მოედანზე პირველად კულა, ჩვეულებ-
რივ შეიკუნტრუშა და ხალხს თვალი გა-
დაავლო... თავის იმედი და გამბედაობა
ეტყობოდა... ბოლოს გამოვიდა ახალ-
გაზრდა მეგრელიც. კარგი თვალ-ტანა-
დი, ეტყობოდა, რომ შემკრთალი იყო.“

ემგვრნენ ერთმანეთს, გლდანელმა
დაბერტყა პირველად ესებუა, ისე ძლი-
ერ დაატრიალა, რომ ყველას ეგონა,
მოსხლეტს დედა-მიწიდან და ჰაერში
აიტანსო, მაგრამ ბოლოს თავი შეიმაგ-
რა ახალგაზრდა მოჭიდავემ და მან
შორს გადააგდო გლდანელი, რომელიც
პირ-დაღმა დაოთხებული დაეცა. წა-
მოხტა ზეზე, მოუბრუნდა გაბრაზებული
ფალავანი და წამოიკიდა ზურგზე ესე-
ბუა; გადაიტანა კიდევ, ცალი გვერდი
დააკვრივინა, მაგრამ ვერ დაიმორჩილა,
თუმცა ყელში უჭერდა ხელს. ადგნენ და
ხელმეორედ შეიბნენ; კიდევ გადაიტანა
გლდანელმა პირველზე უფრო მარჯვედ,
მაგრამ კიდევ ვერ დაიმორჩილა და
ტყუილად ცდილობდა, რომ მისთვის სა-
ხე მოეგრიხა და ამით მაინც დაემორჩი-
ლებინა. კიდევ წამოდგნენ და მესამედ
შეუტიეს ერთმანეთს. მაშინ კი გათამა-
მებული მეგრელი მივარდა ვეფხვივით
და ცოტა ხნის შემდეგ წაიქცა გლდანე-
ლი. გამარჯვებულმა ორივე მხრეზედ
ხვლები დააჭირა და დაიმორჩილა. ეს
შემთხვევითი იყო, თორემ ძნელია ისეთი
განთქმული ფალავნის უძალოდ და-
მორჩილება, როგორც გლდანელია.

როგორც დახელოვნებული, გაწვრთ-
ნილი და გათამამებული მოჭიდავე,
გლდანელი ბევრად უფრო მაღლა დგას
ესებუაზე, მაგრამ სიმარდე და მოხდე-
ნილობა, თითქმის რაინდული ქცევა
ახალგაზრდა ესებუას მეტი აქვს... რო-
დესაც გავარჯიშდება ჭიდაობაში, მა-
გასთან გლდანელი ვეღარ მოვა და ხალ-
ხის გულსაც ადვილად მოიგებს“.

შოთა მესხია

ძლივამ საკვირველი

„ძლივამ საკვირველი“ — ასე უწოდებს დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსი დიდგორის ველზე მოპოებულ გამარჯვებას.

850 წელი შესრულდა დიდგორის ბრძოლიდან და მისი უშუალო დიდმნიშვნელოვანი შედეგის — თბილისის შემოერთებიდან. დიდგორის ბრძოლა და თბილისის შემოერთება უდიდესი ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენა იყო ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვან წარსულში. დიდგორის ბრძოლა, არსებითად, ერთგვარი დასასრული იყო მრავალწლიანი სამართლიანი ომისა, რომელსაც XI საუკუნის მიწურულისა და XII საუკუნის პირველი მეოთხედის საქართველო ეწეოდა თავისი არსებობის შენარჩუნებისა და პროგრესისათვის.

დიდგორის ბრძოლაში გამარჯვებამ ბოლო მოუღო თურქ-დამპყრობთა ბატონობას საქართველოსა და მის მეზობელ ქვეყანაში.

ამ წიგნის ავტორი ცნობილი ქართველი ისტორიკოსი შოთა მესხია ვეღარ მოესწრო მის გამოსვლას. დიდი ტირანით დასტამბული „ძლივამ საკვირველი“ მის მოსაგონებლად დატოვებული კიდევ ერთი ძეგლი იქნება.

როგორც ცნობილია, კულა გლდანელმა ამის შემდეგ ნესტორ ესებუა კვლავ გამოიწვია საჭიდაოდ, რაზეც მან ილია ჭავჭავაძის გაზეთ „ივერიაში“ ღია წერილი დაბეჭდა.

ნესტორ ესებუამ კულა გლდანელს იმავე გაზეთის მეშვეობით ასეთი პასუხი გასცა:

„ივერიის“ 109-ე ნომერში დაიბეჭდა გლდანელის წერილი. ამ წერილით გლდანელი მიწვევს საჭიდაოდ და საზოგადოდ ფალავნობაზეც საუბრობს. დაიდაც საბუთი გვაქვს ვილაპარაკოთ ფალავნობაზე, საქართველოში ყოველთვის ყოფილან გამოჩენილი ფალავნები. სხვები რომ არ ვახსენოთ, საკმაო იქნება მოვიგონოთ ხიზამბარელი და კობიტაშვილი, რომელნიც უსასყიდლოდ აცქერნიებდნენ სეირს ღარიბ, მდაბიო ხალხს და მხოლოდ მდიდრის საჩუქარს სჯერდებოდნენ. ამ ფალავნების საგანგებო ზნეცა ჰქონდათ, რომ თუ არა განთქმულ მოჭიდავეს, ნაყარ-ნუყარას არ დაეჭიდებოდნენ. ახლა ეს აღარ არის; გლდანელი თვითონვე აღიარებს, რომ ახლა ისეთი დრო არის, როცა ყველაფერი დაწვრილმანდა და სხვათა შორის ფალავნობაცაო. რა გაეწყობა.

ხოლო რაც მე შემიხება, კერძოდ ამას მოვახსენებ გლდანელს, რომ უწინ ჩემს დღეში არ მეჭიდავნა და პირველად მართლ შევეჭიდე ბათუმში. დამსწრე ბევრი იყო; გლდანელი პირ-დაღმა დაეცა ბეწაზე და გავეშორდი ერთმანეთს. მეორედ კიდევ თბილისში დაეჭიდე. მაშინ მე გამოვიწვიე. მეორედაც გლდანელი ზურგზედ მყავდა გაჭიმული, მაგრამ ეგ კი ორსავე ძლევის არაფრად აგდებს და ამბობს, საჩქვო იყოვო. შეიძლება ამას ფიქ-

რობდეს ორჯერვე შემთხვევით დაგმარცხდიო. შესაძლებელია: ტიდაობაში მარცხი და ფათერაკი ერთი წამის საქმეა და ხშირად ორჯერაც მოუვა კაცს. მაგრამ ამ შემთხვევაში მე გლდანელის მაგალითს არ მივბაძე. იმას ჩვეულებათ აქვს, თუ ერთხელ როგორმე დასძლია გამოჩენილი ფალავანი, ალთი-აილულისა არ იყოს, გინდა საჩქვო ძლევაც იყოს, მერე აღარ ეჭიდავება. ამგვარად მოექცა გლდანელი ეგნატაშვილსა და ჭობიხეველს. მაშ, მეც სრული უფლება მაქვს ვუპასუხო გლდანელს, რომ ჯერ იმათ დაეჭიდოს ხელ-მეორედ და, თუ კიდევ მოერია იმათ, მაშინ მეც გამოვალ საპირისპიროდ. მანამდე კი თბილისში, სადაც უფროს-უმცროსიანად ყველა მისი მომხრე და ჭომაგია, მე მას მესამედ აღარ დავეჭიდე; ქუთაისში კი ყოველთვის მზადა ვარ. იქ მობრძანდეს, როცა უნდოდეს“.

კულა გლდანელისა და ნესტორ ესებუას ტიდაობა აღარ შემდგარა.

ნესტორ ესებუას სახელი მალე გაცდა კავკასიის საზღვრებს. იგი რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში ტიდაობდა და სახელს უხვეჭდა ქართულ სპორტს. ესებუა მონაწილეობდა პეტერბურგში გამართულ მსოფლიოს მოჭიდავეთა ჩემპიონატებში, აქ მან წააქცია მსოფლიო სახელის მქონე თითქმის ყველა მოჭიდავე. ჩემპიონატის ჟიურიმ ქართველი ფალავანი სამი ათასი მანეთით დააჯილდოვა.

მალე, ნესტორ ესებუა პარიზში, საერთაშორისო გამოფენაზე მიიწვიეს. აქ თავმოყრილი ყოფილა მსოფლიოს 300-მდე მოჭიდავე; აქედან მხოლოდ 10 ფალავანი დათანხმდა ესებუასთან ტიდაობაზე. ესებუამ ათივე ფალავანი დასცა და მსოფლიო მოჭიდავის სახელი მოიპოვა, ჯილდოდ კი 10 ათასი ფრანკი მიიღო.

ცნობილია, რომ ესებუამ თბილისში წააქცია მსოფლიო სახელის მქონე მოჭიდავეები: კლიმენტი ბული, პოდუბნი, გიორგი ლურესი და სხვები.

1924 წლის ივნისში, თბილისის ცირკში, ქართველ ხელოვანთა და მწერალთა თათნობით ჩატარდა ნესტორ ესებუას სპორტული მოღვაწეობის ორმოცი წლის იუბილე. საინტერესო სიტყვა წარმოთქვა გამოჩენილმა ქართველმა პოეტმა პაოლო იაშვილმა. იუბილეს დიდძალი ხალხი დაესწრო.

იუბილეს აღსანიშნავად მოეწყო სამი ფრანგული და ორიც ქართული ტიდაობა.

ბოლოს საჭიდაოდ თვითონ იუბილარი გამოვიდა. მას დაეჭიდა ცნობილი ფალავანი მურომეცი, რომელიც ესებუამ 16 წამში წააქცია.

გიორგი და ელენე
პაპაშვილები

ლესაც მილოდება

„თუ ცხოველები არ გიყვარს, თუ არასოდეს გაგიღია მათთვის გულის კარი, ეს წიგნი გვერდზე გადადი და სხვა წაიკითხე“ — თავიდანვე აფრთხილებენ პატარა მკითხველებს ავტორები — ჩვენი თანამემამულე, ამჟამად ამერიკის შეერთებულ შტატებში მცხოვრები მწერალი და მოქანდაკე გიორგი პაპაშვილი და მისი მეუღლე, ამერიკელი მწერალი ჰელენ უეიტ-პაპაშვილი. ჩვენ კი დარწმუნებული ვართ, რომ ცხოველები ყველა ბავშვს უყვარს და ყველა სიამოვნებით გაეცნობა გიორგისა და ელენეს მეგობრებს.

თენგიზ გიორგაძე

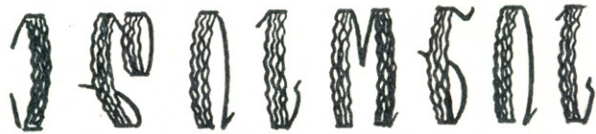
თამაშობს
ანდრია დადიანი

საჭადრაკო მიმომხილველმა თენგიზ გიორგაძემ კიდევ ერთი საინტერესო საჩუქარი უძღვნა ქართველ ჭადრაკის მოყვარულებს — გამოვიდა „თამაშობს ანდრია დადიანი“. ამ წიგნზე ჟურნალისტი თვრამეტი წელი მუშაობდა — აგროვებდა რა რუსეთის, საფრანგეთის, ინგლისის, გერმანიის პრესაში გაფანტულ ათას ცნობებს.

ქართველ მოჭადრაკეთა ნუსხა ანდრია დადიანით იწყება. იგი არ იყო პირველი პროფესიული მოთამაშე, მაგრამ უსაზღვროდ უყვარდა ჭადრაკი, მეცენატობდა მას და თავისი დროისათვის საკმაოდ კარგადაც თამაშობდა.

ეკიზოპია

ქვემოთქვან

მსოფლიოს სახელმძღვანელო გამოგონებელთა შორის ერთ-ერთი საპატიო ადგილი უჭირავს ამერიკელ თომას ალვა ედისონს. იგი ათასზე მეტი გამოგონების ავტორია. მოგითხრობთ ამ დიდი გამოგონებელის ბავშვობის ერთ-ერთ ეპიზოდს...

— არა, ერთ ცენტსაც არ მოვცემ ლაბორატორიის საჭიროებისათვის, ეუბნებოდა დედა პატარა ალვას. — ახლა მძიმე დროა, შენ კი გინდა ოჯახის ფული ქარს გაატანო.

— ქარს რატომ, დედი, მე ფული ქიმიური ცდებისათვის მინდა. რომ იცოდე, რა საინტერესოა წყალბადი...

— სულაც არ მაინტერესებს წყალბადი. უკვე თორმეტი წლისა ხარ და დროა ნამდვილ საქმეზე იფიქრო, რომელიც შემოსავალს მისცემს ოჯახს. შენი ლაბორატორია ვინმეს აჩუქე და სარდაფი ახლავე დაცალე.

— დედიკო, ამას ვერ გავაკეთებ. ძალიან გთხოვ...

დედა მაინც თავისაზე იდგა.

— შვილო, გუშინ შენს ლაბორატორიაში ვიყავი. იქ ორასზე მეტი სხვადასხვა ზომის ბოთლი დგას და ბევრ მათგანს აწერია „შხამი“. მე მომწამლავ ნივთიერებას სარდაფში ვერ გავაჩერებ.

ალვას გაეღიმა: ეს წარწერები მან ხომ თავისი დის შესაშინებლად გააკეთა.

დედა კი განაგრძობდა:

— იმ ბოთლებმა შეიძლება მთელი სახლი აგვიფეთქოს. არა, ხვალ სარდაფი დაცლილი უნდა იყოს.

ალვასთვის ყველაფერი დამთავრებული იყო: რაკი დედამ ასე გადაჭრით თქვა, უკვე ვეღარაფერი დაუდგება წინ.

უპაწკილა დაღონებული გამოვი-

და შინიდან. მიდიოდა ქუჩაში და ფიქრობდა: ნუთუ ლაბორატორია აღარ ექნება? ყოველ საღამოს ხომ იქ ატარებდა ცდებს.

უეცრად ალვას ვიღაცის ხმა მოესმა:

— ეი, ალვა, რას ჩამოგიშვია ცხვირი?

მის წინ ერთგული მეგობარი ჯიმი უორდი იდგა.

— იცი, ჯიმ, ლაბორატორია უნდა გავაუქმო — დედამ ამიკრძალა. — ალვას ცრემლი მოერია.

მეგობრებმა ჩუმად განაგრძეს გზა. ბოლოს უორდმა თქვა:

— აი რა მოვიფიქრე: მუშაობა უნდა დაიწყო და ალებული ფულით იყიდი ყველაფერს, რაც ცდების ჩასატარებლად დაგჭირდება.

— კი მაგრამ, სად უნდა ვიმუშავო?

— ბიძაჩემი რკინიგზელია. ამას წინათ მითხრა, პატარა ბიჭი გვჭირდებაო მატარებელში გაზეთების გამყიდველად. მე თვითონ სიამოვნებით წავიდოდი, მაგრამ მამა არ მიშვებს, მაღაზიაში უნდა მომეხმარო...

ალვას მოეწონა ეს აზრი და მალე გაზეთების გამყიდველი გახდა მატარებელში, რომელიც დადიოდა მარშრუტით პორტ-გურონი-დეტროიტი.

იმ დროს (1861 წლიდან) ამერიკის შეერთებულ შტატებში სავოქალაქო ომი იყო გაჩაღებული — ერთმანეთს ებრძოდნენ ჩრდილოეთის და სამხრეთის შტატები, ამიტომ ყოველ მგზავრს აინტერესებდა, თუ რა ხდებოდა ბრძოლის ველზე.

— ეი, ბიჭიკო, გაზეთი მომიტანე! — დაუძახა ალვას მსუქანმა ფერმერმა.

ალვამ გაზეთი გაუწოდა ფერმერს და უთხრა:

— საზღვარზე შეტაკება დამთავრდა. ბევრი დაიხოცა და დაიჭრა.

ფერმერმა გაზეთს თვალი გადაავლო.

— რა იცი, რომ ბევრი დაიხსოვა? გაზეთში ამაზე არაფერი წერია!

— გაზეთში ბრძოლის დაწყება წერია, ბატონო. დილით კი ტელეგრაფისტებმა თქვეს, 60 ათასი მებრძოლი დაიხსოვა და დაიჭრაო.

ფერმერი და სხვა მგზავრები ყურადღებით უსმენდნენ გაზეთების დამატარებელ ყმაწვილს. ალვა კი განაგრძობდა:

ხვალინდელ გაზეთებში დაიბეჭდება ყველაფერი, ბატონებო.

— კარგი რამეა, — შეელაპარაკა ერთი მგზავრი ალვას, — დღეს შენ იცი ახალი ამბები, ჩვენ კი ხვალ უნდა გავიგოთ.

— იცით, — ღიმილით დაუმატა მეორე მგზავრმა — რა იქნება, ამ ყმაწვილმა თვითონ რომ გაუწიოს რედაქტორობა გაზეთს, რომელიც უკანასკნელ ცნობებს დაბეჭდავს? ჰა, რას იტყვიან?!

ზოგიერთს გაეცინა.

მაგრამ ალვამ სერიოზულად შეხედა ამ მგზავრს. მართლაც, ეს ცუდი აზრი როდი იყო და, როცა ყველა ვაგონი შემოიბრბინა და გაზეთები გაყიდა, დაიწყო იმაზე ფიქრი, როგორ გამოეცა საკუთარი გაზეთი.

ყველა რკინიგზის სადგურში კარგად იცნობს ტელეგრაფისტებს. მაშასადამე, ახალი ამბები ყოველთვის ეცოდინება. ქაღალდი სად იშოვოს? ეს ადვილი საქმეა — მაღაზიაში იყიდის. მაგრამ სად დაბეჭდოს გაზეთი?

ამ ფიქრებში რომ იყო, გაახსენ-

და დეტროიტის სასტუმროს კარბზე ამას წინათ გაკრული განცხადება: „იფად ვყიდი სტამბის პატარა საბეჭდ მანქანას“.

„იფად რომ არის, ეს ძალიან კარგია. ბეჭდვას თვითონ ვისწავლი. ახალ სტამბას სატვირთო ვაგონში მოვაწყობ“. — გადაწყვიტა ალვამ.

ისიც კი მოიფიქრა, რას დაარქმევდა გაზეთს: „უიკლი ჰერალდ — ყოველკვირეული მოამბე“.

რამდენიმე დღის შემდეგ ისევ შეხვდა ჯიმ უორდი.

— ალვა, — უთხრა ჯიმმა, — მატარებლით მგზავრობის შემდეგ რამდენიმე დღეს ატარებ დეტროიტში. საინტერესოა, რას აკეთებ ქალაქში?

— ბიბლიოთეკაში დავდივარ. იქ შეგიძლია იმდენ ხანს იჯდე, რამდენიც გინდა. იცი, რამდენი წიგნია!

— და შენ გინდა ყველა წიგნი წაიკითხო?

— დიას, ყველა წიგნი. — ქიმიკოსებზე, ფიზიკოსებზე, გამომგონებლებზე... თუმცა, ბიბლიოთეკარებმა მიჩიხეს, ჯერ მარტივი წიგნები იკითხე, მერე კი რთულიო.

ჯიმი დაფიქრდა.

— წიგნების კითხვა მართლაც კარგია, მაგრამ მაღაზიაში მუშაობა ამის საშუალებას არ მძლევს, ჰო, როგორ არის შენი გაზეთის საქმე?

— კვირაში ას ცალს ვბეჭდავ და ყველა იყიდება. იმ ფულით უკვე ბევრი რამ ვიყიდე ლაბორატორიისთვის.

— დედამ რომ ყველაფერი გამომეყარა სარდაფიდან?

ალვას გაეცინა.

— მეც ავდექი და, ლაბორატორია ვაგონის ერთ კუთხეში მოვაწყვე. მატარებლის უფროსმა ნება დამართო. ვაგონებს რომ ორჯერ ჩამოვუვლი და გაზეთებს გავყიდი, თავისუფალი ვარ და ცდებს ვატარებ.

...გავიდა რამდენიმე დღე.

მატარებელი დანიშნულების ადგილს უახლოვდებოდა.

ალვამ გაზეთები გაყიდა და საქმეს შეუდგა: უნდოდა ერთი საინტერესო ცდა ჩატარებინა, რომელზეც დეტროიტის ბიბლიოთეკაში წაიკითხა. ის იყო ახალშეძენილი ნივთიერების ქურჭელი თაროდან გადმოიღო და საცობი მოხსნა, რომ, უცებ, მატარებელი ძლიერ დამუხრუჭდა. თაროებიდან გადმოცვივდა ხელსაწყობები, ბოთლები, თევზები... ალვას ხელიდან გაუვარდა ახალი ნივთიერების ქურჭელი. და აი, იატაკზე ყველაფერი ერთმანეთში რომ აირია, ცეცხლი გაჩნდა. ეს ფოსფორის ბრალი იყო! ალი თანდათან ძლიერდებოდა. ალვა თავგანწირვით ცდილობდა ხანძრის ჩაქრობას.

კუბეში შეშინებული კონდუქტორი შემოვარდა და იყვირა:

— ვიცოდი, რომ ასე მოხდებოდა.

როგორც იქნა, ორივემ ცეცხლი ჩააქრო.

გაბრაზებულმა კონდუქტორმა ლაბორატორიის მოწყობილობა ფანჯარიდან გადაყარა. არც სასტამბო მანქანა და საბეჭდო ქაღალდი დაინდო.

— გეზვეწებით, ნუ... გეზვეწებით! — ამოდ ემუღარებოდა ალვა კონდუქტორს.

ასე დამთავრდა ალვა ედისონის გაზეთების გამყიდველობა, მბეჭდავობა და რედაქტორობა: როგორც კი მატარებელი პორტ-გურონში ჩავიდა, იგი მაგრად ნაცემი ვაგონიდან ჩააგდეს.

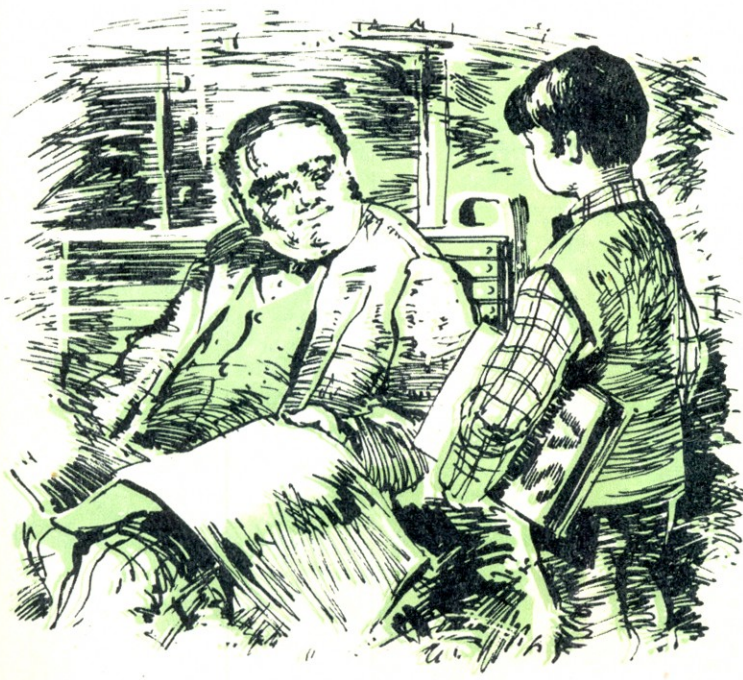
ძლივს მიაღწია სახლამდე. მის თავში რაღაც საშინელება ხდებოდა — აღარ ესმოდა ქუჩის ხმაური. აბა, რას წარმოიდგენდა, რომ სამუდამოდ სმენას ჰკარგავდა.

მხოლოდ ერთი რამ იცოდა ახალგაზრდა ედისონმა: ბუნება უნდა დაუმორჩილოს ადამიანს, — გამომგონებელი გახდეს.

ასე ფიქრობდა თავის ყველაზე საშინელ დღეს თომას ალვა ედისონი, შემდგომში მსოფლიოში სახელგანთქმული გამომგონებელი.

ა. კარბელაშვილი.

მხატვარი თამაზ სუციშვილი.

დეს. როლს აბა, ვინ შეესწავლის თქვენს დღეში?
 მასწავლებელი, რა თქმა უნდა, მართალი იყო, მაგრამ ეს საქმეს არ შეელოდა.
 — არა! — ჯიუტად განაცხადა უცბად ნატაშამ, — ჩვენ ზევ ვითამაშებთ!
 — მერე კეი?
 — კეის ერიკი ითამაშებს!
 — ვინ?! — ერთხმად დაიყვირეს „ყუავებმა“, „პრინცესებმა“, „ყაჩაღებმა“, — ერიკი?
 — დიახ, ერიკი!
 — აბა, რას ამბობ, მორცხვია, სცენაზე გამოსვლას ვერ გაბედავს.
 — მშობლები ნებას არ დართავენ. ჩვენ დიდხანს ვიკამათეთ, ვიყვირეთ, ვინმანურეთ და ისე დავიშალეთ, რომ ვერაფერი გადავწყვიტეთ.
 — წავიდეთ, — ჩამჩურჩულა ნატაშამ, — ერიკთან წავიდეთ.
 — ერიკი როლს დასძლევს, არ გაუჭირდება, მაგრამ დაგვთანხმდება? აი, რაშია საქმე. — ვმსჯელობდი ხმამალა.
 ნატაშას ტუჩები მოეკუმა და ჯიუტად დღემდა...
 გამახსენდა ერიკთან დაკავშირებული ერთი ამბავი...

ი. სლოდჯანი
 მხატვარი
 დიმიტრი პრისთავი

საქრებულო საქმე?

ზღაპარს „თოვლის დედოფალი“ ერქვა. გადავწყვიტეთ სკოლის სცენაზე დაგვედგა. ეს იყო ჩვენი დრამატული კოლექტივისათვის პირველი დიდი სამუშაო. ჩვენი პრემიერა!

მე პრინცი ვიყავი. როლი ძალიან პატარა და ადვილი იყო. სულ ერთხელ ვჩნდებოდი სცენაზე. სალაპარაკო ცოტა მქონდა. ნატაშას კი დიდი ტვირთი აწვა: ჰერდას თამაშობდა, პატარა, მამაც ჰერდას, რომელმაც თავისი მეგობარი კეი იხსნა უბედურებისაგან.

პრემიერამდე ორი დღით ადრე, კოსტუმები და გრიმები გენერალური რეპეტიცია უნდა გვქონოდა. ყველანი სცენაზე ვიდექით და მხოლოდ კეის ველოდით. ელენე მასწავლებელი დელავდა, ბორია არასოდეს იგვიანებდა.

მოულოდნელად დარბაზში ბორიას ატირებული და შემოვარდა.

— პატივცემულო მასწავლებელო, ბორია ვერ მოვა. საავადმყოფოში წევს. ოპ-ერაცია... აპენდიციტი...

— აპენდიციტი? — შეეკითხა მასწავლებელი.

პატარა მაშენკამ თავი ნაღვლიანად დაუქნია. სიჩუმე ჩამოვარდა. ბორიაც გვეცოდებოდა და ჩვენი სპექტაკლიც. აბა, რას ვიზამდით უიმისოდ?! უპრინციოდ სპექტაკლი მშვენივრად ჩაივლიდა, მთავარი როლი არ არის, მაგრამ კეი? არა, კეის გარეშე თამაში შეუძლებელია!

ნუთუ ყველაფერმა უქმად ჩაიარა? რეპეტიციებმა, კოსტუმებმა, რომლებიც ჩვენ თვითონ შევკერეთ, ჩვენი მხატვრების მიერ შექმნილმა დეკორაციებმა. ფერადი პეპლებივით აჭრელებულმა მოსაწვევმა ბარათებმა, რომლებიც ჩვენ თვითონ დავარიგეთ. მშობლები, მასწავლებლები თუ მეზობელი სკოლის მოსწავლეები, ყველანი ჩვენზე ლაპარაკობდნენ: „იცი, მე-11 სკოლა ანდერსენის „თოვლის დედოფალს“ დგამს გერმანულად“.

— წარმოდგენის გადატანა მოგვიხდება, — თქვა ელენე მასწავლებელმა, — კეის შემსრულებელს ვერ შევცვლით, რთული როლია, გერმანული ენა კარგად უნდა იცო-

ერიკი ჩვენთან მე-7 კლასში მოვიდა. სასწავლო წელი უკვე დაწყებული იყო.

— ეი, პატარავ, შენ რა, გზა დაგებნა?! საბავშვო ბაღს ეძებ? — დაუძახა უცნობ ბიჭს მეშვიდე კლასელებში ყველაზე ანცმა და მოუსვენარმა საშუკამ.

ვილაცამ გაიცინა. ახალი მოწაფე ტანად მართლაც პატარა იყო. თანაც გოგოსავით სუსტი და ნაზი. ბიჭი დაიბნა, გაწითლდა. უცბად ნატაშა თავის ადგილს მოსწყდა და უცნობ ბიჭუნას ხელი ჩაჰკიდა.

— წამოდი... ჩემთან დაჯექი! რა გქვია?

— ერვინი...
 — ერიკი?! — შეეკითხა ნატაშა და მას მერე ეს სახელი დაერქვა ახალ მოსწავლეს.

მართალია, საშუამ იმავე დღეს გამოუგონა ზედმეტი სახელები: „ჩუმ-ჩუმელო“, „დედიკოს ბიჭიკო“, „მე-თაყვა — გმადლობთ“, მაგრამ ჩვენ მხოლოდ ერიკს ვეძახით. კაცმა რომ

თქვას, რატომ უნდა ვააბრაზო ისეთი ადამიანი, რომელიც ყველაფერზე წითლდება და უმწეოდ შემოგყურებს?

შაბათს რუსულის გაკვეთილზე საკონტროლო წერა გვქონდა. თემა ყველას მოგვეწონა. „დედა და მამა — ჩემი ყველაზე ახლო მეგობრები“. სამი გვერდი დავწერე და შესვენება გადავწყვიტე. შემთხვევით ახალი მოსწავლის რვეულისკენ გავიხედე: ჩემს წინ იჯდა, ნატაშას გვერდით. ხვალ არ დავუჩერე. იმის რვეულში სათაურის შემდეგ მხოლოდ ერთი წინადადება ეწერა — „მე მშობლები არა მყავს. არც მახსოვს“. ერიკს კალმისტარი გადაშლილი რვეულის წინ დაედო და წყნარად იჯდა. ავლელდი. „დრო ცოტაა. გაკვეთილი მალე დამთავრდება“ — გადავულაპარაკე. ერიკი შეკრთა, კალმისტარს ხელი დასტაცა და ნაწერს კიდევ რაღაცა მიუმატა.

დიდ დასვენებაზე ჩვენთან რაზმის ხელმძღვანელი დიმა შემოვიდა და დაფაზე დაგვიწერა: „ხვალ ლაშქრობაა. ვიკრიბებით სკოლაში ზუსტად დილის 8 საათზე“.

მშვენიერი დილა იყო, თუმცა ცოტათი ციოდა. ისე ჩქარა მივდიოდით, რომ მალე დავცხა.

ქალაქიდან გავედით და სასაფლაოს მივადექით. მდინარისკენ ყველაზე მოკლე გზა სასაფლაოზე გადიოდა.

იმ დილას სასაფლაოზე საოცარი სიჩუმე იდგა. ჩვენს მეტი არავინ იყო. უჩვეულო სიჩუმისაგან რაღაც დაგვეშართა. თითქოს უცხო პლანეტაზე, სხვა სამყაროში მოგვხვდით, სადაც ჩვენს მოსვლამდე ყველა დაიხიოდა და ჩვენ ეს გვირგვინები, ჯვრები და საფლავებზე აღმართული ძეგლები დაგვიტოვეს.

— დიმა, ჩქარა წავიდეთ რა!
— ჩუმად, ჩუმად, ბავშვებო! — დაიხურჩულა საშკამ.

აქამდე არასოდეს არ მიფიქრია, რომ ჩვენს საშკას ჩუმად ლაპარაკი შეეძლო. ყველანი გავჩერდით. სიმღერის ხმა შემოგვესმა. სიმართლე გითხრათ, ძალიან საამო სიმღერა იყო. ძალზე უცნობი ჰანგი, წყნარი, ცოტა საზეიმო და საოცრად ნაღვლიანი. სიმღერა ხან ძლიერდებოდა, ხან ჩუმდებოდა. მერე ხალხიც შეენიშნეთ. ისინი ჩვენგან შორს იყვნენ, თითქმის სასაფლაოს ბოლოში. ნელ-ნელა მივუახლოვდით. ქალებსა და კაცებს ნახევარი წრე შეეკრათ, ოცდაათიოდ იქნებოდნენ. მოხუცი ქალები ჭარბობდნენ. გრძელ, შავ კაბებში იყვნენ გამოწყობილები. ნაღ-

ლიანი სახეები ჰქონდათ. მათ შორის პატარა ბიჭი შევნიშნეთ. იგი გვერდით მდგომ არც თუ ისე ხნიერ მამაკაცს ეკვროდა. ცოტა მოშორებით სკოლის ფორმიანი თორმეტი წლის გოგონა იდგა, რომელიც ცოტათი ნატაშას წააგავდა.

ერთი ხნიერი მამაკაცი წრის შუაგულში იდგა და რაღაცა წიგნს კითხულობდა. კითხვას რომ დაამთავრებდა დანარჩენები, ფორმიანი გოგონაც და ბიჭიც სიმღერას იწყებდნენ. თავიანთ ნაღვლიან, უცნაურ სიმღერას.

— დიმა, რას მღერიან? — დაიხურჩულა ისევ საშკამ.

— არ ვიცი. ესენი მორწმუნენი არიან. ალბათ ლოცულობენ, — გასცა პასუხი რაზმის ხელმძღვანელმა.

— დიმა, წავიდეთ აქედან, — სთხოვა ნატაშამ.

— შეხედეთ, ერიკი! დაგვანახვა უცებ სერიოზად. ჩვენი ახალი მოწაფე მოხუც, ჭაღარა ქალთან იდგა. ძალიან ჰგავდნენ ერთმანეთს. ორივენი დაბლები, გამხდრები და ნაღვლიანები იყვნენ.

ბოლოს და ბოლოს ლაშქრობის ბოლო პუნქტთან — მდინარესთან მივედით. სასაფლაო შორს დაგვრჩა. ქალაქი თითქმის არ ჩანდა. მდინარე შორს მიდიოდა. შემოდგომის ოქროსფერი ფოთლებით აელვარებული ხეები მდინარეში იხრებოდნენ. ირგვლივ დიდებული სილამაზე იყო. მაგრამ ჩვენ არაფერი გვახარებდა და გვახალისებდა. გარინდებულები დავბოროილობდით მდინარის ნაპირზე. საშკამ ხუმრობა წამოიწყო: „ასე და ამრიგად, ჩვენს კლასში ანგელოზი პირდაპირ ციდან ჩამოფრინდაო“, — მაგრამ საშკას ხუმრობაზე არავის გასცინებია.

— რას ლაპარაკობ! აბა, რატომ ერიკზე, მის ცხოვრებაზე?! — გაწყვეტინა სიტყვა ნატაშამ.

— იქნებ აიძულებენ იქ სიარულს. ან იქნებ მკაცრი მშობლები ჰყავს. — გამოთქვა აზრი სერიოზად.

— მშობლები საერთოდ არა ჰყავს, ობოლია, — ამოვღერღე მე. ყველამ გაოცებით შემომხედა და ისეთი ცნობისმოყვარეობით დამიწყეს ყურება, თითქოს ერიკი მე ვყოფილიყავი.

ლაშქრობა უღიმღამოდ ჩატარდა. ორშაბათს ზოია მასწავლებელმა ჩვენი თხზულებები მოიტანა.

— მინდა წავიკითხოთ ყველაზე საუკეთესო ნამუშევარი, — გვიფხრა მან.

ყურები ვცქვიტეთ. ზოია მასწავლებელი იშვიათად გვიკითხავდა

ჩვენს თემებს და უფრო იშვიათად გვაქებდა. გვეუცნაურა მისი ნათქვამი: „ყველაზე საუკეთესო ნამუშევარი“.

„მე მშობლები არა მყავს. არც მახსოვს. მყავს ბებია, ის ჩემი ყველაზე საუკეთესო მეგობარია. მისგან არასოდეს გამიგია ერთი საწყენი სიტყვა. ის ყოველთვის კეთილი და ალერსიანია. მან მასწავლა წერა-კითხვა“...

— ლოცვა, — ჩუმად დაუმატა საშკამ. მუჯღუგუნი წაკვარი და გავაჩერე. — „ძვირფასო ბებია, მე ყოველთვის შენთან ვიქნები, რადგან ყოველი შენი სიტყვა და სურვილი ჩემთვის წმიდათაწმიდაა“.

ერიკი იმ დღეს კლასში არ იყო. უკვე სამი დღეა არ გამოჩენილა. იქნებ თვითონაც დაგვინახა სასაფლაოზე და ახლა ეშინოდა, რომ სკოლაში დაცვივდით?!

დიდ დასვენებაზე ნატაშა ელენე მასწავლებელთან მივიდა. რაღაცაზე დიდხანს ლაპარაკობდნენ.

— როცა ვინმე ავადაა, ექიმი სი-

ცოცხლის გადასარჩენად იბრძვის — გვითხრა შემდეგ გაკვეთილზე კლასის ხელმძღვანელმა, — ამისათვის მას სჭირდება დიდი მოთმინება, ნებისყოფა, გამძლეობა...

ერვინი ჯანმრთელია, მას ექიმი არ სჭირდება, მაგრამ თქვენს შორის ის თავს უცხოდ გრძნობს. აი. ამაშია

თქვენი დანაშაული. მან უნდა იგრძნოს რომ თქვენ ნამდვილი ამხანაგები ხართ. იფიქრეთ, ბავშვებო, ამაზე. მეოთხე დღეს, როცა ერიკი სკოლაში გამოჩნდა, მჭუხარე ოვაციებით და შეძახილებით შეეხვდით, შეშინებულმა გადმოგვხედა. მთელი დღის განმავლობაში არც „გმადლობთ“ და არც „გეთაყვა“ არ უთქვამს. ეტყობა, ჩვენ გრძნობების გამომქლავებებში გადავაჭარბეთ. ამან დააფრთხო და უფრო გულჩათხრობილი გახადა.

მომიხსენება, ნებისყოფა, გამძლეობა! — ჩვენ სწორედ ეს გვაკლდა. ძალიან ვგრძნობდა ერიკს ხმამაღლა ეცინა, ეგრძნო რა მხიარულად, რა ლამაზად ვცხოვრობთ ჩვენი საშუარომ საშუაა, ახლა ისიც კი აღარ აბრაზებდა. ყველანი ვცდილობდით დაგვემტკიცებინა ჩვენი მეგობრობა, ხან სად ვეპატიუებოდით, ხან სად... „კინოს ბილეთი?!“ — „არა, გმადლობთ, დრო არა მაქვს.“ „პიონერული შეკრება?“ — „გმადლობთ, მე ხომ პიონერი არა ვარ.“ — სულ უარს გვეუბნებოდა.

ვიღაცამ სქელტანიანი წიგნი მოიტანა. მგონი „მეცნიერება და რელიგია“ ერქვა. ბორიას უნდოდა წიგნი ერიკის ჩანთაში ჩუმად ჩაედო.

— დაანებეთ თავი! — გაბრაზდა ნატაშა. — ხომ არ შეიძლება ადამიანს სული ამოხადოთ ერთი და იგივეთი. მოდით, სახლში ვეწვიოთ, რამეში წავხებმართ. გუშინ თქვა, ბებია მყავს ავადო.

ნატაშამ ყოველთვის ჩვენზე მეტი იცოდა ერიკის შესახებ. ისინი ხშირად მიდიოდნენ სკოლიდან ერთად და ხანდახან სკოლაშიც ერთად მოდიოდნენ. და აი, ერთხელ, ჩვენი „თემურელთა რაზმი“, (7 გოგონა და 5 ბიჭი) — ერიკის სახლის ჭიშკარს მიადგა. მეთაური ვიყავი, ამიტომაც, ზარი მე დავრეე. სახლი ეზოს სიღრმეში იდგა და არაფრით გამოირჩეოდა მეზობელი სახლებისაგან. ვიღაც ქალმა გამოგვხედა. ხანში შესული ქალი იყო. ძალიან მსუქანი, კეთილი სახე ჰქონდა. დიდხანს გვათვალიერებდა.

— დახმარება გინდათ? არა, შვილებო, თქვენი დახმარება საჭირო არ არის. მე თვითონ ყველაფერს ვაკეთებ. ერიკის ბებიაც დღეს უკეთ არის.

ქალი კიდევ ცოტა ხანს გველაპარაკა, მაგრამ ეზოში არ შეგვიშვა.

გულგატეხილები დავიშალენით. მეორე დღით. ერიკი მე და ნატაშას შეგვევდრა: ძალიან გთხოვთ, მეორედ ნუ მოხვალთ, ეს ხომ ჩვენი სახლი არ არის. დეიდა მართა და ძია

პეტრე ძალიან უკმაყოფილონი დარჩნენო.

წარმოდგენა არა გვექონდა, ვინ იყვნენ მართა დეიდა და პეტრე ძია, მაგრამ, როგორც ყოველთვის, ნატაშამ ახლაც ყველაფერი იცოდა: თურმე, ერიკის ბებია მათ მეურნეობის გაძღოლაში ეხმარებოდა, ერიკი ბებიას ეხმარება და ასე ცხოვრობენ.

ერთხელ, გერმანულის გაკვეთილებზე, ელენე მასწავლებელმა შემოგვთავაზა ჩამოგვეყალიბებინა სასკოლო თეატრი და დაგვედგა, ანდერსენის ზღაპარი „თოვლის დედოფალი“. დაგვაფიქვდა რომ გაკვეთილებზე ვისხედით, ყველა ერთად ავლაპარაკდით. ერთმანეთს სიტყვას ვაწყვეტინებდით, ვყვიროდით. სიხარულით ერთი ამბავი შეგვიდგა.

საქეტაკლი გერმანულ ენაზე! ქალაქის არც ერთ სკოლას ჯერ მსგავსი არაფერი გაუკეთებია. დიდხანს ვკამათობდით და როლებს ვანაწილებდით. ერიკი თავის ადგილზე წყნარად იჯდა და ლაპარაკში მონაწილეობას არ ლეზულობდა.

— შენ არ გინდა დაგვეხმარო? — მიუბრუნდა ელენე მასწავლებელი ერიკს.

— დაგეხმაროთ? — ერიკე წამოუდგა და ჩვეულებისამებრ გაწითლდა. — მერე და რითი შემიძლია დახმარება?

— შენ ყველაზე კარგად ლაპარაკობ გერმანულად. მოდი ამხანაგებს როლების სწავლაში დაეხმარე.

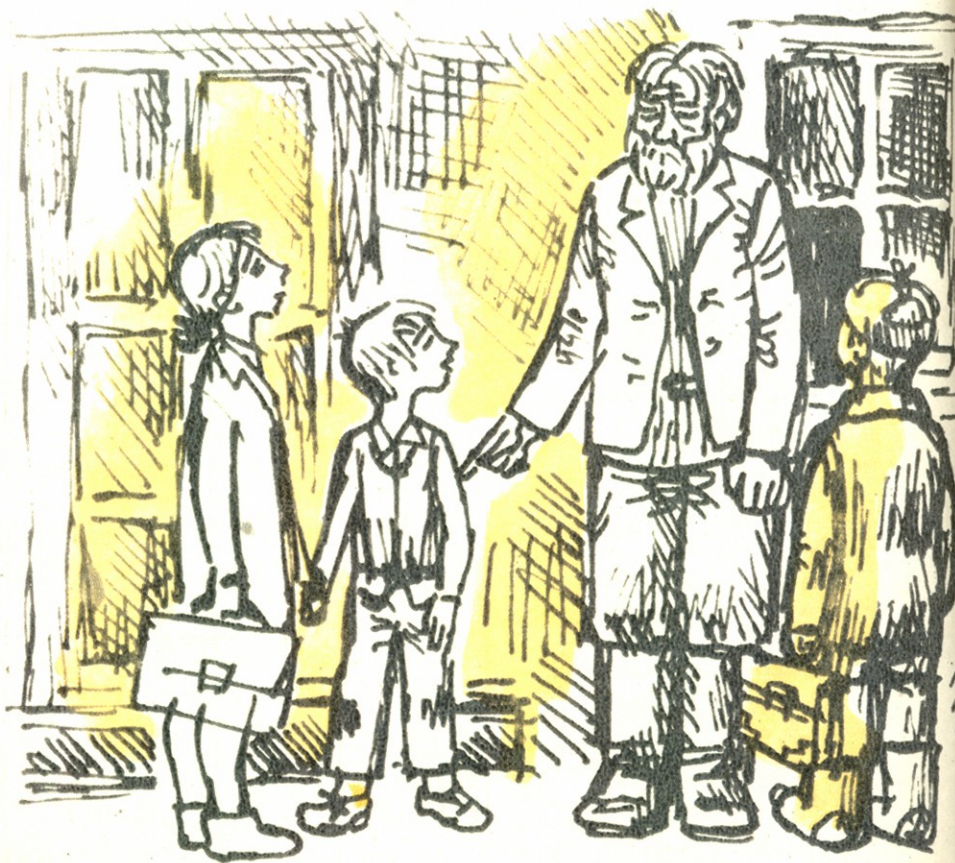
— შესძლებს, დაგვეხმარება! ეგ ყველაზე კარგად დაგვეხმარება! — აყვირდით ჩვენ და პირველად შევამჩნიეთ, რომ ჩვენი ერიკი იცინოდა, მხიარულად და გულლიად იცინოდა.

— ძალიან მინდა დაგეხმაროთ. თქვენ ფიქრობთ რომ შევძლებ?

— შესძლებს! შესძლებს! — შევძახეთ ერთხმად. ყველაზე ხმამაღლა საშუა ყვიროდა.

რეპეტიციებზე ერიკი ყოველთვის დროულად მოდიოდა. გაკვეთილების დაწყებამდე ნახევარი საათით ადრე თოვლის დედოფალი, ჰერდა, კეი „უაჩალები“ და — „ყვავები“ უსიტყვოდ ასრულებდნენ მის მითითებას. ყველა ბეჯითად მეცადინეობდა, სწორი გამოთქმა ძნელი ასათვისებელი იყო.

ერიკი კარგი მასწავლებელი გამოდგა. ვასაკვირი იყო, მას ჰქონდა მოთმინებაც, ნებისყოფაც და გამძლეობაც.

— შენ შესანიშნავი თანამემწე ხარ! — ხშირად ეტყოდა ხოლმე ელენე მასწავლებელი.
ერიკი მორცხვად ილიმებოდა, თვალები კი სიხარულით უბრწყინავდა.

მოულოდნელად ბორია ავად გახდა და ახლა ჩვენი გადარჩენა მხოლოდ ერიკს შეეძლო. მე და ნატაშას იმედი გვექონდა მისი. ჭიშკარი თვითონ ერიკმა გააღო. მე და ნატაშა ლაპარაკს არ ვაცდიდით ერთმანეთს.

— ყველაფერი წყალში ჩაიყრება, თუ შენ...

— მთელი ჩვენი თეატრი ჩაფლავდება, გესმის...

— ბორიას გუშინ ოპერაცია გაუკეთეს...

— კეის როლი...

ერიკმა ამ აბდაუბდიდან ვერაფერი გაიგო და უმწეოდ შემოგვეყურებდა.

— ჩვენ ყველანი შენზე ვამყარებთ იმედს. ელენე მასწავლებელიც...

— ელენე მასწავლებელიც?! — გაიმეორა ერიკმა და მგონი ბოლოს და ბოლოს, მიხვდა რისთვის ვიყავით მისულნი.

ამ დროს კარი გაიღო და ზღურბლზე მამაკაცი გამოჩნდა. ვიცანიით. ეს ის კაცი იყო, სასაფლაოზე სქელი წიგნიდან რალაცას რომ კითხულობდა...

— ერიკ, ეს ყალთაბანდები ისევ მოვიდნენ?! — მე ხომ გითხარი...

— ესენი ყალთაბანდები კი არა, ჩემი მეგობრები არიან, — გააწყვეტინა მამაკაცს სიტყვა ერიკმა უჩვეულო, წკრიალა ხმით, — მე უნდა გამოვიდე სკოლის დრამატულ თეატრში. აი, სწორედ ახლა როლი მომიტანეს.

— კარგი! — მშვიდად, თითქმის თავაზიანად გასცა პასუხი მამაკაცმა. — ამის შესახებ მერე ვილაპარაკებთ, ახლა კი შინ შედი. უკვე ღამდება.

— მერე ჩემი მეგობრები?

— როცა შენი სახლი გექნება, სტუმარიც მაშინ მიიღე, — მამაკაცი მიიმედ ლაპარაკობდა, თითქოს რთულ კარნახს გვაწერიებდა. სიტყვებს მძიმე-მძიმედ გამოთქვამდა.

— აუცილებლად მოდი რეპეტიციზე! — ერთხელ კიდევ დაუძახა ნატაშამ ერიკს, როცა ის კაცი კარს კეტავდა. ჩვენ კიდევ დიდხანს, დიდხანს ვიდევით ეზოში, ყურს ვუვადებ-

დით. ვაი თუ სცემენ ჩვენს ერიკს, მაშინ ჩვენ...

მაგრამ სახლში სიჩუმე სუფევდა. გარეთ კი თანდათან ბნელდებოდა. უეტრად კარი გაიღო და ისევ მამაკაცი გამოვიდა. „რალას ელოდებით ბავშვებო? ერვინი აღარ გამოვა. ვერც რეპეტიციაზე მოვა ხვალ. ღამე მშვიდობისა!“ — მოგვამახა და კარი მიიკეტა.

ქუჩაში ნელა მივდიოდით. ვერც მანქანებს ვამჩნევდით და ვერც ხალხს. ჩამობნელდა და აცივდა. ძალიან აცივდა.

— მოვა! მოვა! მოვა! — ჟიუტად იმეორებდა ნატაშა.

მეორე დღეს, გაკვეთილების დაწყებამდე ნახევარი საათით ადრე ერიკი რეპეტიციაზე გამოცხადდა. თუმცა თავს ძალას ატანდა, მაგრამ მაინც უხერხულად გრძნობდა თავს.

— კეის სიტყვები კი ვიცი, მაგრამ მე ხომ სცენაზე არასოდეს გამოვსულვარ, — გვიხსნიდა იგი და დაბნეულად ილიმებოდა.

— არაფერია, მიეჩვევი და ყველაფერი კარგად იქნება, — ამშვიდებდა ელენე მასწავლებელი.

რეპეტიცია რომ დამთავრდა მე და ნატაშა ერიკთან მივედით.

— რა გითხრეს სახლში? — შეეკითხა ნატაშა.

— ხომ არ გცემეს? — ვკითხე მე.

გაოცებულმა შემოგვხედა, მაგრამ თვალეში ბინდი ჩაუდგა.

— მცემეს? მე არასოდეს არავინ არა მცემს. ბებიამ კი ბევრი იტირა. იცით, მას არ ესმის...

ჩვენი პრემიერა მაყურებელმა დიდი აღფრთოვანებით მიიღო. სცენიდან დიდხანს არ გვიშვებდნენ. ჩვენ, ხელიხელჩაკიდებულნი მადლობის ნიშნად თავს ვხრიდით. ერიკი კი ცდილობდა ჩვენს ზურგსუკან დამალულიყო.

— კეი! კეი! — ყვიროდა მაყურებელი.

— აჰ მოდი, ერიკ! — დაუძახა ელენე მასწავლებელმა. ერიკი მორცხვად წარსდგა წინ.

მერე დაბნეულმა და დარცხვენილმა ჩვენ გამოგვხედა. დარბაზი უღიმოდა ერიკს, ჩვენ ვხედავდით

სახეგაბრწყინებულ მასწავლებლებს, მშობლებს, უცნობ ადამიანებს.

— ელენე მასწავლებელი, კეის ბოლო სიტყვების თქმა არ დააცადეს, — თქვა უცბად ნატაშამ, — იცით, ტაში რომ დაუკრეს...

ჩვენი მასწავლებელი წინ წარსდგა და ხელი ასწია. დარბაზი გაინაბა „თქვი“ — ვუჩურჩულე ერიკს და აი, მაშინ...

კეი მიუბრუნდა თავის ერთგულ მეგობარ ჰერდას და შეეკითხა, ან იქნებ ყურადღებად ქცეულ დარბაზს ჰკითხა: „ჰერდა, ჩემო ძვირფასო, პატარა ჰერდა! სად იყავი ამდენხანს?! ან სად ვიყავი მე აქამდე?“

აბუსალათინი

— რა არის აბუსალათინი? — შეიძლება იკითხოს მკითხველმა, რადგან ეს მცენარე ჩვენში, საქართველოში, იშვიათად გვხვდება.

აბუსალათინი რძიანასებრ მცენარეთა ოჯახის წარმომადგენელია. მისი სამშობლოა თბილი ქვეყნები — ცენტრალური აფრიკა, ინდოეთი. ინდოეთში მას ხის ფორმა აქვს და სიმალლით ორ

მეტრს აღწევს. ჩრდილოეთ აფრიკაში, ეგვიპტეში, იტალიაში, სპარსეთსა და ჩვენში კი ერთწლოვლა ბალახეული მცენარეა (ერთი მეტრი სიმალლისა). საერთოდ, აბუსალათინის მრავალი ჯიში არსებობს.

აბუსალათინს ცხიმზეთოვანი თესლისათვის აშენებენ. ძველ რუსეთს უცხოეთიდან შემოაქვინდა აბუსალათინის თესლი, რაც ყოველწლიურად ხუთი მილიონი მანეთი უჯდებოდა. ამჟამად კი სსრ კავშირში ეს მცენარე დიდ ფართობზეა გაშენებული შუა აზიის რესპუბლიკებში, ჩრდილოეთ კავკასიასა და უკრაინაში. აქ მოჰყავთ აბუსალათინის წვრილთესლიანი ჯიში, რადგან იგი უფრო ადრე მწიფდება უფრო ზეთიანიცაა.

აბუსალათინის თესლიდან ზეთს ორნაირი წესით — ცხელი და ცივი დაწნევით იღებენ. ცხელი დაწნევით მიიღება ტექნიკური ზეთი, რომელსაც საავიაციო, ტყავის, საფეიქრო და მეტალურგიულ მრეწველობაში იყენებენ; ცივი დაწნევით მიღებული ზეთი კი მედიცინაში გამოიყენება სასაქმებლო ზეთად. ასე რომ, აბუსალათინს ადამიანისათვის მნიშვნელოვანი სარგებლობა მოაქვს.

აბუსალათინი

ჩრდილოეთ ამერიკის ჯაბიან მიდამოებში იზრდება მეტად საინტერესო მცენარე — ღიონია.

მას აქვს საკმაოდ გრძელი ფოთლები, რომლებიც სავარცხლისმაგვარი ხშირი წამწამებითაა შემოსილი.

ფოთოლზე მწერის დაჭდომისას ფოთლის საგდულები მოულოდნელად, სწრაფად და მჭიდროდ იკეცება და მსხვერპლი შეპყრობილია.

საბჭოთა ბოტანიკოსები ცდილობდნენ ამ საინტერესო მცენარის მოშენებას ჩვენში, მაგრამ ეს ერთხანს არ მოხერხდა.

1957 წლის შემოდგომაზე კი ლენინგრადის ბოტანიკური ბაღის მუშაკებმა კანადიდან მიიღეს ღიონიას თესლი. დათესვიდან ორი კვირის შემდეგ მცენარე აღმოცენდა და ახლა მშვენივრად ხარობს.

ანა ნემსაძე.

საინტერესო უბანე

...ფანჯრის მინამდე. ჩვენი წინაპრები, როცა ფანჯრის მინა ჭერ კიდევ არ არსებობდა, სარკმლებზე ხარის ბუშტის აქვს აკრავდნენ. ჩინელები რქის თხელ ფირფიტებს ამჯობინებდნენ, ევროპული ქვეყნების მკვიდრნი კი — გასანთლულ ტილოს, გაქონილ ქალაქს, ქარსს. XVIII საუკუნის ერთ-ერთი მოგზაური აღტაცებული წე-

რდა მის მიერ მოსკოვის ბაზრობაზე ნანახ „საუცხოო საფანჯრებზე“ და „ქვის ბროლზე“, „რომელიც არ იმტვრევა და ქა-

ლადივით დრეკადა“. მაშინაც კი, როცა მინა შემოვიდა ხმარებაში, ქარსი კიდევ დიდხანს იყო პოპულარული სამხედრო მეზღვაურთა შორის: ქვემების გასროლისას ჰაერის ტალღა ვერაფერს აკლებდა ხომალდის ქარსიან სარკმლებს.

...ქუჩის ფარნამდე. ქუჩის ფარანი, სანამ საბოლოოდ არ დაიშლიდა, არ ადგილი ბოძზე, თან დაჰქონდათ. XVIII საუკუნის დასაწყისში მოსკოვის ხელისუფალთ ასე ეგონათ: ვინც დამე უფარნოთ გამოდის ქუჩაში — ან ავაჯაკია, ან ჯაშუსი. „დიდებულიცა და მდაბიოც, — წერდა ერთ-ერთი თანამედროვე, — იძულებულია ფარნით იაროს. ვაი მას, ვინც გზირებს უფარნოდ ჩაუვარდება ხელში — უმაღვე საპყრობილეში უკრავენ თავს, საიდანაც თითო-ოროლა თუ გამოაღწევს ცოცხალი“. თანსატარებელ ფარანს რუსეთში

დიდი რაოდენობით ამზადებდნენ ქარსისაგან.

...საბანამდე. წინათ ადამიანს საანის მაგივრობას ჩვეულებრივი ქვიშა უწევდა. უდაბნოში მცხოვრებნი ჭუჭყს ახლაც ქვიშით იცლიან, მაგრამ ამის მიზეზი წყლის ნაკლებობაა. ბერძენი ქვიშის მაგივრად ზეთს ხმარობდნენ. მართალია, ჭუჭყს კი იცლიდნენ, მაგრამ თვითონ ზეთი როგორ მოეცილებინათ კანისთვის? წყალი ხომ ამ საქმეში უძლურია. ჰოდა, ბერძენიც საფხეკს იღებდა ხელში.

...ბოძლომამდე. თავდაპირველად კარს ძარღვებისაგან დაგრებნილი, გაკვანძული თოკით „ქე-

ტავდნენ“. ცხადია, ასეთი „ბოძლომის“ „გაღება“ ყველას შეეძლო. ამიტომ კვანძს შეულოცავდნენ ხოლმე: დაე სამარადისოდ იყოს წყეული, ვინც მას გახსნისო. მაგრამ ქურდები წყევლას აინუნშიც არ აგდებდნენ. და აი, სახლის პატრონებმა დააწყეს თოკის რაც შეიძლება რთული გაკვანძვა. დღემდე მოაღწია ლეგენდამ გორდელას კვანძზე, რომელიც ვერავის ვერ გაეხსნა, სანამ ალექსანდრე მაკედონელმა მახვილით არ გაჭრა იგი. შემდგომ თოკის კვანძის გახსნის ამავე ხერხს იყენებდნენ ბოროტგანმზრახველნიც. ყველაზე ძნელი იყო ცოცხალი „ბოძლომების“ გახსნა. მაგალითად, ერთმა ძველი დროის მთავარმა თავის სასახლეში კუნძულებიანი აუზი მოაწყო. კუნძულებზე მან განძეულობა მოათავსა, ხოლო წყალში ნიანგები გაუშვა, რომლებიც ყველაზე საიმედოდ დარაჯობდნენ მბრძანებლის საუნჯეს.

გარდაღიული ტორტი

ეს მოხდა მან წლის წინათ. იუგოსლავიის ქალაქ შიბენიკის მკვიდრმა, კონდიტრმა ხ. მანდიჩმა დაამზადა შესანიშნავი ტორტი, რომელსაც ადგილობრივი ეკლესიის სამრეკლოს ფორმა ჰქონდა. ისეთი ლამაზი ტორტი იყო, რომ ოსტატმა გასაყიდად ვერ გაიშეტა. თვითონვე მიერთმა? არა, ეს, მისი აზრით, მკრებელობა იქნებოდა. ასე დარჩა ნამცხვარი ვიტრინის მშვენიერად. მას შემდეგ ნახევარ საუკუნეზე მეტი გავიდა, მოხუცი კონდიტერიც უკვე ოცდაათი წელია აღარა ცოცხალი. ტორტი კი, თუმცა გახმა კიდევ, — კვლავინდებურად ლამაზია და ახლაც იყვებს გამწვლელთა ყურადღებას.

თეგზი, რომელიც მიწაში იძინებს

აფრიკის სახელმწიფოს — სუდანის მდინარეებში ბინადრობს საკმაოდ მოზრდილი თევზი პროტოპტერი. წვიმების პერიოდში, როცა წყალსატევები წყლით ივსება, იგი დაცურავს და ლაყუჩებით სუნთქავს. გვალვის დროს წყალსატევები შრება; მაშინ თევზი მიწაში ითხრის ბუდებს, იძინებს შიგ და ფილტვებით სუნთქავს. იციან რა ეს, მეთევზეები წვიმის ხმის მიმსგავსებულ ხმაურს სტებენ ხოლმე. პროტოპტერი იღვიძებს და ხმამაღლა წკაფწკაფებს. მეთევზეებსაც ეს უნდათ — მყისვე პოულობენ მათ და ბარით იღებენ მიწიდან.

პატის შიშით

არსებობს ცრურწმენა: თუ შავმა კატამ წინ გადაგიბინა, ხიფათი შეგემთხვევაო. და აი, ზოგჯერ სადამდე მიჰყავს ამ ცრურწმენას აღამიანები:

ონტარიოს აეროპორტზე ის-ის იყო თვითმფრინავი მიწას მოსწყდა, რომ ბარგში მოხვედრილი გალიიდან შავი კატა გამოხტა. თვითმფრინავიდან გასასვლელს რომ ეძებდა, პილოტის კაბინაში შეაღწია და ერთი ამბავი ატეხა, საითაოდ ეცა ეკიპაჟის წევრებს. შავი კატის დანახვისთანავე ის რეისი გააუქმეს და მგზავრები სხვა თვითმფრინავში ჩასხეს. საგანგებოდ გამოძახებულ პოლიციელთა რაზმს კი დაევალა, შეეპერო და დაემშვიდებინა შფოთისთავი.

რას არ გამოიგონებენ

ბრიუსელში ყოველ გაზაფხულზე ეწყობა ახალ გამოგონებათა გამოფენა. წლეულს იქ დამთვლიერებელთა ყურადღება მიიქცია კარიანმა აბაჯანამ (არ გაგვიცნოთ: მოხუცებმა და ავადმყოფებს ზოგჯერ უჭირთ ხოლმე აბაჯანაში გადაბიჭება), სამოვარზე ძროხების ერთ ადგილას თავმოყრელმა აბაჯანმა, მწერების შთანთქმელმა ლამპამ, თერმომეტრიანმა ბავშვის კოვზმა და, ბოლოს, ყავადანმა, რომელიც ავტომატურად ჩაერთვება, როგორც კი ახალგაზოგვიებული კაცი ხმამაღლა დაამთქნარებს ლოგინში.

ფრთხილად, ბაჰაყებია:

შვეიცარიაში შემოიღეს საგზაო ნიშანი — წითელ სამკუთხედში ბაყაყი ხატია. ასეთი ნიშნები შეგხვდებათ, მაგალითად, ციურიხის ახლომახლო მდებარე დაბეგსა და სოფლებთან, სადაც ზოგჯერ საზოგადოროდ მიმავალი უამრავი ბაყაყი ხტუნვა-ხტუნვით გადადის ხოლმე ქუჩებსა და გზატკეცილებზე.

სათვალისანი ხოხბები

ბულგარეთის ქალაქ იამბულის გარეუბანში არის ხოხბის მოსაშენებელი დიდი მეურნეობა. ამას წინათ აქ საინტერესოცაა ჩაატარეს: თას ხოხობს მწვანე სათვალე გაუკეთეს. ცხადია, გაინტერესებთ შედეგა: ხოხბები ერთმანეთს აღარ კორტნიან და ზარალიც მშ პაროცენტით შემცირდა.

ლაკები მანქანებზე

ამერიკელი მძღოლები რიგიანად არ იცავენ მოძრაობის წესებს — მანქანა ხშირად გადაჭარბებული სიჩქარით მიჰყავთ. ამასთანავე არც პოლიციელებთან თავის მართლება უყვართ.

ამჟამად ზოგიერთ შტატში სცდიან ახალ საშუალებას: თუ მძღოლი არ დაემორჩილა ნიშანს „სადექ“, მას კვალდაკვალ მიჰყვება ნამდვილი ქვემეხით შეიარაღებული სპეციალური მანქანა. ოღონდ, ქვემეხი ყუმბარას კი არ ისვრის, არამედ — საღებავის პაკეტებს. წესის დამრღვევს რამდენჯერმე აღევენ გამოფრთხილებელ ნიშანს და, თუ მაინც არ გააჩერა მანქანა, ოპტიკური სამიზნოთი აღჭურვილი ქვემეხი პაკეტს სტუორცნის და ავტომატილის საბარგეზე, ზოგჯერ

კი უკანა შუშაზეც უზარმაზარი კრთინები ლაქა ჩნდება. ამის შემდეგ წესის დამრღვევი შორს ვერ წავა: მას პირველსავე საპოლიციო საგუშაგოსთან დააკავებენ.

სანთლად — ხის ნაყოფი

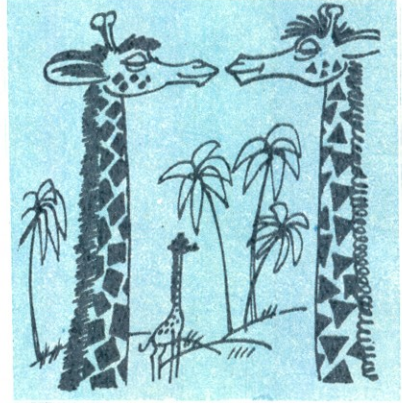
პანამის ყელთან იზრდება ხე, რომლის ნაყოფის მშ პროცენტი ზეთია. ადგილობრივი მოსახლეობა ნაყოფს ბინის გასანათებლად იყენებს: იგი საუცხოოდ ანათებს და არცა ხრჩოლავს.

„მოლაპარაკაე“ ბურთები

ვინც ჩოგბურთს ან გოლფს თამაშობს, მან იცის, თუ როგორ მოქმედებს ნერვებზე, როცა ბურთი მოედინიდან შორს გადავარდება და იკარგება. და აი, შოტლანდიელმა ინჟინერმა შექმნეს გოლფისა და ჩოგბურთის ახალი ბურთი, რომელშიც პაწაწინა ვადაშეკვია მოთავსებული. ამიერიდან ბურთის მონახვა უკვე იოლია — იგი თვითონ „გეტახის“.

ყელ-პისრით იცნობა

ჟირაფს არც სახელი აქვს, არც გვარი. თუ რაიმე სახელი შეარქვია, არც მას დაიხსომებს. მაგრამ ჟირაფების ერთმანეთისაგან გარჩევა მაინც საჭიროა მეცნიერული გამოკვლევისათვის, ან, უბრალოდ, მათთან ურთიერთობისათვის. მაგრამ როგორ გინდა ერთუთისაგან გაარჩიო, როცა ყველა ერთმანეთსა ჰგავს?

— არა, — ამტკიცებენ კენიელი ზოოლოგები, — ისინი სრულიადაც არ ჰგვანან ერთმანეთს, უფრო მეტიც, მთელ აფრიკაში ვერ მონახავთ ორ ურთიერთის მსგავსს ჟირაფს: თითოეული მათგანის ყელ-პისრის მოხატულობა ისევე განუმეორებელია, როგორც ადამიანის თითების ანაბეჭდი.

მუსიკალური ნადირობა

დასავლეთ საფრანგეთის ერთ-ერთი ტყის მცველებს დაბურთული ტყვიიდან უეცრად მუსიკის ხმა მოესმათ. რაოდენ განცვიფრდნენ ისინი, როცა რამდენიმე კურდღლის სროლით ტრანზისტორული მიმღებები იპოვეს, თურმე ნუ იტყვიოთ, ბრაკონიერები ახლა ტრანზისტორების გრიალით დევნიან კურდღლებს სოროდან.

როცა შინ გავეთი-
ლებს აწვდებ და დიდი-
ხედი უნდა გვაქვს ვარ-
ჩაში ძალიან გამოვყოფ-
ხლებს და ხალხს შეგა-
ტებს.
აბა, დავეყრიდ ამ მო-

უცნაოდ ვარჩებებს. იხი-
ნი იოლი და, რაც მოა-
ვარია, მათი შესრულება
ოოაშივე შეიძლება.
1. სკამიდან წე ავდებ-
ნი, ასე ვაგებთ, თითები
ერთმანეთზე გადაასკე-
ნი და დეხები გამართ-
ლებენ.

მდგომარეობას. გაიმე-
ორე რამდენიმეჯერ.
2. დამტარი ვაგებთ,
გულვლები და თითები ვა-
შვლი, შემდეგ დღებურ-
დი საწყის მდგომარეო-
ბას. გაიმეორე რამდენ-
იმეჯერ.
3. დადექი გამართული.

რაც შეიძლება მაღლა ას-
წე ხან მარცხენა, ხან
მარჯვენა ფეხი. მუხლ-
ზე ხელები შემოიხედე და
მეორედ მარჯვ მუივი-
რი. გაიმეორე 4-5-ჯერ.
4. ხელები სკამის სა-
წურბებს დაეყრდი, ხან
ერთი ფეხზე ჩაქეო, ხან

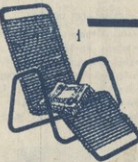
მეორეზე, გაიმეორე 4-5-
ჯერ.
5. დადექი, ხელები
წურბს უკან შემოიწვე
ხან ტანი ხან მარჯვენა,
ხან მარცხენი ატრიალ-
დი გაიმეორე 4-5-ჯერ.
6. ხელები სკამს და-
ეყრდი, ჩაქეო, ვახეო

უკან ხან ერთი, ხან მეო-
რი ფეხი. შემდეგ შეტე
და დადექი. გაიმეორე 8-
ჯერ.
7. ფეხები შიდატუბუ-
და სკამს ბიჭუნა ბტნ-
ვი შემოიწვე.
8. სკამის საწურბისკენ
გვერდულად დაქეო. ტრ-

თი ხელები საწურბებს ჩა-
ქედე, მეორეტი — სწა-
დოს. ფეხები მოღუნე
და უდნა ვადახანე-
უკან, შენედე უნებუნ-
ებლად და რატუნებლად
ხინ დადექი თანავე
ქეო.

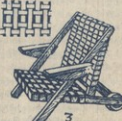
ფანჯრები, მიწისფენა,

რომელი თქვენგანი არ
იხურავდა ტრუსი ასეთ
ავეჯის მართლაც და ტრ-
უსი ძალიან დამაფრთხი-
ლად თვითნაკეთი საგარეობი,
მედიკამენტი, მავადები,
შეზღოვნები. ვინმეღო-
ნებთ, ეს ნახატები

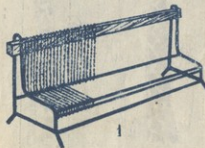
ფრთხილ შეასახს თქვენს
დაცვაზას. მიქცე ნა-
ვარც გამოვინებლობს.
კარგი იქნება თუ ასეთ
ავეჯს კოლექციონის
ბარტუელი ზონარით ვა-
დავიმავთ. ლითონის და
წილები — მიღები და

ხელულებლად დატო-
ვით. (ნახ. 2).
ასევე ნახატის საწყისი
და საწურბის თხლის ხის
ტექსტი არის მოწველი,
(ნახ. 4).

თუ ამის საშუალება არა
გაქვთ, მაშინ ხელფურთი
ტყავის ნაჭრები გამოი-
ყენეთ. (ნახ. 5).

შეზღოვნებ დასვენ-
ებას ჩაიჭოს ზოფულის
შთან დადეს მისი ჩონჩხი
ლითონის ძველი მიღები.

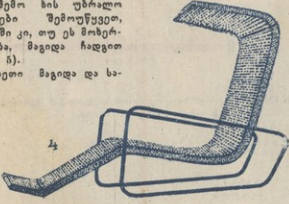
ღერძები, სასურველია
ნიტრალური ტონებით
შეღებოთ. (თეთრი, შავი
ან ნაცისიფერი. ნახ. 1).
ეს ავეჯი შეიძლება ვა-
კეთდე მუხის, არცხის
და წახლის ხის ვადანა-
ტრებისაგან. არ გამოდგება
წიწვოვანი ხე, რადგან
იგი, წერ ერთი, მაღლ
სკდება, მეორედ, მაღლ
გამოხეოდს და დასც-
ემელს სტრის. ხის ავეჯს
წუ შეუღებეთ, უმჯობესია
თუ მას თივის მუხნებზე
იფარე შეუნარჩებთ. ეს
კი არა, ცხადოდ ვერც

ოსტეოპედიკა

სკან არის გაკეთებული,
საყრდენი ნაწილი კი ვა-
სიების ან ტრისფის წერი-
ლი წყნელიაშია მოწველი,
(ნახ. 4).

თუ ტრუსი ხეები ან
ბუნების ვიდგათ, მათ
გარშემო ხის ფხარულ
სკამები შემოიწვეთ,
შეუწიოთ კი, თუ ეს მოხერ-
ხდება, მავიდა ჩაღვით
(ნახ. 5).

ასეთი მავიდა და სა-

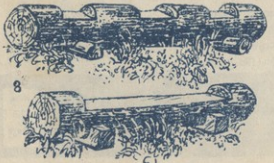
რგად ვაშალაშინეთ ან
კეზოსანი ვაუხეით — შე-
დეც კი წყალგაუმტარი
ლაპით დაფარეთ. (ნახ. 6).
შიორავი საყრდენელ
არ არის მწელი ვახეიეთ.

ჩაქეო პირი ვადაკრათი.
(ნახ. 6).

ძველი კასრიც შეი-
ძლება ავეჯად გამოიყე-
ნოთ, ამისთვის ცოტა
მეტი შრომა დაეკვირდე-
ბათ. მავრამ ბილხის კმა-
ყოფილი იქნებოთ, რად-
გან ნარჩურად შეღები-
ლი ხე — ნიტრისმა-
ლო, ნახატებია — შა-
ვალ კასრისაგან ვაკეთე-
ბული ავეჯი ძალიან და-
მარია (ნახ. 7).

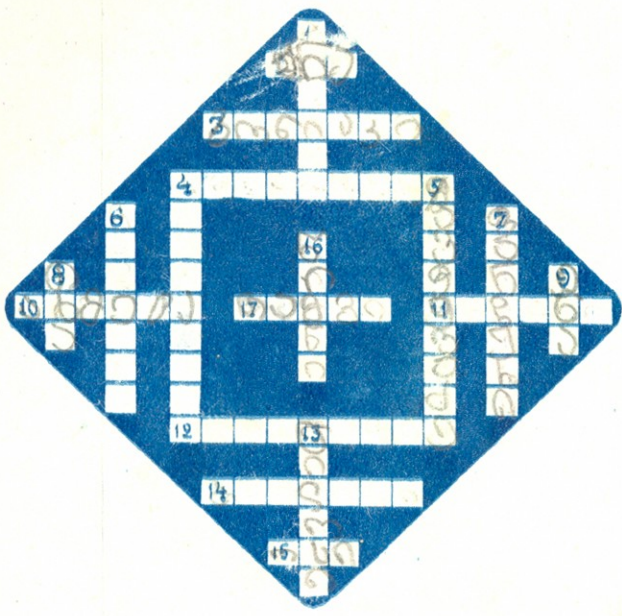
ეს კი სულ მარტივი
უბრალო მორისაგან ვა-
მოთლილი ძელსკამებია.
(ნახ. 8).

პასუხი № 10-ში
მოთავესებულ
„სხრაკლიგულზე“

კრავი; 8. შინაური ცხოველი; 9. მეტყველების ორგანო; 13. მდინარე აფრიკაში; 16. ცოდნის წყარო.

თარაზულად: 2. მცენარე; 3. ალკოჰოლიანი სასმელი; 4. გამოჩენილი საბჭოთა სახელმწიფო მოღვაწე; 10. რაიონული ცენტრი საქართველოში; 11. საოჯახო ნივთი; 12. სახელმწიფო აზიაში; 14. ქალაქი სსრ კავშირში; 15. ერთ-ერთი ეროვნების წარმომადგენელი; 17. მღრღნელთა ოჯახის წარმომადგენელი.

შვეულად: 1. კალიგრაფია; 2. სირია; 3. ალი; 4. ოქრო; 5. ინა; 6. კროსი; 7. „პიონერი“; 11. ტალი; 12. ვატი; 16. ზავი; 17. სენა; 19. იადონი; 22. გორი; 23. აისი; 25. ელბურსი; 28. ბაღდადი; 29. პატაკი; 30. ალგერო; 33. ვოლფრამი; 34. ასაფიევი; 35. იერიში; 37. გნენო; 43. ფარი; 45. ვენა.

თარაზულად: 8. დარიალი; 9. ექო; 10. ინერცია; 13. ლორია; 14. აგორა; 15. ისინა; 18. ირისი; 20. ბარნოვი; 21. ენდოკია; 24. იდეა; 26. ბოლონა; 27. აბრა; 31. აბჯარი; 32. იალალი; 36. კოქსი; 38. მექსიკა; 39. ფრიდონი; 40. ოფოვი; 41. უშბა; 42. აფრა; 44. ელვა; 46. იანა; 47. ორბი; 48. იფნი.

შვეულად: 1. მთავრებილი საბჭოთა კავშირში; 4. საბჭოთა ფიზიკოსი; 5. ცნობილი ქართველი მწერალი და მეცნიერი; 6. ფერწერული ტილოების გამოსაფენი ადგილი; 7. ქართული სა-

ველი მწერალი და მეცნიერი; 6. ფერწერული ტილოების გამოსაფენი ადგილი; 7. ქართული სა-

მარაბ კუხინაძე, ქუთაისის 81-ე საშუალო სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

ს ა კ ი ე ბ ე ლ ი

ხალხთა ძმობას უმღეროან პოეტები	1	ახალი წიგნები	21
ერისთავი მ. — გიზგიზებდა მეგობრობის კოცონი (წერილი)	2	პარბაღაშვილი ბ.—ეპიკური ედისონის ბავშვობიდან (წერილი)	22
ჩაპურიშვილი ვ. — ობლის კვერი (მოთხრობა, დასასრული)	6	სოლომონი ი. სად ვიყავი აქამდე? (მოთხრობა)	24
შამფრანდი ს. — კარგნი ხარტ; ჩანჩქერი; ბიჭი (ლექსები)	11	ბუნების კარი	28
ვადაჭკორია დ. — შუქი (მოთხრობა)	12	საინტერესო თემად	28
შუბლაძე შ. — მყინვარმა თქვა, მწვერვალები (ლექსები)	18	ჯადოსნური სარკე	29
პეტევი შ. — პაპა (მოთხრობა)	14	სკორტი	30
ნიდაშვილი ვ. — ნესტორ ესებუა (წერილი)	20	გამოგადგები	30
		ცხრაკლიტული	32

გარეკანის პირველ გვერდზე — „მონისარნი“, მხატვარი მ. ანგოპაძე.

მთავარი რედაქტორი ბაბუღია შილია.
სარედაქციო კოლეგია: შოთა ბაბუღია, ნოდარ გუგუზინი, შოთა დვინაძე, სერგო კლდიაშვილი, გუგუზინი, ზურაბ ლეშაშვილი (პ/მგ. მდივანი), მარკიანი, თენგიზ სამსონაძე, ბიორი შოტაშვილი (მხატვარი-რედაქტორი).

ჩვენი მისამართი:
თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
ტელეფონები:
რედაქტორის—93-97-05
93-31-81
პ/მგ. მდივნის
93-97-08 93-53-05
განყოფილებების—93-97-02
93-97-01

საქართველოს გამომცემლობის სტამბა თბილისი ლენინის ქ. № 14.
«ПИОНЕРИ» на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии
Типография «აპ-ბა» ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14.
აბრეჯი: საშუალო 18/IX-72 წ. ტექნიკური დასახელება 4/XI-72 წ. ქართული სტამბა
66X90. ფურცელი ნაბეჭდი ფურცელი 4. საბჭოთა-საგარეო ურთიერთობების
მეც. № 3045 ტირ. 129.100. ფე 13614.

ფასი
20
კაპიტი

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ.
თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებათ.

ქველი თბილისი. ცეკვა „გაღღაღური“. სოსო წარეთელი, თბილისის 23-ე სკოლა, XI კლასი.

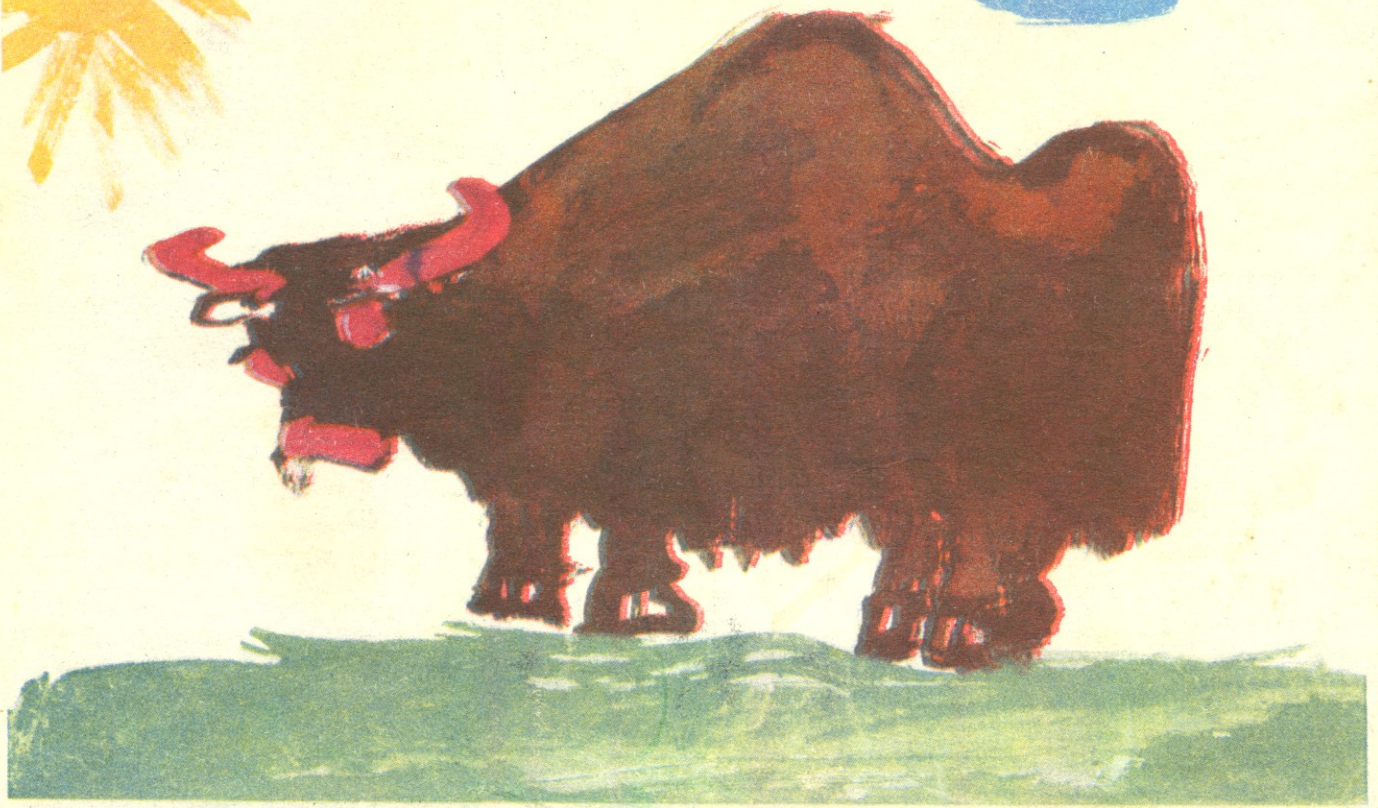

ქველი თბილისი. ხარაჩოხელები. სულხან ჭავჭავაძე, თბილისის 126-ე სკოლა, VIII კლასი.

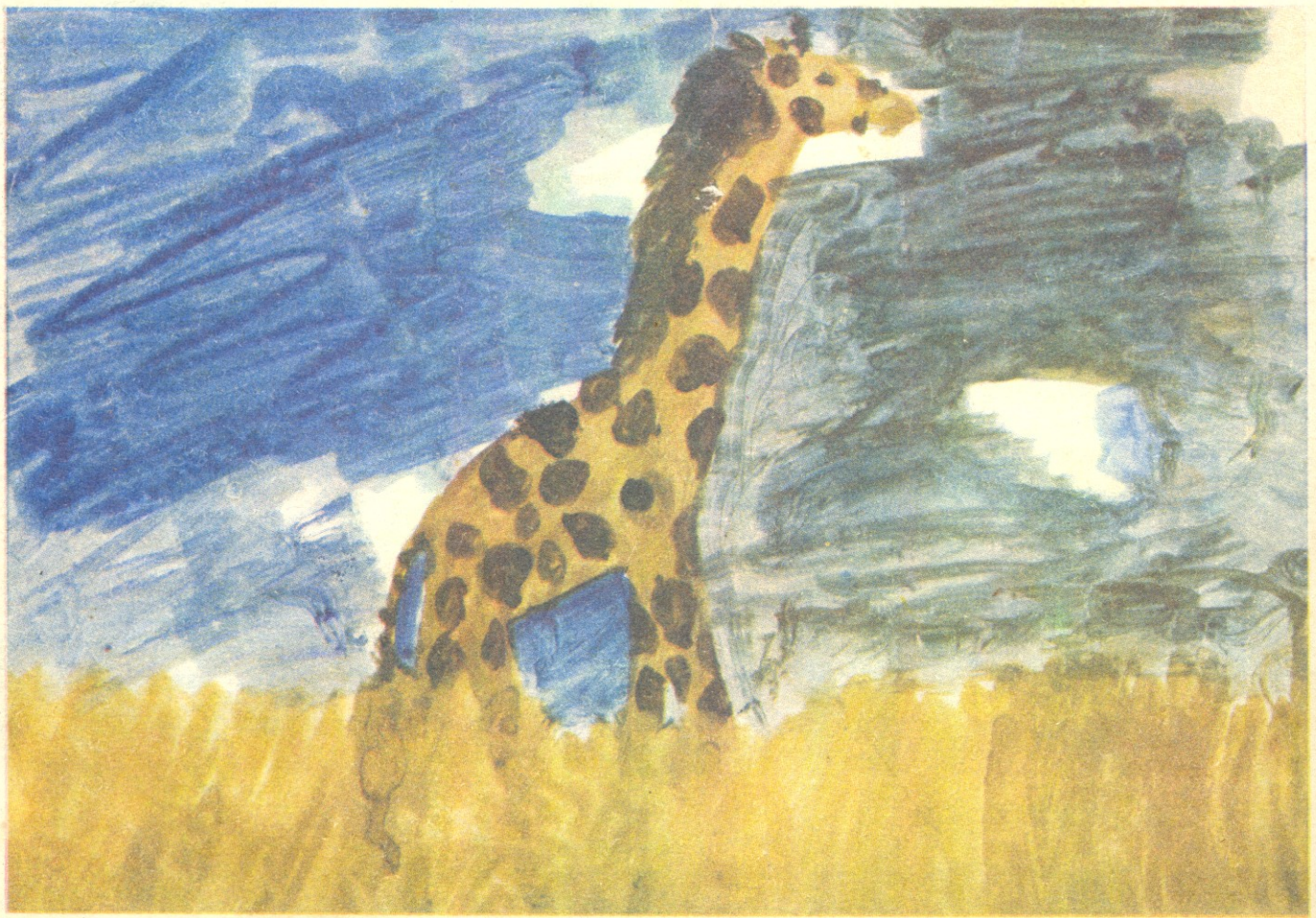

6114/199

ეროვნული
ბიბლიოთეკა
76157
И Н Д Е К С

ზიზი ნონიბაშვილი. თბილისის პირველი გახანგრძლივებული დღის სკოლა, II კლასი.

დავით თარსნიშვილი. თბილისის 51-ე სკოლა, III კლასი.